„Astea sînt secrete de stat pe care nimeni nu are voie să le dezvăluie“

– ultimul interviu cu Nicolae Ceauşescu – pag. II – III

CONVORBIRI LITERARE

FONDAT 1867 DE „JUNIMEA“

48

Săptămînal editat de Uniunea Scriitorilor din România serie nouă nr. 10 (1299) martie 1991

Cum voi deveni erou naţional

– pag. 5

Scîndura lui Afansol

– pag. 9

Corespondent de război în România: „M-au călcat în picioare“ – interviu cu Liviu Ioan Stoiciu

– pag. 6 – 7 – 8

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh!

– pag. I

Lege şi tocmeală

Legea conflictelor de muncă a trecut fulgerător prin Parlament şi, imediat, a fost promulgată de Preşedinte. Pentru ce atîta grabă? Parlamentul nostru are două moduri bine distincte de a examina proiectele de lege: unele, născute din iniţiativa executivului, beneficiază de dezbateri formale, ce le aduc de regulă mărunte îmbunătăţiri stilistice, şi sînt votate cu largă majoritate, chiar cu unanimitate, în buna tradiţie a defunctei Mari Adunări Naţionale; altele, în schimb, sînt puricate săptămîni, dacă nu luni, sub motivul că, fiind legi de mare însemnătate, trebuie luate în considerare toate implicaţiile şi efectele. Normal ar fi ca toate proiectele ajunse în Parlament să aibă parte de aceeaşi atenţie, căci fiecare în parte reglementează o categorie de raporturi din societate. Însă nu ştiu cum se face, dar tocmai proiectele impopulare, menite a restrînge anumite libertăţi civile, a împiedica exercitarea unor drepturi, primesc aprobarea grabnică a forului legislativ, în vreme ce acelea destinate a restabili drepturi cetăţeneşti anulate de comunişti, cum şi acelea care reglementează cadrul juridic al economiei de piaţă sînt tergiversate aproape sistematic. Nu mai departe decît Legea fondului funciar, al cărei studiu pe articole a durat pînă în pragul campaniei agricole de primăvară, întîrziere cu urmări dintre cele mai grave asupra nivelului recoltelor din acest an. Aprobată cît ai bate din palme de Parlament, Legea conflictelor de muncă, de la care plecasem, intră, prin restricţiile preconizate, în prima categorie. Pomenindu-se peste noapte într-o situaţie dificilă şi negăsind soluţii viabile, guvernul a ales rezolvarea cea mai lipsită de tact, adăpostindu-se îndărătul ideii de legalitate. Iar Parlamentul, în nesfîrşita-i obedienţă, şi-a dat încuviinţarea. Să trecem peste faptul că rostul legislativului nu e nici pe departe acela de a scoate din impas echipa guvernamentală. Aşadar, ceferiştii în grevă au descoperit, brusc, că sînt în afara legii. Hotărîrea Curţii Supreme privind sistarea grevei, hotărîre luată tot în pripă, anume parcă spre a convinge pe neîncrezători că separaţia puterilor în statul nostru e încă vorbă goală, proba că legea intrase în vi-

(continuare în pag. 2)

Al. DOBRESCU

Poligon 18

Colegul lui Coroiu: Hispanistul Novăceanu

. Promisesem data trecută să mă ocup în numărul acesta al **Convorbirilor** de corespondentul la Iaşi al **Adevărului**, un anume C. Coroiu, ins trecut prin multe, uns cu toate alifiile, imun la deratizarea din decembrie '89 din care a scăpat destul de jumulit, dar a scăpat şi, după o scurtă trecere prin centrul de librării local, iată-l pe omul nostru, cum spuneam, colegul de la Iaşi al domnului Darie Novăceanu.

Dl. Novăceanu a fost odată un stimat traducător din literatura hispanică şi un poet oarecare, fără nici o importanţă în istoria literaturii acestei ţări. De altfel, nu sunt multe antologii care să cuprindă producţiuni lirice semnate de colegul domnului Coroiu — cu excepţia celor omagiale. Pe cine omagia dl. Novăceanu, nu mai e nevoie să spun, nu-i frumos; persoana e împănată cu plumb şi credem că nu se simte tocmai bine. Şi nici noi, dacă e să fim cinstiţi.

Dar, ce se întîmplă? După falimentul **Scînteii**, noua putere s-a orientat rapid în direcţia găsirii unor oameni de paie care să-i facă, fără rezerve, jocul cel mai insalubru care s-a jucat vreodată pe scena politică românească. Sigur, reapariţia tandemului Barbu—Tudor era previzibilă cu aceeaşi formulă de revistă. Dar nu-mi închipuiam că un hispanist de talia d-lui Novăceanu se va compromite atît de repede — şi iremediabil! — odată ce va prelua echipa de la **Scînteia**. Nu putem da vina pe geniul rău al locului; nici vorbă — e vorba doar de nişte carenţe morale şi de cronicizarea unei boli mai vechi a d-lui Novăceanu: servilismul dublat de nevoia maladivă de a fi mereu în preajma puterii. Trist, regretabil faptul că dl. Novăceanu este bolnav, dar n-avem ce face altceva decît să spunem pacientului nostru de azi, **adevărul**!

Ziarul condus de colegul domnului Coroiu a clacat de multe ori încercînd să intre sub pielea stăpînirii, dar parcă niciodată nu a indignat atîta lume ca atunci cînd a găzduit, pe prima pagină, relatările agramate, răuvoitoare, veninoase, ale fostului propagandist comunist, Constantin Coroiu. Nu-i doresc acestui rebut, al presei de partid să se întîlnească cu ceferiştii ieşeni. Modul în care a relatat despre greva curajoasă a acestora m-a umplut de greaţă. Corespondentul dumneavoastră la Iaşi a minţit, domnule Novăceanu! Să credem în proverbul cu sacul şi petecul? Eu zic că da, rămînînd doar să descoperim cine e sacul şi cine petecul.

Ar mai fi cîteva întrebări de pus:

— Este oare adevărat că acest ziar serveşte mai mult instituţia prezidenţială decît executivul? — Şi aici o să-mi spuneţi că este treaba mea, să descopăr eu acest lucru. Ei bine, alta, cu totul alta este întrebarea pe care mi-o pun... Dacă mai este admisibil ca pe manşeta ziarului să se claneze independenţa acestuia? N-ar fi oare mai onest ca ziarul să-şi declare deschis apartenenţa, simpatiile sau, de ce nu, sponsorul? Uite, ăia cu trandafirul s-au şi procopsit cu o zestre care ar fi făcut fericirea multor actuali şi virtuali şomeri din industrie. E vorba cam de 115 milioane lei, tocmai buni de negociat pentru cîţiva dolari în plus. Sau **Adevărul** n-are nevoie de pomana primului ministru el avîndu-şi o sursă ascunsă de valută? E plauzibil ce spun, nu?

— Şi încă ceva: cred oare „ziariştii" de teapa unui Coroiu că vor scăpa mereu, strecurîndu-se printre evenimente? Că, în fond, nu vor da samă pentru **toate** minciunile proferate? Pentru că, să nu uităm, răul făcut de aceşti aşa-zişi independenţi este imens, dar memoria noastră va păstra bine toate numele de canalii intrate fraudulos în presă. Şi cînd va fi să fie... Dar pînă atunci, deşi mă îndoiesc, s-auzim numai de bine!

Dorin SPINEANU

P.S. De astă dată, subiectul însemnărilor noastre fiind un atît de important personagiu, n-am mai folosit citate din **Adevărul**. Numărul viitor al **Convorbirilor literare** va da însă satisfacţie împătimiţilor acestui ziar. Va fi vorba despre C.T. Popescu şi Eugen Simion. Părechi, părechi...

Şi încă ceva: rog onor conducerea revistei să pregătească un zinc cu semnătura mea olografă; de ce Darie să poată şi noi nu?

Protest

Noi, Societatea „Moldova" din Iaşi, protestăm cu toată clarviziunea impotriva cenzurii impuse de murdara revistă „Cronica" protestului nostru din nr. 9. Aceşti limbrici antropoizi nu s-au dezbărat de odioasele şi sinistrele obiceiuri ceuşiste şi ne-au mutilat unitatea ideatică şi înflăcărarea sentimentelor noastre de unanimă reprobare, tăind din protestul nostru, care era un strigăt patriotic pornit din adîncurile sufletului, tocmai ceea ce voiesc aceşti ciumaţi, lepraţi şi sidaţi ai culturii să ascundă mai mult: adevăratul lor chip de viermi intenstinali etc.

Tremurînd ca nişte foi de mătrăgună în bătaia vîntului istoriei noastre sfinte care nu-i va ierta în vecii vecilor, le-a fost o frică de moarte ad-hoc cînd au primit protestul nostru izvorît dintr-o nobilă indignare, ceea ce vede orice cetăţean eminamente cinstit al, ah! necăjitei noastre patrii. De aceea n-au îndrăznit, aceşti viermi care se hrănesc cu aguridă, aceste maimuţe neantropoide care cică ţin un condei, — să nu publice strigătul nostru puternic de jale şi consternare.

Dar noi — aut Cezar aut nihil — nu sîntem nişte cerşetori la porţile auguste ale gloriei literare, ca ei, avortonii culturii, ai politicii, ai civilizaţiei şi ai sociologiei, — ca să ne mulţumim cu ce binevoiesc aceşti corbi spurcăcioşi cîntaţi de mulţi poeţi, să ne acorde. Noi avem o mare mîndrie şi de aceea vrem să apară textul cu totul integral, ca să se vadă odată şi cu ochiul liber, dacă ne permiteţi această metonimie, cine sînt aceste hiene însetate de sînge, care au obiceiuri larvare.

Cum? Credeţi că am fost atît de timoraţi de frică încît să nu creionăm cu acid decît portretele damblagiilor de Nichita şi Antonesei? Atunci de ce-am mai scris istorica noastră luare de atitudine? Ei care n-au, în creierul lor lipsit de cromozomi, nici un fel de logică, nici aristotelică, nici măcar kantiană, nu s-au gîndit că în felul acesta se demască. Pe lipsa lor totală de cultură ne-am bazat cînd i-am somat să ne publice textul, ştiind că omiţînd ceea ce-i loveşte mai abitir în moalele capului lor, care de altfel le lipseşte, aceasta va ieşi cu atît mai tare în evidenţă. Evidenţă care o arătăm aici, sine qua non, într-un mod peremptoriu.

Astfel, în prima pagină ni s-a tăiat, citām: Ioan Holban, această prăjină de doi metri şi cinci, negru pe deasupra, analfabet care pune degetul pe statele de plată, dat afară de la Dicţionarul literaturii române pentru cleptomanie şi cultul persecuţiei, s-a îmbogăţit la revista Cronica în doi timpi şi trei mişcări şi acum asasinează cultura acestui străvechi oraş de cultură, cetate a şapte coline. Pînă cînd?

Şi mai departe: Nicolae Turturcanule, de ce nu te pensionezi? Sau nu vinzi zarzavat în piaţă, dacă tot te-au antrenat cu varza asta de revistă? Nu ţi-e ruşine să otrăveşti cu poieziile tale scrise la beţie, alcoolicule, sentimentele delicate ale unei urbe care te-a hrănit la pieptul ei de alma mater? Escrocule! Mai ai neobrăzarea să porţi şi barbă!

Mai la vale: Vasilică Constantinescu, zbierător de ode şi epode ditirambice familiei prezidenţiale, că se cutremură condeiul şi se răscrăcărează peniţa cînd te apropii de masa ta murdară de scris, du-te şi te îneacă în Bahlui şi fă un bine omenirii lipsind-o de prezenţa ta sulfuroasă şi antidemocratică.

Şi mai încolo: Valeriu Stancu a venit, dragi cetăţeni oneşti ai Iaşului, la revistă prin mafia maghiară şi nu ne-am mira să fie spion, că prea o face pe mielul mort în păpuşoi. Vai, sărmana şi sublima noastreă cultură, pe ce mîini a încăput! Ruşine!

Făcîndu-ne o datorie de onoare din aceste întregiri, cum ne vom întregi cîndva şi cu Basarabia scumpă nouă, vă rugăm să publicaţi cele de mai sus în revista dvs., în speranţa că vom scăpa odată cu aceşti monştri şi de alţii care încă mai scriu şi spurcă cultura acestui nefericit popor român de pe meleaguri străbune.

SOCIETATEA „MOLDOVA" I A Ş I

Nota redacţiei: **Nu obişnuim să publicăm scrisori anonime, dar, pe de altă parte, sîntem împotriva cenzurii indiferent de cine ar practica-o. Ne-am mirat, mai întîi, că revista CRONICA a publicat un asemenea text, iar apoi, ne-am mirat că nu l-a publicat în întregime. De aceea, am acceptat să dăm curs acestei imunde alcătuiri. E de la sine înţeles că, în continuare, vom rămîne fideli obiceiului nostru de a nu lua în consideraţie asemenea „trimiteri poştale".** (C.L.)

Lege şi tocmeală

(urmare din pag. 1)

goare. Numai că greviştii nu ţin seama de ea şi-şi continuă acţiunea revendicativă, ceea ce, din punct de vedere juridic, constituie o infracţiune. Ar fi trebuit să urmeze sancţiunile penale. Ce se întîmplă însă? Guvernul comite, la rîndu-i, o flagrantă ilegalitate, acceptînd ceea ce refuzase cu numai cîteva zile înainte: să negocieze cu greviştii. Nu discutăm aici îndreptăţirea cererilor formulate de ceferişti, ci atitudinea faţă de lege. Or, faptele arată că de jos şi pînă sus legea a fost nesocotită fără complexe. Nereuşind să intimideze cu legea în mînă, guvernul o dă deoparte şi consimte să se tocmească. S-a creat, astfel, un precedent, periculos, pentru viitorul statului de drept. Oricine îl va putea invoca de acum încolo spre a evita rigorile legii. Ce autoritate mai poate prezenta ca cînd însuşi guvernul o ignoră în văzul lumii?

Şi ce autoritate mai au actele normative trecute prin Parlament ori deciziile Curţii Supreme? Căci, prin modul său absolut original de a se purta, corectînd o gafă printr-o gafă şi mai mare, executivul nu s-a discreditat doar pe sine: a discreditat, implicit, legislativul şi judecătorescul. După un asemenea joc de-a „uite legea, nu e legea!", omul de pe stradă şi-a întărit, dacă mai era nevoie, convingerea că, la noi, legile sînt făcute pentru proşti, adică pentru cei mulţi şi lipsiţi de putere. Guvernanţii, în schimb, ei în primul rînd şi pe urmele lor toţi cei ce le cîntă interesaţi în strună, au oricînd posibilitatea de a le eluda. Fără teamă de pedeapsă. O atît de flagrantă subminare a ideii de legalitate ar fi îndreptăţit Parlamentul la un vot de neîncredere în guvern. Dar Parlamentul a tăcut mîlc, făcîndu-se a nu observa că palma guvernamentală i-a înroşit obrazul. Da de unde! A fost o simplă mîngîiere!

Iar acum, prin glasul primului ministru, guvernul se plînge că reforma înaintează cu paşi de melc, trecînd răspunderea în seama vechilor structuri, încă neînlăturate, care obstrucţionează schimbările. Dar cine, dacă nu tocmai guvernul, le-a cocoloşit un an şi mai bine, le-a cerut concursul şi, pînă la un punct, s-a folosit de ele? Şi ne mirăm că privatizarea seamănă tot mai mult a talcioc sau că primarii refuză, sub diverse pretexte, să primească cererile foştilor proprietari de terenuri agricole, luptînd din răsputeri pentru menţinerea falimentarelor gospodării colective? Şi ce dacă legea zice altceva? Legile sînt făcute, nu-i aşa, pentru a fi încălcate! Şi vor fi încălcate atîta timp cît, sus, în vîrful piramidei, nimeni nu va trebui să dea socoteală pentru ieşirea din legalitate.

Politica, cea mai mare tîrfă

GROZAV bluf al ultimului an nu a fost venirea minerilor, sau sufocarea vieţii politice sub greutatea unui partid monstruos ca dimensiuni, ascendenţa şi ambiguitate, ci mitul „ţărilor civilizate", al „democraţiilor autentice", modelul adulat, invidiat, cavalerul justiţiar care apare la momentul potrivit cu o sancţiune-n dinţi. Dar te trezeşti că acelaşi cavaler revine nu după multă vreme, cu zîmbete şi cu o medalie pentru cel care a dus România pe calea democraţiei... Oare acest mesager apusean vede într-adevăr în ceea ce se întîmplă aici un început de „democraţie autentică"? Se pare că da, şi ca să fim obiectivi (sau doar cinici?) am zice că are şi dreptate: un fost primar are un mic magazin care vinde treninguri, în Păcurari, alţi funcţionari publici sînt implicaţi în afacerile unui magazin cu mărfuri străine, din Centru civic, sau într-o agenţie turistică, sau într-o firmă care se ocupă cu probleme de import-export — atunci cînd nu este implicată chiar prefectura în vreo afacere sau alta, sub acoperire...

Şi cînd nu ai în mînă puterea, oricum poţi să o îmbunezi cu ceva bani, de preferinţă din cei impermeabili la colapsul economiilor Balcanice. Dar poate că aşa e bine? Poate că cei puternici ar fi socotiţi idioţi de colegii lor vestici dacă nu ar profita din plin de această putere? Sau poate este într-adevăr normal ca drumul spre o democraţie reală să treacă pe sub furcile caudine ale unei mineriade?

Un întreg sistem de valori se poate prăbuşi într-o singură clipă. Aşa cum se prăbuşeşte în jur o lume care-şi avea totuşi pitorescu ei. Pe Cuza-Vodă, colţ cu Strada Armenească, mai multe dughene sînt închise. O parte le va pune probabil statul la licitaţie, iar un mic comerţ cu „FLORI ARTIFICIALE — îmbrăcăm nasturi", care funcţiona acolo de vreo paisprezece ani, ţinut de un moşuleţ impecabil — nas coroiat, trăsături uşor orientale, pulover bej, cravată pe cămaşă albă, un fel de ultim mohican într-un cartier a cărui personalitate s-a pierdut de mult — va fi în curînd lichidat. Proprietara căsuţei, plecată de curînd în Canada, doreşte să închirieze locul unui întreprinzător mai modern, mai puternic, un proprietar de crîşmă, care va plăti chiria în valută. E bine? E rău? Mai să mă calce o maşină sidefată, nervoasă, exotică, în timp ce coboram pe Armenească punîndu-mi întrebări stupide: păi nu asta vrem? Mai mult nerv, mai multă iniţiativă? Nu asta doresc politicienii, oamenii banului, oamenii de cultură chiar? Nu a devenit ideea vitalităţii şi a rentabilităţii o obsesie pentru mulţi — aşa cum e indispensabil să se întîmple, ar trebui să fii nebun sau un inadaptabil fără scăpare să crezi altfel — încît din dorinţa de a convinge şi a fi un exemplu viu al rentabilităţii, o revistă literară, a noastră să zicem, ajunge la performanţa discutabilă de a nu publica, într-un număr întreg, nici un fragment de literatură autentică românească, în favoarea memoriilor (absolut necesare), a discursului politic (absolut necesar şi el)...?

Radu ANDRIESCU

(continuare în pag. 3)

Rînduiala gîndirii

În haosul ce pare a stăpîni pînă la paralizie societatea noastră, haos de care profită, ca totdeauna, cei fără-de-lege, eram tentat să invit pe cititor la o reflecţie cît de cît sistematică despre *ordinea gîndirii*, sintagmă folosită cîndva şi de N. Titulescu într-o conferinţă ce n-a rămas fără ecou. Mă interesa expresia raportată îndeosebi la realităţile noastre mai vechi sau mai noi, marcate în chip evident de absenţa ordinii. Ecouri livreşti se insinuară îndată spre a-mi stimula gîndul. Căci toată filosofia e în fond o căutare a „ordinii de gîndire" (K. Jaspers), opusă uneori cu ostentaţie celei naturale. *L'ordre des choses*, spune Alain de Lattre, în timp ce atîţia cărturari se interesează, pe urmele lui Barthes, de „ordinea discursului", iar o lungă tradiţie speculativă leagă inextricabil *cuvînt* şi *lucru*, cel puţin de la Humboldt încoace, pentru a se ajunge, prin Foucault, la o „arheologie a ştiinţelor umane", întemeiată pe aceeaşi relaţie : *les mots et les choses*. Ordinea e ceea ce căutăm, la diverse nivele, în toate. O căutăm şi acolo unde ea nu există. O instituim de fapt. „Spiritul uman, sesiza încă Bacon, e înclinat în mod firesc să presupună în lucruri mai multă ordine şi asemănare decît există în ele ; în timp ce natura e plină de excepţii şi deosebiri, spiritul vrea peste tot armonie, acord similitudine" *(Novum organum)*. Acelaşi lucru se poate spune şi despre istorie, domeniu în care mulţi înclină acum a pune accent pe fragment şi ruptură, deşi statutul discontinuităţilor nu e tocmai lesne definibil cînd e vorba de un ansamblu mobil, cum se arată a fi istoria. Înseamnă aceasta că se poate renunţa la ideea de ordine şi coerenţă ? Desigur că nu. Spiritul nu suportă lipsa unei viziuni integratoare, a unui *cosmos*. El a ştiut dealtminteri să-l creeze într-una, ca mod de a imagina existenţa în ansamblu, opunîndu-l deci noţiunii de *haos*.

Omul simplu, dar şi cel învăţat, nu sînt încă în stare a depăşi această dilemă : este lumea un *cosmos*, o creaţie rotundă, armonioasă, ori un *haos* dinamic şi creator ? Oricum ne-am închipui-o, istoria ni se prezintă ca un efort continuu de a-i asigura sensul, o indispensabilă coerenţă interioară. Cum să te îndeletniceşti cu istoria, fără a pune ordine în ea ?" Această interogaţie a unui personaj din *Jocul cu mărgele de sticlă* nu poate fi ocolită de nimeni. Simplifică ea peste măsură ? „Orice ştiinţă, insistă H. Hesse este între altele o ordine, o simplificare, o activitate care face asimilabil pentru spirit ceea ce acesta n-ar putea mistui altminteri". Convins că nu poate îmbrăţişa ansamblul în toată complexitatea lui, istoricul ştie că orice pas cognitiv pe care îl face presupune încredere în forţa ordonatoare a spiritului şi în nevoia de metodă. Nici un alt domeniu, oricît de complex, nu reclamă atîta rînduiala, pentru a depăşi impresia de haos şi incongruenţă „A te îndeletnici cu istoria, conchide acelaşi admirabil scriitor, presupune convingerea că năzuieşti spre ceva imposibil şi totuşi necesar şi de maximă importanţă. A te îndeletnici cu istoria înseamnează : a te lăsa în seama haosului şi a-ţi păstra totuşi credinţa în ordine şi sens". De unde sensul tragic al misiunii istoricului, sens de care slujitorii acestui domeniu par a fi tot mai convinşi. Iar gestul ordonator al istoriografiei trebuie să-l asume oricine vrea să înţeleagă ceva din devenirea umanităţii. Ordinea căutată în istorie trebuie să existe mai întîi în spiritul nostru, ceea ce presupune un efort sistematic de comprehensiune. *Ordinea gîndirii*, evocată de Titulescu, nu e doar o bună formulă. Mi-am adus aminte, meditînd asupra ei, că există în limba noastră un cuvînt mai vechi şi mai expresiv : *rînduiala*. Un distins gînditor din şcoala gustiană de sociologie, D. C. Amzăr, i-a şi dedicat un incitant eseu, *Rînduiala la români* (1973), după ce cu mult înainte scosese chiar o revistă *Rînduiala*. Eseistul a urmărit sensurile acestui cuvînt, numeroase şi demne de analiză, făcînd din *rînduiala* un concept-cheie, un *Schlagwort* semnificativ mai ales pentru lumea satului de odinioară. S-a văzut în aceasta, nu fără temei, un legat de sursă latină, *ordo* fiind poate mesajul cel mai persistent al lumii romane. Astfel şi motiva D. C. Amzăr, în 1935, iniţierea periodicului *Rînduiala*, ca mod de a „răspunde pe de o parte unei idei româneşti de cea mai scumpă moştenire romană, iar pe de alta stîrnind, pentru cine are într-adevăr simţul limbii noastre, cele mai adînci ecouri spirituale şi deschizînd cel mai cuprinzător orizont cu putinţă pentru fiinţa omenească", deoarece *rînduiala* „formează însuşi sîmburele cugetului originar şi autentic românesc, aşa cum, în toată adîncimea lui, numai ţăranii, cei mai români şi cei mai oameni dintre ţăranii noştri, îl au. În judecata lor de basm şi minune, rînduiala e legea eternă şi neînduplecată a tuturor alcătuirilor şi începuturilor acestei lumi, care de dincolo de străfundurile şi firea ei, vine şi sălăşluieşte într-însa, sorteşte şi ţine toate cîte sunt şi se fac, şi tot ei, legii fiinţării adevărate şi drepte, cată să ne supunem în gîndurile şi faptele noastre, ca să le putem săvîrşi trainice şi rodnice". Căutînd să aprofundeze ideea peste cîteva decenii, eseistul avea să insiste asupra caracterului arhaic al ideii în discuţie, socotind că ar fi vorba de ideea noastră transcendentală, una ce aşează la temelia lumii adevărul şi dreptatea. Sensul metafizic, depăşind sfera lui **ordo**, cu care se înrudeşte, transgresînd ordinea concretă spre acel **Sein** heideggerian pe care îl evocă oarecum. În tradiţia populară i se opune tocmeala, care înseamnă aranjament, negociere, spirit derogativ, abatere de la acea **rînduială** pe care poporul o situează chiar deasupra divinităţii atunci cînd spune : „Aşa e cînd n-are Dumnezeu stăpîn!" Rezultă că rînduiala nu e lesne de ţinut, ceea ce ar explica poate multele, prea multele concesii pe care românul înclină să le facă, *tocmindu-se*, abmonestînd la nevoie cerul, proferînd sudălmi cum nu ştiu să existe, atît de numeroase, în vreo altă limbă, motiv pentru care Eminescu era atît de mîhnit. Căderea din *rînduială* în *tocmeală* e în fond demisie, pierdere-de-sine, sacrificare a *cosmosului* pentru micile aranjamente cu putinţă în regim de *haos*. Rostim aceleaşi cuvinte, dar înţelegem lucruri diferite. Confuzia semantică a fost întotdeauna un semn de criză, ca aceea pe care mitul „Turnului Babel" o defineşte, de milenii, atît de plastic. H. I. Marrou a pus să se reproducă pe cărţile lui de filosofia istoriei tocmai acel „turn" al confuziei, pictat (unul de Lucas van Valckenborch şi (altul) de Breugel. Nu e chiar proiecţia lumii de azi ? Aşa ne spune parcă Alain Besancon în *La confusion des langues*. Şi nu e un avertisment contra megalomaniei ce însoţeşte, pas cu pas, istoria ? „Cînd ai să fii în ordinea ta, omule ? Cînd ai să faci din fiecare ceas un pas şi din paşii zilei tale un mers şi nu o împleticire ?" O asemenea interogaţie ne întîmpină din *jurnalul* nicasian pentru a rămîne un apel continuu la rînduială. O rînduială a spiritului, fiindcă numai aceasta poate stimula relativa armonie a lumii.

Al. ZUB

Minima Moralia

De la ciupeala „patriotică" la exportul de patriotism

● Mamă, ce de-a patrioţi ! ● Toţi plîng de mila ţărişoarei ● Jaful patriotic ●

Fiind un om cu mentalitate, poate, învechită, am crezut că sentimentul patriotic este unul discret, care se ilustrează mai mult prin fapte decît prin declaraţii. Se vede însă că m-am înşelat. În România nu se găseşte mai nimic, economia se prăbuşeşte mai abitir ca pe vremea „răposatului" — dispărînd inerţia generală au dispărut şi frînele ce dădeau prăbuşirii un aer mai puţin precipitat —, criza morală, politică şi spirituală dospeşte ca un aluat bine agitat în covată, în schimb sîntem pe cale de a fi cu toţii eliminaţi din viaţa publică de o nouă specie de vieţuitoare — patrioţii cu gura, patrioţii de serviciu sau de ocazie. Iar, pe măsură ce criza se întinde şi se adînceşte, numărul lor nu scade, ba dimpotrivă. Specialişti nu prea avem în nici un domeniu, oamenii care ştiu, pot şi vor să facă un lucru pozitiv pentru binele acestei ţări se împuţinează — fie prin emigrare, fie prin neputincioasă retragere în zone mai liniştite ale socialului sau în amara lor singurătate —, în vreme ce „patrioţii" inundă instanţele puterii, zonele de interes public, presa, televiziunea, radioul, tribuna **Parlamentului** ş.a.m.d. Nici măcar cozile ce se întind reptiloid la puţinele produse ce mai apar pe piaţă nu sînt complet lipsite de „patrioţi" gata să facă totul pentru salvarea ţărişoarei. Ai prilejul să dai de discursul „patriotic" unde nu te-aştepţi — în staţiile de tramvai, în holurile cinematografelor, la licitaţiile publice, la serviciile de distribuire a spaţiului comercial, ba chiar la vamă ! Nu e nici o glumă — un individ surprins în timp ce încerca să scoată ilegal cîteva mii de ruloţi a replicat fără să clipească : „Am vrut să rup gura turcilor cu ei" ! Ei, nu e ăsta patriotism ? După aceeaşi logică, desigur că şi grupurile sociale care întreţin o ameţitoare spirală revendicativă pe spinarea unei economii muribunde tot din „patrioţi" sînt alcătuite. Cum „patrioţii" sînt şi guvernanţi, care au iniţiat această spirală a revendicărilor prin avantajele acordate unor categorii sociale, avantaje ce nu aveau nici un fel de acofiecare încearcă să smulgă cît mai perire economică. Ţara este în pradă, mult şi să ofere cît mai puţin, dacă se poate chiar nimic. În curînd, vom dovedi lumii întregi că mirabila economie românească poate oferi tot ce vrei (şi chiar ce încă nu vrei) fără să producă nici măcar becuri sau ace de cusut.

Criza creşte, disperarea generală capătă aspecte de-a dreptul euforice, parcă am fi la sfîrşitul lumii, în schimb „patrioţii" sînt într-o expansiune nicăieri şi nicicînd visată. Bineînţeles, cei mai mulţi sînt amatori şi, prin urmare, se manifestă cu intermitenţe, dar nu e cazul să ne îngrijorăm. Avem, slavă Domnului, şi veritabili profesionişti care nu ştiu, nu pot şi nu vor practica niciodată altceva decît „patriotismul". Să privim o clipă către parlamentarii noştri. Ei sînt, cu adevărat, nişte impecabili profesionişti. Ce contează că unii dintre ei au fost la fel de impecabili internaţionalişti proletari înainte ? Ce importă că nu vor fi fost cu toţii nişte icoane ale moralităţii publice ? Sau : are vreo însemnătate că, prin ritmul de melc în care lucrează sau prin strîmbătatea unor legi, contribuie şi ei, după puterile lor, la prăbuşirea ţării ? Nu, desigur, toate acestea n-au absolut nici o importanţă. Ajunge să-i priveşti ca să înţelegi că s-au reciclat definitiv la „patriotism". Ce elegant şi inflexibil au pus ei la punct Timişoara huliganică şi legionară ! Nici „răposatul" nu le zicea mai bine în decembrie 1989 ! Cît de fermi au cerut ei armatei să participe la eventualele represiuni împotriva populaţiei acestei ţări. Nu aveau dreptate ? Cum să nu aibă ? Doar patria sînt ei şi acoliţii lor din alte instanţe ale puterii, iar nu norodul, cum se mai iluziona Tudor Vladimirescu. Ei sînt Patria, doară ei primesc mai bine de zece mii de lei pe lună, cărora se adaugă un salariu anual în valută şi alte nenumărate privilegii, ca să facă binele ţării. Parcă am putea avea încredere în cineva care ar fi dispus să facă binele patriei în mod dezinteresat ? Bineînţeles că nu, doar sîntem în economie de piaţă. Iar ei chiar sînt : noi, mai încolo, după ce se vor fi împărţit ciolanele şi-or rămîne numai ponoasele.

Iar pentru că nu se poate avea nici o încredere în patriotismul dezinteresat, aş propune participarea unui număr sporit de parlamentari la beneficiile revistei „România Mare". Că doar aici s-a introdus o noutate absolută în domeniu : iniţiativa privată în producţia şi vînzarea celor patriotice. De altfel, alături de „Vatra Românească", cuibul de la „România Mare" a ridicat patriotismul pe culmi nebănuite, chiar „pe noi culmi de progres şi civilizaţie". Indiferent de ce spun gurile rele, eu nu mă pot îndoi nici o clipă de patriotismul „României Mari". Cine a reuşit să cîştige sute de milioane de lei exploatînd cel mai simplu şi mai natural sentiment nu poate aparţine decît elitei profesionismului. Iar noi, noi chiar de profesionişti avem nevoie ! De diletanţi ne-am cam săturat cu toţii. Nu ştiu alţii cum sînt, dar mie mi se umple inima de bucurie cînd mă gîndesc ce înfloritoare va fi ţărişoara noastră — la căpătîiul căreia plîng şi vituperează Domnii C.V. Tudor, E Barbu, Romulus Vulpescu, Gh. Dumitraşcu, Adrian Păunescu, Radu Ceontea, precum şi Doamnele Carolina Ilica sau Florica Mitroi — cînd vom deveni, cu toţii, nişte adevăraţi patrioţi profesionişti. Cum altceva nu prea vom mai avea răgaz să producem, vom putea trece şi la exploatarea patriotismului pe „toate meridianele globului", cum exportam, nu de mult, gîndirea clarvăzătoare şi genială a răposatului" (de unii chiar „regretatului"). Să te ţii atunci — „Anglia Mare", „China Şi Mai Mare", „Vatra Australiană" ş.c.l. Ei, da, atunci chiar că vom fi ce-am mai fost şi, cu siguranţă, mult mai rău de-atît !

Liviu ANTONESEI

Politica, cea mai mare tîrfă

(urmare din pag. 2)

În fond ce zeu jerpelit vrem să imităm ? Bătrînul Kohl le face cu degetul balticilor ex-sovietici : prea vă grăbiţi, mă băieţi, lăsaţi-o şi voi mai moale... Cine spune asta ? KOHL ?! Omul care i-a făcut varză pe toţi cu viteza cu care a conceput reunificarea Germaniei ? Ar merita propus şi el pentru o medalie din partea Consiliului Europei, la cîte stupizenii spune.

Dar de ce stupizenii ?! Kohl este un model de om politic : inteligent, rapid, crud şi egoist cînd o cer interesele Germaniei — şi fără îndoială ale lui personale, generos cînd se întrezăreşte un cîştig, fie el şi îndepărtat, calităţi care l-au făcut popular şi iubit.

Alunecoasă şi perversă, politica te poate interesa ori lăsa indiferent. Te poate fermeca sau scîrbi. Însă oricîtă murdărie ar ascunde, merită oare pusă la zid şi lapidată ?

Marchiza de Sade, Doamna Adonis și Domnul Venus (II)

Colon Rotaru: Iartă-mă de întrebare neghioabă, dar la viciu nou nu trebuie și un om de tip nou? Că, existînd om nou în socialism, pe unde se afla misia Casei Noastre, Casei Noastre, Șandramalei noastre, pe ce luam noi lefuri grase dacă nu pe perceperea, raportarea și prevenirea viciilor de gîndire la oamenii noi, făuritori de nădejde ai so...

Colon Wolf: Nepoate, las-o cu astea... să nu ne-audă careva. Pe vremea Rachildei, omul era vechi și, automat, viciile-i cunoscute. Erea mai greu atunci să creezi ceva nou; stăteau mai prost cu creativitatea. Cînd ai om nou, tare-i simplu. Și, dacă documentul adus de «sursă» nu minte, a fost condamnată femeia, după apariția **Domnului Venus**, de un tribunal bruxellez, pentru că a forjat un viciu nou.

CR: Cu belgii nu te pui de glumă. Nici cu oltenii. Bine le-au mai făcut ai noștri la ăia de se duceau la Doina Cornea. Ci să nu-mi uit voroava: ›care-i viciul nou al gagicii?

CW: «**Domnul Venus** relatează legătura unei femei cu un bărbat. Pînă aici banal. Dar e vorba de o lesbiană și un bărbat ori mai precis, ceva se întîmplă între un bărbat cu înveliș de femeie și o femeie cu înveliș de bărbat, și deci avem tot heterosexualitate, însă nebanală de data asta, grație inversării semnelor, dacă nu a raportului».

CR: Hohoho! Hohoho! Îi bate la poponeață pe Brumaru și pe Gellu Puican Voiculescu.

CW: Ș[illegible] încă cum!

CR: [illegible], bag eu sama, la ea ca și la Br[illegible]ru, combinatorica perversităților zace în imaginar, mai bogat în soluții decît împerecherile de ordin fizic, cu două, trei, patru sau n elemente, așa cum le-a recenzat, între alții, Marchizul de Sade. În tratarea cuplurilor, acesta din urmă s-a mărginit, cu cîteva excepții, la domeniul pur tehnic, ceea ce implică o anumită monotonie». (Dă aia nu a fost tradus tipul aci în Epoca de Aur, oamenii nu aveau timp de monotonie, aveau teren, cozi, 1 Mai, 23 August etc.).

CW: Ești suspect! De unde știi astea? Unde le-ai auzit?

CR: Păi, ți-a picat o foaie sub masă și am tras c[illegible] ochiu-mi de Șloim prezbit.

CR: Nătărăule antisemitule, diviziunea muncii.. că se duce dreacului coliba. Travaliul tău e auricular, nu uita. Ascultă mai bine și zi-mi mai degrabă ce zic greviștii din spatele tău.

CR: Nemica nou. Cică-s hotărîți. Cică pun și lozinca ȘI PENTRU LUPTĂM! Ca să aibă călătorii simpatie pentru acțiunea lor.

CW: Lasă că le-o coace el, Petrică. L-o fi învățat tacsu cîte ceva de pe frontul spaniol și, apoi, de pe acela al luptei cu reminiscențele burgheze. Am încredere în el, noi l-am form[illegible] nu?

CR: Daaa. Cîntă-mi mai departe cu Mafalda, pardon: Rachilda. A avut succes romanul ista cu «soluții imaginare ce ne îngăduiesc să vedem un alt univers în locul celui prezent. Sau — de ce nu? — un alt sex».

CW: Daaa. Era norocoasă muierea. Nu degeaba a luat-o pre genunchi săi Victor Hugo cînd i-a fost prezentată de Villiers și Catulle Mendes. Printre celebrii admiratori ai cărții se numără Ludovic al II-lea al Bavariei și Rachilde însăși, ce scria, în prefața la **Doamna Adonis, că Domnul Venus** este «o operă pe care nu o reneg și o prefer tutuLor celorlalte opere ale mele, fiindcă mamele preferă în general fiii cocîrjați fiilor drepți ca bradul».

CR: Ai zis **Doamna Adonis**? Ce fel de doamnă o mai fi și asta? Vreo poveste cu o femeie virilizată, transsexuată prin închipuluire, că p-atunci medicina nu le-avea cu scîrboșeniile astea, nu mergea așa departe.

CW: Ești p-aproape. Aci scrie că, în **Amorul absolut**, Jarry descoperă o a 37-a situația dramatică: să realizezi că mama ta e virgină. Rachilde, în **Doamna Adonis**, o descoperă pe a treizeci și opta: să fii încornorat de amantă; în schema: Louis o înșeal[ă] pe Louise cu Marcelle, în vreme ce Louis îl înșală pe Louis cu Marcel Intriga asta e cam polițistă, dar dezlegarea e la vedere, în titlu.

CR: Pariez că te pune Măgureanu s-o citești dacă o traduc neisprăviții. iștea. Greu îi acum cu cenzura după tipărire. Înainte erau clare dispozițiile. Dar aia cu **Marchiza de Șade** cum mai e?

CW: E cu una care-l iubește pe unul căruia îi curge sînge din nas, e cu o beutoare de sînge: își ucide soțul îndopîndu-l cu cantaridă, însă e o discipolă a lui Thomas de Quincey.

CR: Ăla cu asasinatul considerat ca una din artele frumoase?

CW: Exact, dar de unde o știi pe asta, cultule?

CR **(luînd o înfățișare modestă)**: Eh, te pui și mata, am confiscat-o unui student la o percheziție, prin anii șaptezeci, și m-a pus șeful să-i dau un briefing și totodată să' reperez pasajele incompatibile cu morala socialistă.

CW: Le-ai reperat?

CR: Toată cartea numai asta e, d-aia am și reținut-o. A vîndut-o recent fiu-meu la talcioc unui basarabean pe 20 de kopeici Și și-a luat becuri.

CW: Tocmai, marchiza noastră disprețuiește pe rîmarii ciopîrțitori de muieri fiindcă fac asta fie din teama de a nu fi descoperiți, fie de ciudă c-au fost expulsați prin nașterea din paradisul intrauterin, și nu de dragul artei.

CR: Al artei realist-socialiste, cum făceam noi cu intelectualii ostili sub Neculai Pauker-Dej.

CW **(îngînă pentru sine)**: Cînd trăia Niki Dej / Mergea arta val-vîrtel, / Dar acum cu Iliescu / Artei i s-a pus căpăstru.

CR: Ce mormăi, cu-con-ule?

CW (scuturîndu-se): Ia, am căzut și eu în butoiul cu nostalgii.

CR: Povestiri n-a scris tipa? Că roman făta aproape anual, dacă am zărit eu ghini pe foile de sub masă.

CW: Ba da. De exemplu, **În pragul infernului**, unde tematizează, între altele, strangularea unui materialist libidinos, revolverizarea unui travestit în femeie, dragostea de un cal, sinuciderea unei călugărițe ce și-a înșelat logodnicul ceresc, inventatorul ce-și amanetează nevasta ca să procure bani pentru progresul științei.

CR: Romane istorice nu a ouat?

CW: Cum să nu ouă! **Notre-Dame-des Rats**, bunăoară. Cu templieri, Palestina, Comanderia ordinului, orgii, liturghii negre, Baphomet, de-i face invidioși pe Klossowski și Eco. Scrie pe una din foițele mele astfel: «Ca și în **Deșertul tătarilor**, dușmanul nu vine din exterior. E în interior, iar zidurile sînt măcinate de asediații înșiși. Măsura declinului o dă ascensiunea șobolanilor, adevărata armată distrugătoare a castelului ce se înfundă într-o prăpastie necunoscută ca un vas ce se scufundă»

CR: Ohohoho! I l-ar invidia și Camus și Focault

CW: **Ciuma și greața? Pendulul lui Michel Foucault?** Astea le-am confiscat amândoi, pare-se, deși în perioade și la percheziții diferite, dacă nu le încurc.

CR: Vezi dacă la necrofilie nu a umblat fătuca.

CW: A umblat, a umblat! Aici scrie de un roman al ei, **Turnul dragostei**, unde, pe lîngă necrofilie, antamează (ca să vorbesc și eu precum acești ceferiști antamatori dă greve) și tema îndrăgostirii de un turn, de un far, amorul farului cu marea despuiată, depravată, «ce-și desface coapsele verzi».

CR: Nu uita să semnalezi în raport că și ăsta de la Teatrul Național, Ursachi, tocmai și-a reeditat **Zidirea și alte povestiri**, trebuie să apară zilele astea. Și-a remediat acolo o narațiune, **Augusta**, unde unul se laudă c-a posedat trupul mort al Augustei și că numele său e Piscis

CW: În 1979, i-am semnalat noi lui Preda și i-a tăiat fraza. Ce-i de făcut acu, că nu putem interveni înainte? Pînă sesizăm la București, cartea se vinde, noile generații atîta așteaptă.

CR: Eu sugger să cumpărăm noi toată ediția și o stocăm la sediu, în Sărărie. A[illegible] o vindem pe devize la românii din Voivodina și Ungaria, să ne mai rotunjim și noi veniturile amărîte (dacă le traducem în valută forte).

CW: Nu crezi că există un mijloc mai bun de rotunjire a pensioarelor noastre, substanțiale totuși, decît bișnița cu sîrbo-romînii ăia din Pancevo? N-ai pic de demnitate națională în tine, alcoolistule cu limba maternă de origine sanscrită!

CR: Nu te înfuria, **mon cher co-con**, da' ce vrei să intrăm în grevă, asemeni ceferiștilor, ca să ne dubleze pensiile, iar colegilor tineri, salariile? Eventual, să ne deie cealaltă jumătate în dolarublișoare. Măcar o grevușoară japoneză, cu ecuson la braț, ce spui?

CW: Nu ești chiar atît de tont Cu rublodolari, aș putea și eu să antamez vreo expoziție la Paris, să mă eriiez și eu pe malurile Senei, să vărs și eu o lacrimă pioasă la mormîntul Virginiei Wolf, cimotia mea îndepărtată. Ți-aș aduce niște vischi d-acolo, țap bătrîn Hi?

CR: Sigur, coane, dar e inconvenient. Ne belește sursele, informatorii, precum călătorii indignați pe oamenii căilor ferate. Dacă noi intrăm în grevă nejaponeză, ăia cui mai transmit? Se stochează zilnic munți de informații, apar pierderi în ikonomia țearei, iar, fără noi, Petrică și Nelutu purced unde a dus Mutu iapa.

CW: Îs prea bătrîn ca să pun găozul la bătaie în Turcia (unde am auzit că se cîștigă pînă la o sută de dolari pă noapte), ș-apoi perverșilor ăstora musulmani au început să le placă madamele noastre. Tot greva rămîne soluția, fie ea și japoneză.

CR: Ultima soluție e o revolu[...] dar, pînă atunci, e bună și o grevă, cu condiția să obținem solidaritatea celorlalte categorii sociale. În acest fel, am putea adăuga la lista de revendicări și restituirea avantajelor politico-sociale din trecut, dreptul la intervenție **ante factum** în cultură, supervizarea directă — și nu prin colaboratori clandestini — a activităților universitare, prevenirea nemulțumirilor muncitorești. **Et coetera**.

CW: Frumos le mai zici, hrăni-te-a cu supă de urzici. Poate c-o să vină și al grevei noastre **kairos, bătrîne.**

CR: Bătrîne, bătrîne, mai cheam[ă] ș-un cîne la greva de mîne.

CW: Mi-a venit mie o iUdee pă che[...] lie, rotarule, rotarule, și nu mă po[...] răbda să nu ți-o împărtășesc. Altmin[...] teri o scap pă mine.

CR: Scuip-o către mine, wolfule[...] cumătrule.

CW: Revoluția noastră, am eu im[...] presia, a fost ratată din start. La în[...] ceput e buba. D-aia merg treburil[e] cum nu trebuie.

CR: ? ? ?

CW: Ea trebuia să-l salte la puter[e] în fruntea feseneului, chiar pe Tova[...] rășul Nekulay. Păcat că a lăsat să scape un om cu capacități atît de mar[i]

CR: Ăștia, la televiziune și în fi[l]mele lor de rescriere a istoriei, pr[e]tin[d] că au avut contacte secrete cu to[...] boșii din miliție, secu, pecereu N[...] l-or fi contactat oare pe Tovul?

CW: Ba eu cred că, modest cu[m] era, a refuzat întîia dată. Greșala l[or] e că nu au insistat suficient. Dacă spuneau că poporul îl voiește, Tov[...] Nekulav accepta președinția Front[u]lui.

CR: Și, apărînd primul la televizi[u]nea română liberă, îi vitupera cu p[...] tosul său inegalabil pe Odios și [...] sinistra sa jumătate. Dădea tonul. [...] mai.

CW: Păcat!

CR: Îți spun eu: ultima soluție-i [...] o **veroluție**.

CW: Pînă atunci, am putea însc[rie] la ultimul punct al revendicăril[or] noastre greviste restaurarea Tovul[ui] sub forma kagemushei Nicușor.

CR: ...beizadeaua, cu care și-ar g[...] dușmanii țării și ungurii beleaua

CW: Iar la penultimul, înființar[ea] unui cotidian, **Gazeta securității**, d[es]tinat dezinformării corecte a populat[ii]lor danubiene, și a unei reviste **Sec[u]ritatea literară**, menită reconcilie[rii] cu intelectualitatea confesivă, pron[...] vării adevăratelor valori culturale, co[m]baterii influențelor greco-latine, int[en]sificării contactelor cu India dra[vi]diană..

CR: Hai s-o tăiem d-aci. Că s-a [fă]cut tîrziu, ne dau ăștia afară acuș și, colac peste pupăză, am început [să] visa cu glas tare.

CW: Visele intens visate, ele, de[vin] **repede** realitate.

CR: Să dea Domnul... Marx.

Luca PI[...]

umor?

Cum voi deveni erou național...

Ideea mi-a venit intr-o seară, ascultîndu-l pe domnul Petre Roman: d-sa. ne-a confirmat că în a doua jumătate a lui aprilie, va începe etapa a doua a liberalizării prețurilor.

Eu vă voi demonstra că această liberali-zare (à propos, mă mir cum domnul Câmpeanu nu observă mașinația politică și nu propune să mai cadă măgăreața și pe alte partide, să se numească operațiunea **feseneizarea** prețurilor, sau **udemereizarea** lor) nu poate avea loc în aprilie; și că, în genere, nu poate avea loc în nici o altă lună a anului (exceptînd cazul în care Parlamentul va introduce în calendar o a treisprezecea lună, special pentru nenorociri).

În ianuarie, operațiunea era inoportună, fiind ziua de naștere (și moarte) a răposatului; în februarie, România a intrat în războiul din Golf — și nu puteau pleca acolo oameni nemulțumiți; în martie, de ziua femeii (și noaptea bărbatului), darul ar fi părut insuportabil de cinic (ori, un premier care-a sfîșiat multe inimi & fuste, nu putea face o asemenea mojicie); în aprilie... păi bine domnilor, n-ar suna a păcăleală? și cine-ar lua-o în serios? Imaginați-vă că Gogu măcelarul nu-ți mai dă în prima zi a lunii carnea de 43, fără 86; nu rîzi de mori, după care îl iei la poceală? Nu, categoric, aprilie de o lună blestemată, precum **Macbeth-ul** lui Shakespeare...

Nici pe mai departe agenda mea nu e mai îngăduitoare: mai — sună a anti-sărbătoare a celor ce muncesc; iunie — asta merită copiii, să le suprimi șnițelul de ziua lor?; iulie, fiind luna de concedii, vestea n-ar ajunge la toate urechile, multe fiind înfundate cu nisip de pe plajă; august — ar semăna a defilare de 23, ori noi am avansat între timp, la **22!**; septembrie: pruncii încep școala și, oricum, părinții înjură liberalizarea uniformelor, caietelor, cărților, penarelor, gumelor, așa că nu mai e cazul să punem paie pe foc (à propos cine-o fi dînd mereu foc Academiei de Teatru din București? să vină pompierii, viața să i-o stingă!); octombrie — e ziua armatei și cu ăștia nu te pui, că mai au ceva arme privatizate!; noiembrie · după defilarea de la Moscova de anul trecut, e mai bine să fie liniște și aici; decembrie: ar fi culmea să aniversăm doi ani de la revoluție, printr-o alta, cauzată de scumpirea pîinii, a laptelui, ș.a.m.d.

In concluzie, în calendarul nostru, normal, obișnuit, nu avem cînd să trecem la libéralizarea prețurilor, seria a II-a. Drept pentru care mă autopropun drept erou național.

Primesc premiul acasă, la Școală, la Poliție, la morgă, la Eternitatea. Dacă nu mă găsiți în nici unul dintre aceste lăcașuri, căutați-mă **în Irak, unde voi primi ordin să plec ca voluntar...**

Bogdan ULMU

Caragiale și realismul feminin

Omul pe care ursitorile nu l-au hărăzit împărat, conducator de oști, ministru de externe sau măcar primar în orașul lui, oricît de modest s-ar considera, se trezește uneori închipuindu-și că ar putea face totuși față și unei asemenea situații și imaginația sa începe să lucreze... Mai ales dacă are un interlocutor sau un cerc oricît de restrîns care să-l asculte. Este semnificativă evoluția conului Leonida sub acest aspect. La prima vedere el pare doar un mahalagiu ușor senilizat îmbătat de retorica liberală, extaziat de perspectiva pecuniară pe care i-ar deschide-o ipotetica republică: leafă, dar și pensie... Însă conu Leonida nu se mărginește numai să reproducă „programul" și să-l expliciteze unor neofiți, cum e nevasta lui de-a doua, ci, pe nesimțite, inconștient, bătrînul progresist se și vede integrat acțiunii și aproape în fruntea ei: „Așa zău!... Ei! mai dă-mi încă unul ca el, și pînă mîine seară, — **nu-mi trebuie mai mult, — să-ți fac republică...**" (s.n.).

Leonida nu este un despot la el acasă, în maniera unor eroi cehovieni de felul funcționarului tiranizat de șefi care se răzbună, prin crize meschine de autoritate, pe soție, și pe servitoare. Inițial dorește, ca părtaș al liberalismului, să se bucure de avantajele pe care le-ar avea sub un regim republican (leafă și pensie), și pentru aceasta devine și purtătorul de cuvînt al ideologiei respective, Deodată însă utopia se amestecă cu acțiunea. O acțiune în fruntea căreia se și imaginează aproape fără să-și dea seama: fiindcă îi lipsește numai un Garibaldi pe care mahalagiul bucureștean se și vede **distribuindu-l** în rol asemeni unui regizor experimentat.

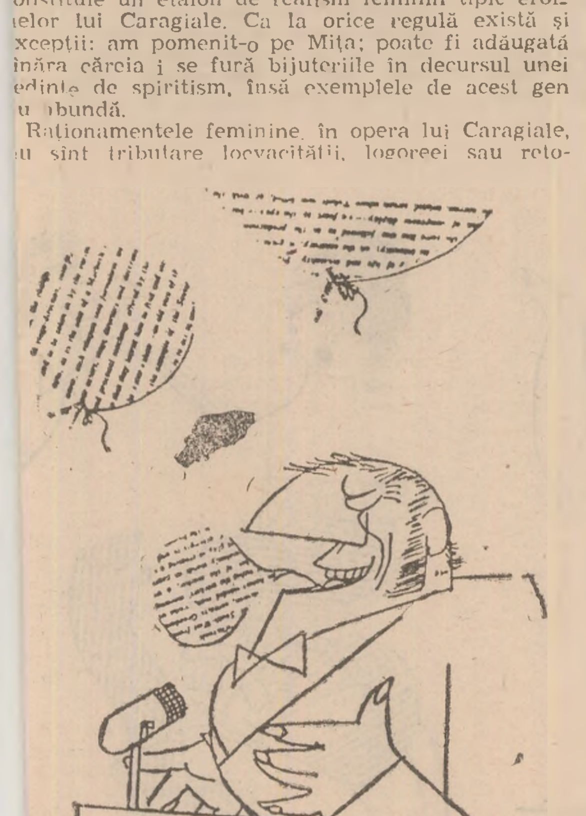
Conu Leonida **știe** ce anume ar trebui să facă Garibaldi — cel autentic sau un substitut local —, după cum amicul lui Caragiale, Nae, din **Situațiunea**, știe ce anume i-ar trebui țării pentru a ieși din cirză („O tiranie ca în Rusia") ; după cum interlocutorii succesivi ai autorului din **Inițiativa** știu ce fel de campanie trebuie să deschidă ziaristul; tot așa cum Lache din **O lacună...** știe ce-i lipsește Codului penal și exemplele ar putea continua... Or, un bun simț elementar ne învață că o soluție aplicată de omul care a găsit-o, căci e doar fructul minții sale, opera lui. A-l pune pe altul să o aplice nu poate fi decît o impostură sau plagiat.

Eroii lui Caragiale, cu cît sînt mai străini de domeniile pe care le abordează, cu atît află soluții care mai de care mai potrivite, dacă nu infailibile. Căci nu e vorba de păreri, ci de **soluții.** Și să nu uităm că oricît de riscat a fost actul pe care l-a întreprins, un contemporan al acestor eroi, Candiano Popescu, și-a pus în practică propria soluție, instaurînd, fie și pentru cîteva ore, Republica de la Ploiești, în august 1870. Iată omul care-i trebuia conului Leonida ! Garibaldi nu trebuia căutat tocmai în Italia.

O femeie, personaj caragialian, Mița din **D-ale carnavalului**, își va reaminti de cest episod atunci cînd îl va amenința pe Nae Girimea. Numai că e o femeie foarte tînără, o minoră, deîndată ce nu are vîrsta necesară pentru a putea fi angajată la telegraf. Efimița însă, care, ca atare i-ar putea fi mamă Miței, dacă nu chiar bunică, introduce elementul de circumspecție pe parcursul expozeului republican al soțului ei : „Dacă n-o mai plăti nimenea bir, soro, de unde să mai aibă cetățenii leafă ?"

Programul lui Leonida nu poate fi dat însă peste cap de buturuga logică. El este armonic ca muzica sferelor și imbatabil, însă replica aceasta constituie un etalon de realism feminin tipic eroinelor lui Caragiale. Ca la orice regulă există și excepții: am pomenit-o pe Mița; poate fi adăugată tînăra căreia i se fură bijuteriile în decursul unei ședințe de spiritism, însă exemplele de acest gen nu abundă.

Raționamentele feminine, în opera lui Caragiale, nu sînt tributare locvacității, logoreei sau retoricii iar **armele** sexului slab nu sînt confecționate din cuvinte. In limbajul de astăzi am putea spune că mișcarea feministă nu ar fi avut aderente în vremea și în lumea lui Caragiale. Cînd un bărbat opune rezistență, sau încearcă să o facă, e în zadar: femeia îl **traduce**, adică îi încovoaie voința. Dacă situația e mai simplă — îl mistifică pur și simplu și ce manechine penibile par la sfîrșitul piesei atît „fiorosul" Pampon cît și lacrimogenul Crăcănel !

. Aceste **soluții**, deosebite de acelea pe care le găsesc bărbații la berărie sau la cafenea în toiul exasperării și al indignării, femeile le datorează realismului lor funciar. Un om cultivat și civilizat cum e Tipătescu, confruntat cu perspectiva dezonoarei și a ridicolului, propune fuga în lume, ca un adolescent, dar e readus repede la realitate de Zoe; Veta, oricît fredonează ea versurile lui Sion, nu se lasă surprinsă de torentul declarației lui Rică; prima grijă a Miței este să nu se „compromenteze" („Un mușteriu poate mă cunoaște")... Coana moașă din **La Moși**, femeie căreia singura mîngîiere ce i-a mai rămas privește gastronomia, dă cu sinceritate memorabila replică : „țe să mai paț ; dacă n-am pățit eu cît am fost zună ! acuma habar n-am!"... O consolare mai savantă, dar nu mai puțin tragică — literatura — este domeniul Nastasiei din **Țal!** Și e suficient să ne reamintim datele personajului ca să-l compătimim: „...Graziella trebuie să fie cu un an mai tînără ca mine, dacă nu mai în vîrstă; dar tot plăcută ,plină de inimă, de avînt, de entuziasm... **Nu putem zice că a fost frumoasă Graziella** (s.n.), dar grațioasă... și... oameni cu dare de mînă". Cam la aceeași latitudine biologică se află și soborul de auditoare în fața căruia Caragiale ține conferința intitulată „Ce este arta ?".

Desigur că Mița Georgeasca, tînăra mahalagioaică din **Tren de plăcere**, care poartă „bluza vert-mousse, jupa fraise écrasée", nu are mijloace așa de ridicate pentru a-și înăbuși frustrările și se mărginește să exclame nostalgic: „Ah, mamițo! menuetul lui Pederaski...", rumegînd la nefîrșit amintirea pe care i-a lăsat-o „locotenent Mișu", Și e locul să ne reamintim de personajul deja pomenit din **O lacună...**, de Lache Diaconescu, funcționar tînăr, căruia nu-i pasă că îl așteaptă soția, prins de dorința de a demonstra... ce-i lipsește Codului penal.

Așa cum toxicomanii nu pot trăi fără doza lor de narcotice, personajele masculine caragialiene, marea lor majoritate — căci există și excepții — nu pot trăi fără rația lor zilnică de indignare și utopie, consumată sub formă de opinii, soluții, amendamente, interpelări, rechizitorii, filipice etc. Umorile acestor oameni, dar și energia lor, se transformă în cuvinte. Cînd e să treacă la gest, cînd ies din această convenție — actul devine unul de sinucigaș, cum se întîmplă cu Lefter Popescu din **Două loturi** cînd își dă demisia.

Femeia intră vag și superficial în zona de interes a acestor personaje: Catindatul, care este și foarte tînăr, găsește plăcere să „tachineze", însă băieții de prăvălie ies cîte doi **(La Paști)**, studenții sînt și ei absorbiți de manifestările politice **(Atmosferă încărcată)**, funcționarii de comentarii politice și cei mai mulți, în calitatea lor de **zoon politikon**, au o părere categoria despre femeie; părere pe care o rezumă în instanță Iancu Zugravul, adresîndu-i-se judecătorului cu o complicitate sectară: „...nu-nțelege dumneaici... fomeie...".

Tratată cu condescendență, chiar cu un soi de comizerație, femeia din opera lui Caragiale, dacă nu a ajuns la vîrsta resemnării — fie aceasta savantă sau frustă — se dovedește cum nu se poate mai realistă. Magistrală e scena în care perechea regală așteaptă pe peron — în **25 de minute** — să sosească nevasta unui potentat local și, „amicul" acestora din urmă.

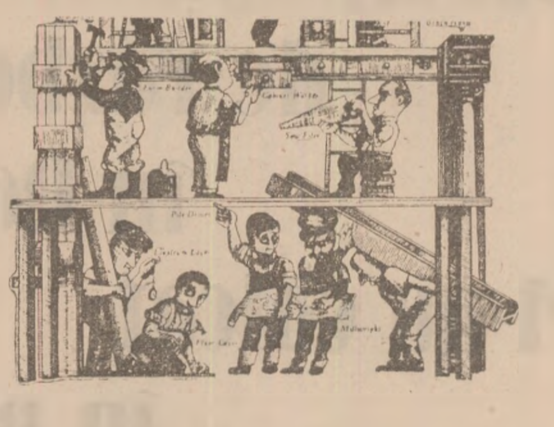
Categoria aceasta de femei care ilustrează realismul eficient nu e neapărat crapuloasă și nu se poate vorbi, ca în lumea lui Maupassant, de o „d sfrînare metodică", împinsă pe culmi de rafinament și artă. Iar mitocănia, grosolănia, parvenitismul aparținînd mai degrabă, la Caragiale, femeilor vitregite de natură, trecute, sau în imposibilitatea de a se mai bucura de viață **(La Peleș, Five O'clok)**. Numai misoginismul nu-i poate fi imputat lui Caragiale.

Fiind mai aproape de fire, femeia — arată indirect Caragiale — are simțul **istoric** mai dezvoltat decît bărbatul: ea resimte biologic trecerea timpului și atunci contrabalansează realist propensiunile sale utopice sau nostalgiile lui cezariste Pe de altă parte, eroinele lui Caragiale au înțeles că pe cît respecți mai mult convențiile, tabu-urile și formalismul social, pe atît îți poți face de cap nestingherit. Teatralismul și teatralitatea atît de de specifice lumii lui Caragiale nu cruță scena dar nici nu se amestecă dincolo de cortină deîndată ce aceasta este lăsată. Echivalentul ei e de altfel **perdeaua.**

Există însă în opera lui Caragiale o femeie atît de antipatică și de rea încît îți amintește de maxima lui Iisus Sirah : „Orice răutate este mică pe lîngă răutatea femeii". Aceasta e Acrivița, nevasta lui Kir Ianulea. Năzuința ei este una declarată de protagonistă, căci iată ce le spune slugilor, îndată după căsătorie: „Să știți că de azi încolo sunt eu stăpînă aici !".

Acrivița are trăsături de feministă **(avant la lettre, desigur)**. Dar tocmai vanitatea care o împinge să dea esența pe aparență îi va fi fatală. Căci va sfîrși în singurătate și sărăcie.

Dan CIACHIR

Diligența poștală

Literatura de pîrnaie. Intr-o joi dimineață, înainte de-a intra în plumbul tipografiei, m-a căutat un bărbat scund de stat, brun, cu ochii strălucind lunecos, guraliv nevoie-mare, simpatic în apropouri și propuneri cam tri-lu-li. L-am tranchilizat cu ajutorul colegului Liviu Antonesei și l-am rugat să-mi paseze niște manuscrise cu întîmplări din viața lui. Peste cîteva zile, Mihai Avasilcăi, omul nostru din Iași, s-a prezentat cu poezii și o proză. Iat-o pe ultima! **VINE ȘCHIOAPA : „Eram închiși în cameră, la muncă nu eram datorită iernii grele și al frigului. Nimeni nu aveam vreo părere de rău de așa o situație, din contra ne părea bine că stăm pe cracă. Stăteam intr-o cameră de 70 de paturi etajate unde eram cazați cam 120 de deținuți condamnați la articolul 153. Starea fiecărui deținut era jalnică, cu excepția la cîțiva 5—6 care erau mahări, pîrnagii mai vechi cunoscuți și de cadre, care aveau oarecum o trecere văzuți mai bine corupîndu-l pe lest să-i facă unele favoruri, exemplu : să-i trimită cîte un porumbel (scrisoare) la ai săi și unele servicii din interiorul pușcăriei. Nu puteai să mîrîi nimic, dacă se încumeta vre unul din noi să nu-i convină ceva era băgat la manevre și i se făceau tot felul de îmbîrligări atît de la deținuți cît și de la cadre. Trebuia să taci. În afară de frigul și mizeria care le suportam cu toții, cel mai mult ne obseda foamea de «Ghi. Coșbuc», așa o numeam noi, sau ceva în argoul nostru : aveam insuficiență castronală, atenție !, boală transmisibilă. Cînd ajungi în situația de a te roade foamea la stomac ești în stare de orice manevră ca să ți-o potolești. În cazul nostru ne limitam la aceea care intra pe vizetă, nu puteam să comentăm nimic, dacă comentam cadrul (țagherul) spunea că așa-i legea, ați votat-o și voi (eu niciodată n-am votat), sau ne spunea că așa-i partidul. Cînd se împărțea pîinea, cu toții eram disperați, întreaga cameră era alarmată, țipete, înjurături, loviri. Veteranii sau mărcile luau cu de-a forța și pîinea altora, adică a husenilor, numiți așa fiind considerați mai proști. Pîinea care era de 125 de grame numit ciric era considerată de noi mai ceva decît cozonacul. Știu cazuri cînd unii (bascheturi, așa eram numiți avînd argumente că dormim în bascheți) nu mîncam pîine pînă la terminarea mandatului. Țagherii știau de starea noastră, nu luau nici o măsură, din contra, îi amuza și ne urmăreau cu o satisfacție plăcută. Unii dintre noi aveam familii cu copii și neveste, nu aveam voie să primim pachete cu țigări sau alimente, considerați cei mai degradați oameni, numiți de conducerea penitenciarului pleava societății. Pe vreme de iarnă masa de 12 era împărțită tîrziu, cam la 4—5, practic răbdam toată ziua. Știam cînd se împărțea mîncarea, se auzea zgomot de castroane și linguri dar mai ales căruțul care șchiopăta la intervale scurte : tronc, tronc, tronc. Și pentru zgomotul specific pe care îl producea ne obisnuisem cu toții spunînd că vine șchioapa. Bucuria noastră era de scurtă durată. Se forma cîte un rînd în fața vizetei dar mulți dintre noi nu respectau rîndul. Veteranii, mărcile, îndeosebi. Începea să se dea ciorbă cu cartofi sau fasole, luîndu-și fiecare castronul și mămăliga, ducîndu-se fiecare la patul lui, o parte mîncînd pe culoar fiindcă nu mai aveau locuri pe pat. Se bobina în timpul cel mai scurt fiecare grăbindu-se să ia felul doi. Mulți rămîneau fără mîncare deoarece smardoii luau cîte două porții. Zilnic rămîneau cam 10—15 fără mîncare. Atunci șeful camerii raporta la supraveghetor să mai aducă mîncare. Cîteodată aduceau cîte o marmidă să se dea celor care n-au mîncat iar restul se dădea ca supliment. Cînd se împărțea acest supliment întreaga cameră era un vacarm, țipete, urlete, înjurături, vorbe pornografice, loviri. Totul era pe bază de putere, ca să ajungi în preajma vizetei trebuia să ai leibăr în tine. De multe ori se închidea vizeta spunîndu-se că e dezordine și că o să se mai dea cînd se va face ordine, ca fiecare să stea la rînd. Așteptam cîte 2 ore, poate se răzgîndește și o să ne dea dar așteptam în zadar pînă cînd se destrămau rîndurile ducîndu-ne fiecare la locul lui. Și în felul acesta mai trecea cîte o zi de pedeapsă și două din viața contopindu-se pe «Aripile vîntului»".**

(va urma)

Emil BRUMARU

Corespondent de război în România: M-au călcat în picioare!

Dorin Popa în dialog cu Liviu IOAN STOICIU

Partidul Socialist Național din România

D.P. — Bătrîne Liviu Ioan Stoiciu, trăim într-o lume pe care nu o visam în urmă cu cîțiva ani. Nu visam nici căderea lui Ceaușescu, nu visam nici furia cu care ne-am învrăjbit în ultima vreme, o furie ce a cuprins întreg poporul român. Ieri te-am întîlnit la Consiliul Asociației Ziariștilor din România și în discuțiile de acolo se spunea că nu poți să întreprinzi nimic eficace acum la noi, nu poți — spunea Nistorescu, parcă — nu poți aduna doi oameni să aibă aceeași părere darmite un grup de cinci-șase sau mai mulți. Tu cum resimți asta în București fiind ?

L. I. S. — În primul rînd că am plecat dintr-o singurătate provinciala, neînvățat cu viața publica și trezindu-mă și cu funcții care, bineînțeles, mi-au adus ponoase postrevoluționare. Spui că am fost luați prin surprindere de căderea lui Ceaușescu. Probabil că noi am fost luați, dar mă tem că nu toată lumea a fost luată prin surprindere. Încep să cred din ce în ce mai serios că acest Ceaușescu a căzut programat, că am avut în spate acel F.S.N. dinainte de căderea lui cu mai multe luni, că a existat un scenariu de dinainte de Revoluția din 22 sau 16 decembrie și, dacă am fost luat prin surprindere, am fost doar noi, muritorii de rînd, nu și cei care aveau să pună mîna pe putere. Ce mă surprinde este că această nouă putere este depășită de întreaga situație postrevoluționară instaurată. Nu știu dacă prin incompetență sau pur și simplu prin această perioadă de tranziție greu controlabilă, realmente greu controlabilă nu numai în România, ci în întregul fost bloc răsăritean socialist. Mă întristează că vechile structuri funcționează și că, cel puțin pentru acești doi ani, nu vom avea decît o criză de autoritate. Contestațiile populare funcționînd doar la nivel de bîrfă (acasă eventual), ne vom trezi că vor mai trece doi ani de zile, că prin împroprietărirea țăranlor F.S.N.-ul va funcționa pînă la adîncile mele bătrîneți, chiar dacă la Convenția pe care o vor avea-o în curînd bănuiesc că își vor schimba titulatura, să mai uităm de F.S.N. și să zicem altfel, să-i zicem de exemplu Partidul Socialist Național din România — după model capitalist. Pentru că, vrem nu vrem, constat că de fapt asta facem, vrem să ne considerăm socialiști, dar bineînțeles după modul capitalist, să zicem franțuzesc. Firește, noi nu facem decît tot comunism, un alt gen de comunism, acela promovat de Moscova, acel gen de neocomunism care mai mult rău ne face decît bine, care ne-a făcut să ne pierdem și ultima speranță că am putea să ieșim din marasmul moral în care supraviețuim de patruzeci și cinci de ani.

D. P. — Cel mai periculos, acum, la Convenția F.S.N.-ului — știu eu — ar fi să se despartă aripa cea mai sovină și să se alipească P.U.N.R.-ului. Asta ar fi pericolul cel mai mare.

L. I. S. — Adică naționaliștii de la P.U.N.R.

D. P. — Da. Naționaliștii din Front să fuzioneze cu naționaliștii din P U.N.R. Să nu se întîmple ceea ce s-a întîmplat în anii '30, cînd naționaliștii au venit la putere într-o bună parte a Europei.

L. I. S. — Da, e foarte interesant. Nu m-am gîndit la asta. Posibilă și o asemenea ascensiune, însă văzînd legăturile pe care le are F.S.N.-ul aproape în exclusivitate cu partidele socialiste sau actual comuniste din China, Iugoslavia sau U.R.S.S. mă tem că orice am face nu putem scăpa de o asemenea ideologie pe care, culmea, tocmai ei, feseniștii, nu o recunosc, dar o promovează. Sigur nu va mai fi acel P.C.R. din dinainte de Revoluție. Ne scăldăm în ceva foarte neclar, foarte ambiguu, cînd e vorba de teorie, însă cînd e vorba de practică, din păcate, nu facem decît comunismul cel mai pur cu putință, care a fost înainte : total ineficient din toate punctele de vedere. Și dacă F.S.N.-ul, acum, la Convenție, e să se divizeze — să se divizeze în ce ? — eu cred că mai degrabă va fi o schimbare de nume, pentru că e compromis.

D. P. — Și leopardul rămîne același după gard !

L. I. S. — Firește ! Rămîne același. Se vor face și epurări. Facem mare caz de nomenclatura, mă rog, din rîndul al doilea sau al treilea al vechilor comuniști, facem mare caz de acești oameni, că s-au cățărat la locurile lor, ba chiar mai sus ; acum sînt și mai sus decît erau pe vremea lui Ceaușescu și probabil se va ține cont de asta. Avem aceleași alegeri pe plan local. La prefecturi, vom alege, nu-i așa ?, oameni de bună credință, potriviți !

D. P. — De bine !

L. I. S. — De bine ! Care, știți, exista înainte o vorbă că de fapt comuniștii n-au adus la șefie decît oameni competenți, că i-au selecționat cu foarte mare atenție, și, uite, ne-am trezit că, după Revoluție, funcționează tot această selecție. Credem în continuare că, de fapt, cei competenți sînt cei care au avut funcții înainte, cei care — nu-i așa ? — astăzi ne duc țara de rîpă în continuare.

D. P. — Păi, printre altele, în Campania electorală s-a spus despre Iliescu că-i omul care ne asigură liniștea — adică vechile habitudini — și mai ales că-i de neînlocuit. Pe cine să punem în loc ? Nu avem altă alternativă ! Și chiar opoziția a crezut la un moment dat că nu există alternativă la Iliescu.

Vatra, P.U.N.R.-F.S.N

L. I. S. — Vedeți, alegerile alea din 20 mai au arătat acest aspect, că Iliescu n-are alternativă, pentru că ceea ce s-a propus de la partide, a fost așa cum a fost. Greșeala cea mare, în continuare, cel puțin a partidelor istorice, care de fapt ar trebui să ne intereseze cu adevărat, este că s-au confundat cu liderii lor. Deci cu Cîmpeanu sau cu Coposu.

D. P. — In cazul lui Coposu n-aș zice că au făcut tocmai rău P.N.Ț.-cd.-iștii, pentru că acest Copou, pentru mine, este singurul credibil, singurul lider de partid absolut credibil.

L. I. S. — Aici, în cazul P.N.Ț.-cd.-ului, au fost două capete. Coposu nici nu a intrat în alegeri.

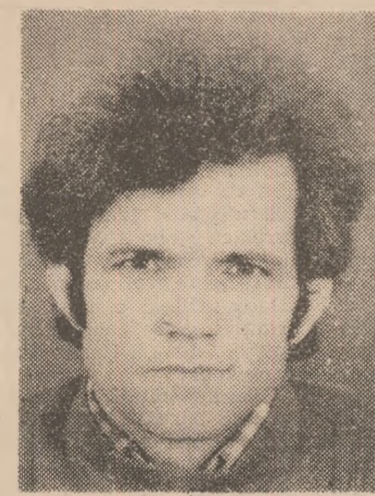
D. P. — Spre onoarea lui, Coposu nu a participat la alegeri !

L. I. S. — Exact. A rămas Rațiu. care, bineînțeles, față de Cîmpeanu nu apare mai credibil.

D. P. — Oricum, mai onest.

L. I. S. — Așa. Dar ce ne facem că poporul român confundă partidele respective cu aceste nume ! El nu este conștient de platformă, de ceea ce propune partidul în sine, de ideologia acelui partid.

D. P. — Exact, exact ! Ei, cîtă vreme aceste partide vor continua să nu se influențeze în conștiința acestui popor, n-au nici o șansă !

D. P. — Nu, dar eu încercam să-ți sugerez o apropiere între aripa naționalistă a F.S.N.-ului și P.U.N.R. Uite, P.U.N.R.-ul, în ultimele comunicate, deși e clar că el a fost satelitul Frontului, este gata să-l sacrifice pe Iliescu și alți lideri comuniști, venind cu echipa din rîndurile trei-patru ale fostei nomenclaturi. Ei spun că acum aderă la punctul opt al Proclamației de la Timișoara și leg asta de alte declarații ale celor trei tineri din F.S.N., cum e Cătălin Iorgulescu și alții. Cei tineri sînt împotriva (nu spun ei, pe față, a lui Iliescu), lui Marțian și a lui Bîrlădeanu. Dar pe Marțian și Bîrlădeanu cine i-a vrut ? Iliescu, ca să aibă oamenii lui în posturi de comandă.

L. I. S. — Așa este. Tu te referi în continuare la oameni. Dar hai să vedem. E vorba de ideologiile pe care ei le promovează, pe mine numai asta mă interesează. E adevărat că personalitatea contează în primul rînd în cazul unui președinte, în cazul unui prim-ministru. Dar cînd e vorba de un partid ? !

— D. P. Păi tocmai, eu aici vin în continuarea ideii tale. Au să fie sacrificați oamenii, cîteva capete, Bîrlădeanu, Marțian, dar rămîne ideologia. Și vin ceilalți, Radu Ceontea, altul, altul.

L. I. S. — Oho, să mă ferească Dumnezeu să vină Radu Ceontea !

D. P. — Dar gîndește-te că ei or să aibă la viitoarele alegeri probabil 20—25 la sută !

L. I. S. — Fă-mă să înțeleg. P.U. N.R.-ul are lider pe Radu Ciontea ? Știam că numai Vatra este...

D. P. — Păi sînt legate Vatra și P.U.N.R.. Ciontea e vicepreședinte al P.U.N.R.

L. I. S. — Da, îmi scapă, din păcate, amănuntul !

D. P. — Nici eu nu am urmărit foarte atent, dar cînd apare vicepreședintele. la televiziune, scrie Vatra — P.U.N.R.

L. I. S. — Eu am ferma convingere că asta se va întîmpla în F.S.N. Vom avea parte de epurări în acest partid. Dar ideologia nu are cum să se schimbe, este tipic socialistă.

D. P. — Perfect plauzibil !

L. I. S. — Și asta mă și sperie. De ce aceste partide istorice (liberalii și cu țărăniștii) nu încearcă mai mult decît ce-au făcut pînă acum ? Să intre în acest popor care e atît de compact din păcate după cum am văzut la alegerile din 20 mai ! Deci, ce ar trebui să facă aceste partide ca realmente să se impună în popor ?

D. P. — Greșeala lor este că au venit și cu o atitudine revanșardă. Ei au pierdut alegerile în mod trucat în '46 și vin de acolo. Poporul român s-a mai schimbat de atunci. Ei au pornit de acolo, din '46, nu au ținut cont de cei patruzeci și cinci de ani.

L. I. S. — Așa este. Dar putem accepta, putem motiva... Ei au revenit, abia au revenit. Au trecut cîteva luni, a trecut un an, e puțin. Da, dar vezi, nu se întîmpla încă nimic. Dacă ar fi să fie după mine, să nu se supere nimeni din toată chestiunea asta ,eu aș lua-o de la zero !

D. P. — Dar tu ești înscris în vreun partid ?

L. I. S. — Nu !

D. P. De ce ? De ce nu te-ai înscris într-un partid istoric ?

L. I. S. — Simt că nu aș avea libertatea interioară de care am foarte mare nevoie. Nu-i uita că totuși sîntem niște scriitori. Sîntem la masă ?

— D. P. — Păi, vezi, toți oamenii care au vrut să-și păstreze libertatea interioară nu s-au înscris în partide. Și atunci cine s-a înscris ? In partidele istorice s-au înscris foarte mulți securiști, alți nomenclaturiști.

L. I. S. — Așa este.

D. P. — Moiș, de exemplu, înainte de a fi deputat F.S.N., s-a dus la P.N.Ț.-cd. în județul lui și l-au dat afară. Și apoi s-a dus Măgureanu și l-a pus primul, cap de listă, și e senatorul Moiș. El a încercat să intre sub altă haină.

Memoria este molestată

L. I. S. — Ei, vezi, tocmai asta se întîmpla în societatea românească. Și de aceea partidele nu sînt credibile. Exact poporul asta și știe.

D. P. — Ce, la Iași, de exemplu, îi cunosc pe liderii de acolo ? Crezi că liderii liberali sînt mai buni decît cei F.S.N.-iști ? Este un lider țărănist care e cît de cît acceptabil, dar liderii liberali nu-s mai buni decît liderii F.S.N.-iști.

L. I. S. — Peste tot s-a întîmplat la fel. Toate partidele, inclusiv F.S.N.-ul, și inclusiv partidele liberal și țărănist, au foarte mulți membri de partid comuniști cu funcții. care au fost în ierarhia comunistă. Exact asta este și confuzia cea mare și de aceea este și de mirare că F.S.N.-ul totuși este majoritar, dacă stai să te gîndești. Pentru că, de fapt, am avut aceeași masă care a intrat în diverse partide. Cum de am mers spre F.S.N. ? Poporul, în acest moment, se teme de orice schimbare bruscă, deci merge spre F.S.N., care declară că nu face comunism. Am mers acum cu toții spre ceva care să nu bruscheze.. Dacă vrei, este și situația monarhiei care, dintr-o dată, la noi, sperie, deși am putea să avem tradiții în monarhie.

CONVORBIRI sociale și politice

SUPLIMENT AL REVISTEI CONVORBIRI LITERARE

ANUL I Nr. 4

În numele Tatălui, și-al Fiului și-al Sfîntului Duh...!

Acesta este un reportaj dur. O spun de la bun început pentru ca să decideți singuri dacă are rost să-l citiți ori nu. Tema lui este Morga, unul din cele mai îngrozitoare locuri în care îi este îngăduit unui om să intre, pe timp de pace. Firește, în afara morților. Însă cu ei, oricum, n-are nici o importanță ce se întîmplă după ce își dau sufletul. Claie peste grămadă, găsești zilnic mormane de cadavre la Morgă, pe jos, unii într-o stare avansată de putrefacție, verzi și respingători, goi, deja despicați, alții pe mese, așteptîndu-și rîndul, în haine civile, femei, bătrîni și copii. Una e mortul din coșciug și alta e mortul de la Morgă. Primul e aranjat, dichisit, îmbrăcat curat și așezat cuviincios în sicriu. La Morgă însă morții înseamnă cadavre. Ceea ce se poate vedea în pozele de arhivă despre gropi comune și lagăre de concentrare întîlnești la Morgă. Nu e nici o diferență. Recomand să viziteze Morga toți aceia care disprețuiesc viața; după o astfel de vizită vor fi fericiți să trăiască pe un vîrf de munte, fără nici un suflet de om în jur, numai cu pîine și apă, dar să trăiască.

Vara, aici e iadul

Chiar dacă nu știi cu precizie locul, găsești Morga după miros. Nu știu cum e la Morgă în timpul verii, însă dacă iarna ți se mută nasul într-o parte, trebuie că vara aici e iadul. Am fost de două ori și de fiecare dată am plecat amețit, aproape clătinîndu-mă, și am simțit nevoia de a bea, cel puțin prima oară, imediat ce am ieșit de-acolo, o tărie. Prima dată, întîmplător, nu mîncasem nimic de dimineață. A doua oară nu am mîncat cu bună știință. Dar oamenii care vin să-și ridice morții nu-și iau, în general, această precauție și, văzînd doar ce este acolo, vomită în ...eștire, întorcîndu-și stomacul pe dos ca o mănușă, pînă capătă și ei aceeași culoare cadaverică. Vreau să spun că Morga uniformizează. Între cei de afară și cei dinăuntru diferența e numai că primii umblă pe picioarele lor. Și chinul cel mai mare este că, fiind viu, **vezi**. După ce ai văzut o singură dată refuzi de a mai intra înăuntru, chiar și plătit în aur. Altora, bărbați în toată firea, le e pur și simplu frică să vină pînă acolo, darmite să intre. Femeile sînt, am observat, în mod paradoxal, mai curajoase din acest punct de vedere. Bărbații, tocmai ei, curajoșii, soldații, se pierd imediat.

Doamna Jenița s-a obișnuit

Ce fel de oameni lucrează aici?, m-am întrebat mereu. Cum e, oare, să vii acasă, după ce toată ziua ai pus mîna pe cadavre, și să faci dragoste cu nevasta, să-ți mîngîi copiii pe creștet, să mănînci pîine și celelalte cu aceleași mîini? Normal, mi-au spus cei de la Morgă. La început juri că a doua zi nu vei mâi călca pe-acolo, îți este rău și te doare sufletul, însă puțin cu puțin, încetul cu încetul te obișnuiești. Omul, mi-am dat seama a mia oară, se învață cu de toate, și cu bucuriile și cu răul, mai ales cu răul. Doamna Jenița o femeie prietenoasă, cu o față deschisă și ochii frumoși, albaștri, este cea mai veche de la Morgă. Lucrează aici de 25 de ani și în curînd va ieși la pensie. Prima oară a fost la bucătăria spitalului, apoi infiermieră în saloane, apoi, rugată de o doctoriță, a ajuns la Morgă. Nu mai ține minte prima zi, însă știe cu siguranță că a vomitat și a plîns în permanență. La fel și în celelalte zile: locul o îngrozea, avea coșmaruri noaptea, se simțea părăsită și vulnerabilă. Pe urmă s-a obișnuit. Întîmpinăm o mulțime de necazuri, zice, în timp ce coase cadavrul unui copil de doi ani. Salariul e mic, nu avem echipament de protecție, nu ni se dă decît 60 de lei spor de periclitate, ne îmbolnăvim des, luăm de la morții ăștia păduchi, rîie și purici și nimănui nu-i pasă. Din cauza formolului trei oameni pînă acum au murit de cancer la plămîni, zice, treminînd copilul de cusut.

O masă rece și flasca de carne

Un om viu este format din nervi, oase, mușchi, sînge și creier. Un om mort nu e decît o masă rece și flascâ de carne. Prima operație, în cadrul unei autopsii, debutează cu scalparea. Apoi, cu ajutorul unui fierăstrău, se taie calota craniană. Amîndouă operațiile sînt mult mai ușoare la oamenii în vîrstă. În continuare, tot cu ajutorul fierăstrăului, se decupează, o fereastră costală. Medicul legist, alături, notează în foaia de observație tot ceea ce vede. Pe urmă se scot principalele organe vitale ale omului: plămînii, inima, ficatul, splina, rinichii și se secționează. În cazul fetelor tinere se practică și un control vaginal pentru a fi depistate eventualele urme de spermatozoizi. Dacă omul a suferit o lovitură la cap, sîngele din calota craniană se depune separat, într-un recipient. Se verifică integralitatea cartilajului hioid pentru a se constata dacă omul a fost ori nu sugrumat. Sînt notate, de asemenea, totalitatea echimozelor și vînătăilor existente. La sfîrșit, se înțeapă intenstinele cu un bisturiu, altfel corpul se umflă, din cauza gazelor. Apoi toate organele sînt introduse din nou înăuntru, se toarnă formol și omul este cusut, de sus pînă jos, cu sfoară simplă, de cismărie. Am asistat, cutremurat, la aproximativ zece autopsii. O bătrînă murise lovită de o mașină, o fată de 27 de ani, schizofrenică, pierise în urma unei asfixii alimentare, accident foarte frecvent și la oamenii sănătoși, un bărbat se otrăvise cu verde de paris, un copilaș căzuse într-un cazan cu apă clocotită și așa mai departe, și așa mai departe. M-a ferit Dumnezeu, însă, de a participa la autopsierea, de exemplu a unui băiețel, așa cum am găsit răsfoind registrul Morgii, ars în proporție de 90 la sută, m-a ferit Dumnezeu...

Măi Dane, coase tu mortul ăsta!

Mazilu Dan, după ce iese de la servici seamănă cu oricare alt șmecheraș de duzină, gălăgios și ostentativ, îmbrăcat cu blugi **Piramide** și geacă hoață, de scos ochii la gagici. La Morgă e laborant. El eliberează certificatele de înhumare, obligatorii conform decretului 446, taxa 120 de lei, se achită la casieria spitalului. Are 22 de ani și a ajuns să lucreze aici datorită unei întîmplări aproape comice: a auzit, în tramvai, că dacă-ți vinzi corpul Institutului de Medicină și Farmacie, ca viitor material de studiu pentru studenți, încasezi 7 000 de lei. Și ce și-a zis băiatul: hai, domnule, să ne vindem corpul, banii sînt bani, concreți, îi vezi în mînă, mai departe Dumnezeu cu mila, fie ce-o fi, am o viață întreagă înainte. Buuuun! Numai că povestea asta fusese, însă demult, ehei cîți ani or fi de-atunci! Dar astfel i-a cunoscut pe cei de la Morgă: pe nea Mitică, pe nea Toader Putină, Dumnezeu să-l ierte, a murit, săracu', pe nea Iliță Găieru, a murit și el, de inimă, în fine, a văzut cam ce este pe-acolo, s-a împrietenit cu ei, le aducea țigări, mai bea o țuică din pomana mortului, pînă într-o zi cînd nea Mitică i-a spus: **măi Dane, vezi că eu am treabă, ia pune tu mîna și coase mortul ăsta!** Dan s-a învoit și a ieșit o așa cusătură de faină că s-au minunat toți. Măi, l-au felicitat oamenii, **dar tu ești bun de autopsier.** Și uite-așa a rămas. Iar astăzi împarte certificatele de înhumare, este un fel de șef adică, și după ce termină programul, cu mustăcioara-i subțire, în blugi **Piramide** și geacă seamănă cu oricare alt șmecheraș al tîrgului, nici n-ai bănui că toată ziua spintecă morți.

Ne vedem sus, la Morgă!

La Morgă ajung toți aceia care nu au murit de moarte bună. Omul care a decedat, de exemplu, într-un spital și are trecut în fișă motivul exact al morții trece pe-aici, însă numai pentru îmbălsămare. Ea se face, în general, practicînd o incizie la nivelul superior al coapsei, scoțîndu-se afară vena femurală, de grosimea unui deget, apoi se toarnă formol. Doctorița Pandele Demetra Cintya a acceptat să lucreze în acest loc infernal după doi ani de navetă, cînd și-a spus că orice post va apărea în oraș, fie chiar și la Institutul Medico-Legal, se va da peste cap pentru a-l ocupa, naveta o scotea din minți și o îmbătrînea, i se părea ei, în fiecare săptămînă tot mai mult. Își face meseria cu pricepere și atenție, nu a avut cazuri de contestare a diagnosticului. Odată numai, la insistențele Miliției, a efectuat o autopsie mai grăbită, constatînd ceea ce era de constatat, însă neverificînd starea dentară a pacientului. După înmormîntare, la cererea familiei, cadavrul a fost exhumat și s-a făcut o contraexpertiză: toată dantura era strivită. Ce se întîmplase: omul fusese bătut bine de către niște milițieni zeloși, după care i se dăduse drumul acasă. Pe drum, omul se întîlnește cu altul, un dușman de-al său, care îi aplică o lovitură în cap. Una cu alta combinîndu-se, omul moare. Era vorba deci de un coautorat, lucru ce nu reieșise din foaia de observație. Încolo doctorița e o persoană extrem de agreabilă, încălzește atmosfera sinistră a Morgii cu dinamicitatea ei voioasă. Înainte de a se naște toții medicii opinau că pruncul va fi băiat, se pregătise și numele, Dumitru, însă a ieșit să fie fată și i s-a spus Demetra. Ne vedem sus, zice doctorița clipind dulce din ochi, da, doamnă, zic cu înclinîndu-mă și-mi trece deodată prin minte că niciodată nu mi s-a întîmplat să-mi dau întîlnire cu cineva la Morgă, ca și cum ar fi vorba de ceasul de la Universitate.

Parada modei

Afară, în fața Morgii, în haine cernite, rudele așteaptă să-și ia mortul acasă. Pe lîngă durerea lor, mai intervine și o serie întreagă de formalități înnebunitoare, du-te dincolo, du-te dincoace, vezi de aia, vezi de ailaltă, pentru a înmormînta un om e aproape nevoie să ajungi în pragul isteriei. Unii sînt din alte județe ale țării și se văd nevoiți să plătească, doar pentru transport, între cinci și zece mii de lei. Un om venise la spital să-și vadă fiica și să-i aducă ceva de mîncare și o găsise moartă. În exact ziua aceea. **Doamne, Doamne, ce va fi acasă,** se tînguia bătrînul, **cînd mă vor vedea sosind cu ea rece. Ajutați-mă oameni buni,** se ruga, **să urc fata în mașină,** dar nimeni nu se îndura și am pus eu mîna. Altă familie, după anunțuri disperate în presă și la Poliție își găsise tatăl aici. **De** gîndit se gîndiseră ei că va fi pățit ceva, însă în nici un caz că fusese omorît și aruncat într-o baltă infectă. Un bărbat tînăr, zdrobit de durere, pe scările de la intrare, privea pierdut cum copilul său, unicul său copil, zace înfășurat în cîrpe, fără viață, între alți vreo zece morți, și nici nu se hotăra să plece, nici nu-i venea să intre. A părăsit locul, totuși, cu genunchii rigizi și capul în piept, bălăngănindu-și mîinile și clătinîndu-se de parcă ar fi băut. Unii, buni creștini, cu frică de Dumnezeu, aduc pentru mort hainele lui cele mai bune și-l îmbracă pe om în indispensabili și cămașă de corp, cu eticheta atunci ruptă de pe ele, așa e obiceiul, iarna, să nu-i fie mortului frig. Alții se milogesc la sicriu pentru o sută nenorocită și-și trimit mortul pe lumea cealaltă îmbrăcat în ultimele gioarse. Am văzut cu ochii mei două astfel de cazuri: ciorapul avea o gaură cît pumnul, pantalonii erau cîrpiți în mai multe locuri, cămașa abia se ținea în nasturi și cereau băieților să caute adidașii pe care îi avusese omul în picioare în momentul accidentului.

Amin!

Am spus-o deja: iarna, totuși, Morga e încă un loc vizitabil. Dar vara, Doamne, vara cum o fi? Nu am atîta imaginație și nici nu mi-o doresc. Un lucru să rămînă clar: în vremuri de pace, fără alte înflorituri nejustificate, Morga e Iadul terestru, Iadul civil, Iadul civilizației moderne. Și totodată, ultimul liman posibil. Adică un loc aflat încă la suprafața pămîntului. Pentru că după ce ieși de-acolo și ești dus, pămîntul va fi deasupra ta. Pămîntul, cerul și tot aerul pe care îl vei avut de respirat dacă nu mureai. Însă ești mort și ele te apasă și te vor apăsa, cu greutatea lor aspră și neiertătoare pînă în ziua Judecății de Apoi. Amin.

Cornel George POPA

Ultimul „interviu“, primul interviu

„Astea sînt secrete de stat pe care nimeni nu are voie să le dezvăluie“

Interviu cu Niculae Ceaușescu, ex-președintele României

Îmi cer scuze de la cititor

Vreau ca, de la bun început, cititorul să știe că prin și numai din voința mea s-a amînat publicarea continuării acestui interviu. Ce s-a întîmplat? Nu-i foarte greu de înțeles. După ce a expirat termenul de un an, fixat de prietenul meu, Dl. senator de Buzău, Gelu Voican Voiculescu, am încercat să public acest interviu într-o gazetă ieșeană, din patriotism local. Nu mi-a păsat că puteam cîștiga un ban frumos, dacă l-aș fi publicat în București în „România liberă“ sau în „România Mare“, fiind, de fapt, un document istoric de cea mai mare însemnătate — ultimul interviu al celui mai original șef de stat din a doua jumătate a secolului XX. Un alt prieten mi-a propus chiar să vînd acest interviu în străinătate, pentru ochioasa sumă de 20. 000 de dolari. Sigur că a fost tentant, a fost foarte greu să-mi păstrez capul în fața acestei oferte, dar, cu stoicism, am rezistat eroic, fidel gîndului meu inițial de a publica în urbea mea natală — Iașii — acest document de inestimabilă valoare teoretică și practică. Prin tipărirea acestui interviu aici, în intenția mea a stat să dau posibilitatea fiecărui ieșean, fiecărui moldovean de-al meu să se simtă copărtaș, participant activ la ultima „discuție“ cu fostul nostru conducător ales și, mulți ani, iubit și venerat. (Deschid această paranteză pentru a vă mai întreba, încă o dată, dacă știți cînd a devenit Ceaușescu Niculae dictatorul din ultimii ani? Vă rog, din nou, să vă amintiți anul: 1968!) Trebuie să vă explic, stimați cititori, cum a apărut acest interviu în „Convorbiri literare“, care era, de fapt, ultima publicație din Iași în care m-aș fi gîndit să-l public. Deci, un an de zile am rezistat tuturor tentațiilor de a „ceda“ interviul, în țară sau peste hotare, după ce am rezistat unor presiuni, la un moment dat, de a distruge caseta, cît și cerințelor de a-l publica mai repede, venite din partea cîtorva prieteni sau vecini care m-au recunoscut în fugitivele secvențe în care am apărut în celebrul proces televizat (numai parțial) și transmis de Televiziunea Română Liberă. Vă mai amintiți că Televiziunea noastră a fost, preț de cîteva săptămîni, liberă? Deci după ce am rezistat tuturor acestor tentații, dorințe, somații, presiunilor celor mai cumplite, amenințărilor de tot felul, am propus, pe 25 decembrie 1990, unui cotidian ieșean, ca un simplu cetățean ce sînt, dactilograma acestui interviu, spre publicare. Orice șef de gazetă profesionistă mi-ar fi smuls din mîini textul, m-ar fi tratat cel puțin cu o cafea. Nu mică mi-a fost mirarea, stimați cititori, cînd, după ce s-a citit, în grabă, dactilograma mea, timp în care am fost ținut în picioare și privit chioriș, mi s-a spus, spre stupefacția mea: „Tovarășe, nu-ți publicăm interviul!“ Am rămas interzis, descumpănit și nu-mi venea să cred. Am rămas așa, preț de cîteva secunde, visător chiar, vreme în care cel ce stătea într-un fotoliu confortabil, în fața mea, îmi arăta cu degetul ușa pe care intrasem spunîndu-mi rînjind: „Asta-i!“ Am reușit doar să articulez: „Domnule (că nu-i puteam spune tovarășe), eu nu vreau nici un profit din publicare, nu cer nimic, pot să nici nu-l semnez, dacă vreți, dar faceți o mare nedreptate cititorilor ieșeni, oamenilor care, de fapt, vă plătesc existența mult prea respectabilă pe care o duceți! Domnule, iată cum...“ N-am mai apucat să termin ceea ce voiam să-i „transmit“, că tipul, individul (nu știu cum să-i spun exact) a început să urle isteric: „Chem miliția, chem prefectura, dacă nu ieși afară!“ Dîndu-mi seama că nu-i de glumă, am ieșit repede. N-am mai apucat să-i „atrag atenția“ că nu pot „să ies afară“, întrucît nu intrasem „înăuntru“. Vă imaginați starea mea după această plăcută și tonică, adînc binefăcătoare, „conversație?!“ Nu știam încotro s-o apuc, încotro să mă îndrept. Dacă pînă în acea zi mă tot întrebam: „Cum a fost posibil?, de atunci încoace mă tot vizitează întrebarea, de care nu pot scăpa: „mai e ceva de făcut, se mai poate face ceva?“ În privința bravului cetățean care, în România, în Iași, pe 25 decembrie 1990, voia să cheme „miliția“, sigur, nu se mai poate face nimic, dar mă întreb îmi cer scuze de la cititor!, dacă se mai poate face ceva cu noi, cu noi toți?! Nu vreau să tulbur liniștea nimănui, vă rog să mă credeți, dar asta este o întrebare **existențială** (care ține de existența mea, adică), pe care mi-o

pun, dureros, în fiecare zi lăsată de la Dumnezeu! Și pentru că tot am spus, poate, vorba cea proastă, vă rog prieteni cititori (dacă-mi permiteți să vă numesc așa), răspundeți-mi, pe adresa „Convorbiri literare“, cu mențiunea „pentru dr. C.I.“, la întrebarea care mă chinuie: **Ce se mai poate face?** Da, cu obstinație, mă întreb, sfîșietor și continuu, ce se mai poate face cu noi și din noi, ce-ar mai fi de făcut — că de spus s-au mai spus multe, multe de tot?! Dar să revenim la berbecii noștri cei de toate zilele. După acea stranie întîlnire (de ce grad o fi?) cu domnul șef sau adjunct al acelei triste și nefericite (dar liniștitoare!) publicații ieșene, am stat două săptămîni închis în casă, zăvorît pur și simplu. De ce? Dintr-o lehamite de tot și de toate, nu de frică stimați cititori! Eram un om sfîrșit, un om pe marginea prăpastiei sufletești și, în acea perioadă, nu m-am gîndit decît la bîlciul deșertăciunilor, la fumul fără viață, la procesul alterat care a avut loc... în fiecare dintre noi; m-am gîndit la tragedia americană (sau indo-pachistaneză) a românilor. Somnul meu, în acea vreme, era vizitat doar de Kafka, Nietzsche, Jung, Orwell și Samantha Fox. Dimineața, cînd mă bărbieream, îmi venea să-mi înfing adînc briciul în gît căci semănam (halucinații!) cînd cu Sade, cînd cu Ceaușescu, cînd cu Saddam Hussein, cînd cu toți la un loc. De două ori m-a salvat un prieten de la sinucidere, iar a treia oară, din lipsă de voluntari, m-am salvat singur. Chiar v-aș propune aceste cuvinte: **Salvează-te singur!** Să ne salvăm, să ne salvăm, singuri cu toții la un loc, dar să ne salvăm, stimați cititori, stimați compatrioți! Da, asta vă spune un om care a ieșit din beciurile adînci ale dorinței pustiitoare de a nu mai fi! Acum mi se pare că asta-i tot ce-am putut eu aduna în viața asta dobitoacă pe care am dus-o: dorința de a nu mă mai sinucide, dorința de a trăi. Dacă pînă în decembrie '89, eram uciși lent, de atunci încoace tot ce moare în noi sau nu se naște este și din vina noastră.

Dacă pînă în decembrie '89, eram **uciși**, acum ne **sinucidem**!

Cred că asta m-a și salvat din mrejele neantului, dorința de a vă putea spune simplu: **hai, să nu ne mai sinucidem, concetățeni!!** Să ne apropiem, din nou, de Biserică! Să o facem noi curată, dacă ea nu este! Să nu o acuzăm continuu pentru pervertirea ei din ultima vreme! Biserica nu înseamnă doar slujitorii ei ceaușiști sau securiști! Biserica-i în noi de mii de ani și nu o pot compromite 45 din ei.

Omul a fost creat de Dumnezeu, nu?, după chipul și asemănarea sa. Îl priveam pe Ceaușescu, în ultimele clipe ale vieții sale, și mă gîndeam: oare din cauza acestui om, din cauza femeii lui, au putut suferi atîția și atîția **alți** oameni? Cum a fost posibil? Un om bătrîn, un simplu, un om care nu ar fi putut conduce un atelier de zece oameni, a putut, iată, conduce un întreg popor, **un mare popor** (eu așa cred!) la dezastru! Are oare poporul nostru vocația sinuciderii? L-am ucis pe Ceaușescu!! L-am ucis pe Ceaușescu?? **Atunci cum este posibil?** Ca unul care a „asistat“ la moartea (la uciderea!) unui Președinte al României, vă spun că nu doresc nici unui compatriot să mai asiste la moartea violentă a unui președinte român. **Să nu ne mai lăsăm tîrîți niciodată pînă acolo, să veghem** ca nimeni să nu mai ajungă acolo. De aceea îi doresc D-lui Iliescu să mănînce pensia mulți ani **de acum înainte!** Doresc poporului român să poată sta de vorbă, cinstit, cu toți președinții săi, așa cum americanii dialoghează acum cu Ronald Reagan, J. Carter, Gerald Ford, L. Johnson și chiar cu Richard Nixon (cel cu „Watergate“-ul). Să nu mai ajungem niciodată să omorîm un fost șef de stat. Dumnezeu să-i dea sănătate D-lui Iliescu. Și luciditate! Să demisioneze în pace, liniște și respect! Cum și Nixon — spre onoarea lui — a făcut-o. Nu uitați, Nixon a oprit războiul din Vietnam, nu a pornit măcelul din Piața Universității!

Scuzați-mă, dragi cititori, că m-am „lungit“ în paranteze pe care, poate, le veți considera inutile, dar cred că am și eu, puțin, dreptul de a vă reține atenția, dreptul celui care a **văzut**.

x

Să vă explic, pe scurt, de ce am amînat continuarea publicării ultimului interviu al lui Ceaușescu Niculae. După ce a apărut prima parte, în nr. 4 pe 1991 al „Convorbirilor literare“, redacția a primit „semne“ nu tocmai încurajatoare din partea... nu știu cui, căci nu prea s-au prezentat. Telefoane, scrisori de amenințare (pe care nu știu de ce redacția nu vrea să le publice) și multe alte „semne“ au dus la „crearea“ naturală (nu artificială!) a unei tensiuni insuportabile în jurul revistei. Auzind acestea, am interzis redacției să mai publice urmarea, deși, din obiectivitate sau din stimă pentru cititori, nu știu exact, redactorii acestei reviste, ușor intimidați totuși — i-am „simțit“ la telefon — au spus că da,

ei publică, cu
viul întreg, c
să le produc
cu atenție înr
nu am vrut în
să mai publi
lului, real, d
țină cont. Ce
renunț la ho
publica interv
Treceam într
acolo sînt ni
vînd ziare:
ram „Azi“. „
vencu“, am a
bînd dacă nu
birile“ cu ur
Ceaușescu. V
răspuns blaj
fi făcut frică
mai publică!“
turi a sărit c
„Taci domnu
dacă au scris
înapoi, acum
vorbeau desp
imputau mie
redacției. Atu
că, voind să
expun, de fa
o discreditez.
dovedește ni
ai intrat în l
pingelele! Și
penultimul a
tre cu soții
Elena, nu în
o dată, scuz
lunga introd

La sfîrș
viului, Ce
culai, cum
trecută) toc
va dezvălui
vința D-lui I
Ceaușescu
spun acum
vința acestu
REP.: —
mare atenție
Ceaușescu
vrei să fac
chiar ne îm
zat maiorul..
Ceaușescu
nesc ei să
mă va războ
partidul m-a
la Congresu
ta ce crezi,
REP.: —
de sfînta B
vă va jude
condamna, c
miteți, destu
Ceaușescu
n-are păc
Iliescu n-
P.C.R.? N-
P.C.R la vo
REP. — B
Ceaușescu N
ce este ma
Acest Iliesc
să publici
nu în „Fla
escu a fost..
REP. — V
Ceaușescu
cule, oprești
vrei să faci
că, tu nu-ți
tîmpla?
Ceaușescu
navi după
să-și împuș
pot, nu au
care să se
o sută de
român nu
sîntem ca t
care-și împ
chef?! Uit
a fost răstu
nimeni. S-a
moarte bun
Mihai, trăi
după 42 d
sănătos tu
toria popor
două sute
un șef de
fiu împușc
Dacă le er
împușcau
ținut aici,
datul acela
trivă, mie
ordin să n
au și îmb
Nu așa s-
garnizoanc
menici?
Ceaușesc
tot circul
De ce nu
besc să ne
na s-a apri

scuri, inter-
ni-au cerut
au ascultat
audio. Eu
tul capului,
oun perico-
nu vor să
, totuşi, să
a nu mai
fapt banal.
Podu Roş,
la care se
ni cumpă-
şi „Caţa-
om între-
t „Convor-
viului cu
le ziare a
acii, li s-o
ă nici nu-l
an de ală-
nd repezit:
ste măgari,
de ce dau
oamenii nu
I.), nu-mi
terviului, ci
dat seama
redacţia, o
lui public,
o dată, se
a că, dacă
să-ţi rupi
recem la
birii noas-
Niculae şi
cere, încă
ori pentru

a inter-
nu, Ne-
părit data
nea că-mi
ăr în pri-

Am să-ţi
ăr în pri-
cultă !
cea mai

cule, ce
belii ăştia
-a averti-

Tu îndrăz-
Partidul
a iubeşte,
m o lună,
Dumnea-
st ?
emanată
decembrie
, vă va
ă-mi per-

ar Iliescu
? Ion
C.C. al
secretar

atunci cu
t mine ?
tuturor,
Scînteia",
acest Ili-

le, Ni-
lată ! Ce
împuş-
se va în-

fi ei bol-
dar nici
ales nu
lege pe
bine de
de stat
Ce, noi
nericani
cînd au
n Cuza
omorît
murit de
x-Regele
i acum,
plecat
ştii is-
uţo ; de
asasinat
m o să
, EU ? !
uşte, ne
t ne-au
în blin-
Dimpo-
ei au
eea ne-
militare !
ndantul
ul Che-

i ce-i
oastră?
se gră-
cu Ele-

Ceauşescu Niculae — Nu mai da din mînă, Lenuţa ! Nu vezi că se uită **trădătorii** ăştia la noi ? Eşti soţia şefului statului, nu mi-am dat demisia şi nici nu mi-o voi da, chiar dacă mă împuşcă ! Dar nu mă împuşcă ei pe mine, nici **Gorbaciov** nu-i va lăsa s-o facă ! Uite, pe **J. Kadar** nu l-au împuşcat, pe **Husak** nu l-au împuşcat, pe **Honnecker** nu, pe **Todor Jivkov** nu l-au împuşcat ! Doar n-o fi poporul român cel mai crud dintre popoarele Europei ? !

Ceauşescu Elena — Dar nu poporul ne împuşcă, Nicule !

REP. — Vă rog să-l lăsaţi pe Tovarăşul să-mi spună ce are de spus.

Ceauşescu Elena — Tu să taci, mă banditule, dacă vorbeşti cu noi! Ce, vrei să ne tragi de limbă ? Ce încredere ai, Nicule, să-i spui ăstuia, acum, despre **Iliescu** şi despre Mihail Gorbaciov ? Ce, dacă ăsta nu era cu banditii ăştia de aici, ar fi ajuns, cu microfonul lui ordinar, să ne chestioneascã acum ?

Ceauşescu Niculae — Eu vreau să afle poporul, partidul şi... ce gîndesc eu acum !

REP — Sigur că da, aveţi acest drept şi dacă-mi permiteţi, aveţi chiar obligaţia...

Ceauşescu Elena — Mă, pîrlitule, măscăriciule, tu să taci ! Nicule, chiar dacă declari aici adevărul întreg, fii sigur că tot nu ajunge la urechile poporului. Asta, pîrlitul ăsta de ziarist, e cu ei. Lor le dă banda cu ce spui tu, nu poporului. Nu fi naiv, Nicule, nu vorbi vrute şi nevrute, n-are nici un rost !

Ceauşescu Niculae — Lasă, lasă că te-am mai ascultat eu de atîtea ori şi uite unde am ajuns ! Nu tu m-ai sfătuit să nu-l lichidez pe Ion Iliescu, atunci cînd am vrut s-o fac ? ! Tu m-ai sfătuit, tu şi cu Nicu, v-aţi găsit voi deştepţi atunci.

Ceauşescu Elena — Nicule, taci, nu ştii ce spui **(către mine)**. Nu-l asculta, tovarăşe dragă, măi dragă tovarăşe ziarist ! Tu chiar crezi că e mîna lui Iliescu aici, Nicule ? Dacă nu era Iliescu, era altul, era Măgureanu sau Militaru şi tot aceea era. Eu zic să te gîndeşti, Nicule, că avem copii, că rămîn aici, în ţară, cît vor ăştia şi că e mult mai cuminte să-ţi ţii gura, mai ales că e în zadar. Nimic nu ne mai poate ajuta pe noi acum, eu am încredere în ce mi-a spus maiorul... bine, vom fi lichidaţi ! Eu nu ştiu istorie, dar instinctele mele de femeie funcţionează şi-ţi spun că ăştia-i, pînă aici ne-a fost. Hai mai bine să nu le faci rău şi copiilor noştri ! Generalul Voinea a dat ordin, de două zile să ne împuşte.

Ceauşescu Niculae — Lasă-mă în pace, femeie, nu mă învăţa tu pe mine ! !

În acest moment Ceauşescu N. a ţipat destul de tare, iar Ceauşescu Elena se ridicase de pe scaun furioasă, roşie de tot. Grupul celor aflaţi în partea cealaltă a camerei, grup în care se aflau gen. Stănculescu, dl. Gelu Voican-Voiculescu, colonelul — mai tîrziu a fost avansat — Gică Popa, cu doi judecători militari, colonelul Chemenici, maiorul Boboc, Mariana — femeia de serviciu, care atunci intrase cu nişte cafele în sală, căpitanul Iulian Stoica din Voineşti — cel pe care Ceauşescu, doar cu o zi în urmă, il ademenise cu un milion de dolari, în schimbul eliberării sale şi încă... un personaj. Acel personaj — al cărui nume nu pot să-l divulg — s-a apropiat de noi şi mi-a spus : Tovarăşe ziarist, ce se întîmplă, de ce i-ai înfuriat pe inculpaţii noştri ?

Ceauşescu Elena — Nu ţi-e ruşine, tovarăşe... să ne numeşti pe noi, binefăcătorii tăi, inculpaţi ? Ştiu că vreţi să ne împuşcaţi, cu tot cu simulacrul vostru de proces, dar de ce ne mai chinuiţi, de ce nu ne împuşcaţi mai repede ?

x

Personajul nedivulgabil — Dar ce i-ai întrebat, tovarăşe ziarist ?

REP. : — Nu vă supăraţi, sînt doctor în ziaristică românească !

P.N. : — Bine, d-le doctor, ce i-aţi întrebat ?

Ceauşescu Niculae — Vreau să spun adevărul în privinţa lui Ion Iliescu !

P. N.: — Tov. dr. ziarist, dar a fost vorba să nu-i întrebaţi nimic în legătură cu Ion Iliescu.

REP.: — Nu i-am întrebat, d-le..., am respectat convenţia dar nu puteam să le pun pumnul în gură, dacă ei vor să vorbească.

P. N. : — Să-mi dai caseta să o ascult, ai înţeles ?

Rep. : — D-le..., dl. Voican mi-a promis că nu mă va cenzura nimeni, dar că trebuie să public interviul doar peste un an. La alegerile din aprilie (aşa mi s-a spus atunci !) dl. Iliescu va avea toate voturile şi, peste un an, pe nimeni nu va mai interesa ce-a spus N. Ceauşescu pe 25 dec. 1989 ! Eu, fiind istoric la bază, iau acest interviu pentru interesul lui istoric, acest interviu nu poate influenţa cu nimic evenimentele de la noi.

P. N. : — Bine, dar trebuie să începem Procesul, vă rog să vă retrageţi în colţul acela

Ceauşescu Elena : — Criminalilor, banditilor, şacalilor provocatori ordinari, veţi plăti !

Ceauşescu Niculae — Pe Stănculescu, după moartea trădătorului Vasile Milea, l-am chemat de la Timisoara să-l numesc Ministrul Armatei. De ce n-a refuzat ? Văd că nu mai are piciorul în gips !

x

Apoi a început „Procesul" pe care l-aţi vizionat la TV. Săptămîna viitoare, vă promit ferm, veţi citi cele ce au mai spus, pînă în ultimul moment al vieţi lor, soţii Ceauşescu.

Notă : În toată acea zi, 25 dec. 1989, în jurul meu s-a vorbit numai şi numai cu „tov.", nu cu „dle".

(va urma)

A consemnat
dr. C. I.

Documentele Revoluţiei

Io mis groparu comunismului

Domnilor,

acu vo trei zile, că nu cred să fie mai multe, un domn cu barbă, şchiop, simplu cetăţean cunoscut de mine la un parastas, că io mis cioclu la Ghencea, adică înhumez oameni morţi, mia arătat un ziar în care cică io aş fi spus că i-am îngropat pe Odiosu şi Sinistra în două gropi de beton, că nu mai trebuia să iasă pe afară, că aşea a spus cel care ia adus, tot un domn cu barbă, da ăsta nu erea şchiop ca primu ci numai înjura de clitorisu măsii, parcă Voica îl chema, da io mucles n-am înţeles ce înseamnă vorba, da am reţinut că zicea că care n-a murit dă moarte bună iese afară şi te sperie şi că Odiosu şi Sinistra sînt palapsihologi şi iese chiar cînd nu te aştepţi pă şest daia am pus mult beton deasupra, da cruci nu, deci am văzut ziaru şi am citit că aş fi îngropat pe cremenali, lucru pe care l-am bănuit după mărimea şi greutatea sicriilor, parcă avea plumbi că erea mari şi foarte grele da navea flori scluptate ci numai o revoluţionară, C. Raşela o chema, umbla pe la iele, da avea automat şi nam avut coraj să mă uit mai bine ce face, că omu cu barbă tot zicea dă clitoris şi dă altele, şi dacă erea să mă uit mă împuşca ca pe un telorist, aşea a zis atunci, da apoi de curînd a venit altu, la fel dă gras da fără barbă, cea că ie de la ziar şil chiamă Cornel ca pă javra mia, mia dat 100 dă lei, şi io iam povestit totu cum a fost atunci în data de 30 decembrie 1989, şi dacăi aşea eu mă voi adresa lu domnu Roman personal, că ie deal nostru, ca să vază la ziar că io iam îngropat pă Odiosu şi pă Sinistra, că aşea le spunea iei la cei doi Ceauşeşti, şi mia fost tare frică că trage şi în mine, deşi io mis cioclu cinstit şi abia acum mia căzut fisa că momentu a fost istoric, io am îngropat comunismu, asta să se ştie dă toţi şi să-i intre bine în cap. Ios dă găsit pă Calia Rahovei număr 13 bis din Bucureşti. jos comunismu !

Cu stimă şi respect Liţă Făniţă

Ce nedreptate s-a făcut !

● Ce mai spune stenograma „procesului" ●

Procesul extrem de sumar din 25 decembrie 1989 a suscitat comentarii contradictorii. Dacă imediat după acest „simulacru judiciar", lumea a răsuflat uşurată, cu vremea s-a iscat o serie întreagă de întrebări, mai mult sau mai puţin incomode. Cine şi de ce a grăbit acest proces, care nu a fost de fapt proces ? Ce nu trebuiau să spună cei doi dictatori ? De ce execuţia a fost precedată de o înscenare judecătorească, de vreme ce misiunea de a-i elimina pe cei doi putea să cadă în seama unui comando ? Întrebările ar putea continua. Credem că stenograma procesului, atîta cîtă e, spune mai mult decît poate să pară că spune ; şi de o parte şi de cealaltă, deşi regula va fi fost „nu răspund", a existat un soi de limbuţie involuntară.

Şi totuşi au existat terorişti fericiţi

Preşedintele : Nu cunoşti, nu cunoşti situaţia de la Bucureşti ! S-a tras în Piaţa Palatului în mulţime. Eşti străin de acest lucru ! Şi acum se continuă să se tragă.. Sînt nişte fanatici ! Cine sînt aceşti fanatici ? .. Cine a plătit ?

N.C. : Nu răspund...

Preşedintele : Sînt 64.000 de victime astăzi (sic ! — n.n.), urmare a dispoziţiilor date de dumneata.

E.C. : Teroriştii...

Preşedintele : Ai auzit de ei ?

Acuzarea : Îmi permiteţi...

Preşedintele : Vă rog, aveţi de pus întrebări ?

Acuzarea : Domnule preşedinte, să ne spună inculpatul cine sînt mercenarii străini care trag în popor. Cine i-a adus şi cine îi plăteşte pe aceşti mercenari ?

(Cum vedem, un adevăr — este vorba de **mercenarii străini** — merge bine cu un neadevăr vădit — cele 64 de mii de victime. Dacă au existat „mercenari străini" în solda lui Ceauşescu, acesta este neîndoielnic vinovat. În schimb, cei care i-au făcut dispăruţi nu sînt la fel de vinovaţi ? Nu se supuneau aceşti „mercenari străini" legilor româneşti ? Nu trebuiau să dea şi ei seama în faţa poporului ? Şi dacă „teroriştii" — de care ştia şi Elena Ceauşescu — nu mai sînt în ţară, cei care invocînd raţiuni de stat i-au ajutat să plece, sînt aici printre şi peste noi. Nu sînt aceştia complici şi nu împart aceeaşi vinovăţie ? La urma urmei, este mai preţios un baril de petrol decît o viaţă de om ?)

Gura păcătosului vorbeşte de... o lovitură de stat

Preşedintele : Prin voinţa nestrămutată a poporului (sic ! — n.n.), avem un alt organ al puterii. Este Consiliul Frontului Salvării Naţionale, legal constituit şi recunoscut pe plan naţional.

N.C. : Nu îl recunoaşte nimeni ! De aceea poporul luptă în ţară şi va lupta pînă la eliminarea acestor bande de trădători de ţară care sînt în strînsă legătură cu străinătatea, şi au organizat lovitura de stat !

(Că alături de o ridicare a poporului împotriva dictaturii a existat şi ceea ce Nicolae Ceauşescu numea „o lovitură de stat", o recunoaşte astăzi chiar şi Brucan.. Dintre organizatorii ei nu au făcut parte numai generalii în rezervă — de soiul unui Nicolae Militaru — ci şi cel care a asistat la „proces", „omul cu piciorul în ghips", acuzat chiar de inculpat de „trădare". Şi, ca el, atîţia alţii, de la Guşe la Chiţac. Persistă, totuşi, o nedumerire : cum a putut să izbîndească o „lovitură de stat", fapt extrem de dificil, cu militari avînd o gîndire atît de profundă, precum onorabilul domn Chiţac, gata oricînd să tragă mai degrabă în oameni neînarmaţi decît în cei aflaţi la putere ?)

Unde sînt banii depuşi în... Elveţia ?

Acuzarea : Să spună inculpatul Ceauşescu Nicolae, contul din Elveţia...

E.C. : Ce cont ? Dovada !

Preşedintele : Dovada ! **O să se aducă (sic ! — n.n.) şi dovada !**

N.C. : Nu există nici un cont al nimănui şi în ceea ce priveşte banii, arată cît de fals şi ce provocatori au făcut lovitura de stat...

(Se pare că, pînă la urmă, problema „conturilor" din Elveţia a fost o gogoriţă menită a arunca praf în ochii poporului. Iar dacă aceste „depuneri" — de care am început să ne cam îndoim — au existat, rămîne tot în seama oficialităţii actuale să răspundă. Dar poate că „acuzarea" n-a minţit... Cineva trebuie să aducă şi „dovada". În criza actuală, ne-ar prinde foarte bine... Dacă miliardul din Elveţia a fost numai o iluzie, o „fantasmă colectivă" cu expresia distinsului senator de Buzău, se pare că în Franţa ar exista ceva giuvaericale...)

Un lanţ de aur destul de greu

Trecînd de la stenograma „procesului" la un celebru interviu, să ascultăm mărturia susnumitului senator :

G.V. : Am luat-o cu mine şi pe Cerasela Bîrjac Demetrescu, tînără revoluţionară (sic ! — n.n.) de la sediul c.c. şi apoi membră în Consiliul F.S.N.

REP. : Dar cadavrele nu fuseseră controlate ?

G.V. : În situaţia aceasta am decis perchezitionarea cadavrului, operaţie pe care a îndeplinit-o fără reţineri Cerasela Bîrjac. În afară de ceas, în buzunar i-am mai găsit nişte chei de seif. Nu avea bani asupra lui..

REP : Şi pe ea ?

G.V. : Ne-am dus din nou la sicriu, i-am tăiat legăturile în timp ce Cerasela i-a scos de la mînă brăţara de aur care era ruptă de un glonte şi murdară de sînge închegat. S-au mai găsit asupra ei un lanţ de aur destul de greu, nişte agrafe şi o cheie mai mică...

(Amintim că revoluţionara Cerasela se află actualmente în Franţa. Cu tot cu lanţ ?)

dr. I. C.

Mafia din Perieni (4)

Ca mai peste tot în țară, lumea este sfîșiată între revoltă și amară resemnare. Aproape totul este iar în mîna activiștilor, securiștilor, a oamenilor certați cu legea și cu morala. Cei muncitori și cinstiți sînt iarăși sfidați de la înălțimea unor situații confortabile nu doar nemeritate, ci în totală contradicție cu valoarea celor care le dețin. Ieri pe stradă am prins din zbor un dialog:

— Vor să-l reabiliteze pe Ceaușescu...

— Ce să-l reabiliteze, că, după halul în care am ajuns, vede oricine că este reabilitat.

Incompetența este repusă în drepturile ei comuniste, serviciile aduse lui Ceaușescu sînt răsplătite de către cei care l-au executat. Profesori universitari se mîndresc că li s-a făcut dreptate și nu numai că au fost reîncadrați, dar au fost și înaintați aproape toți. Singurul lucru care a mai rămas unor oameni care iar nu mai au nici o speranță este să rostească adevărul, chiar dacă știu că acest adevăr a devenit total ineficient. Aceasta este o nouă față a disperării și o datorăm noului comunism. Ea este mai groaznică decît cea de dinainte de '89, pentru că atunci mai credeam că adevărul, dacă ar putea fi spus, ar schimba această nefericită lume a noastră. Am învățat acum că adevărul nu schimbă nimic acolo unde se păstrează sau se amplifică barbaria.

Acest lucru vrea probabil să-l spună și următoarea scrisoare primită la redacție.

Dragă redacție,

Mă numesc Turculeț Ana și sînt educatoare la Școala Perieni. Urmăresc cu interes și teamă să văd ce mai spune revista dumneavoastră în legătură cu „Mafia din Perieni". Acestea sînt lucruri cunoscute și trăite de noi, cei care am muncit la această școală, de cei care au plecat și de cei care au îndrăznit să rămînă aici sperînd într-un viitor mai bun.

Realitatea însă spulberă orice speranță.

Noi, după atîția ani de muțenie, încercăm să vorbim, dar oare nu vom plăti scump acest act de curaj? Pentru că, în pofida a toate, noi continuăm să fim supuși și să ne vedem de munca noastră, să uităm ce-a fost și ce n-am spus poate niciodată, încercăm să ne facem munca așa cum ne dictează conștiința noastră de oameni care formează oam ni.

Dar ne este greu să muncim și să educăm cînd ceea ce a încercat să clădească Revoluția din '89, unii din colegii noștri, activiști și securiști, răstoarnă acum și-și fac iar mendrele ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic în țara asta. Este vorba de aceleași familii. Cozma și Vintilă, extrem de speriate în timpul lui decembrie '89, cînd ca și alții credeau că vor plăti nenumăratele și grelele lor fărădelegi, — și jubilatoare și insolente din nou acum, după ce au contribuit din plin la falsificarea alegerilor și au primit recompensă pentru lungii ani de servicii aduse partidului unic — funcții și sprijin.

De ce a fost schimbat directorul Rotaru Neculai din funcție? Primarul Vintilă Costache nu a fost de acord cu alesul nostru și l-a schimbat. Aveau nevoie de un om pe care să-l poată manevra, pentru ca adevărul să rămînă îngropat. Nu a venit nimeni de la Inspectorat să ne întrebe dacă domnul Rotaru este bun sau nu. Pur și simplu s-a dat un ordin, ca pe timpul lui Ceaușescu, și el s-a executat fără discuție. Noi toți ne puseserăm speranța, încrederea și respectul în acest om de înaltă ținută morală, care este profesorul Rotaru Neculai. Dar degeaba îl vrem noi, dacă cei ajunși la putere așa cum au ajuns, nu-l vor.

Eu sînt lider sindical și m-au contestat și pe mine, numai că în acest caz, făcîndu-se iar alegeri, colegii m-au ales din nou. Iar tovarășul Cozma, fostul director, recunoscîndu-i-se nenumăratele servicii ultraobediente aduse partidului și securității, a fost înaintat, ca și alți devotați slujitori ai ceaușismului, inspector teritorial.

Deci, asta ne-a adus Revoluția: un director manevrat de vechea familie conducătoare, înaintarea fostului director în funcția de inspector, propulsarea fostului activist și securist Vintilă Costache în funcția de primar, înlăturarea unui om eminamente cinstit și capabil, încercarea de înlăturare a altuia. Se poate și mai rău? Se poate. Nu mai avem nici o putere, vrem măcar să se știe adevărul, cît s-o mai putea spune și adevărul acesta.

Ana TURCULEȚ

Iașul golit de intelectuali (2)

SĂ SE APLICE LEGEA RIGUROS ȘI FĂRĂ REVENIRI!

Rectorul Myller era un fanatic partizan al epurărilor. Nimeni nu trebuia să scape nepedepsit exemplar, căci nu concepea măcar „circumstanțele atenuante". Această concepție se regăsește nu doar în bogata activitate de președinte al comisiilor de [illegible]are", ci și mulți ani după aceea, în corespondența sa oficială și legionarismul nu erau realități defuncte. Dimpotrivă, vedea peste tot, și cu deosebire în Universitate, „semne prevestitoare" ale reînvierii lor. Drept care solicita cu insistență ca aceasta „să fie curățată de toate elementele care ar putea sau ar fi susceptibile să încerce a reînvia trecutul". E de-a dreptul maladivă această percepere a lumii înconjurătoare ca pericol permanent, inaptitudinea sa de a vedea împrejur altceva decît răul. Dacă i-ar sta în puteri, i-ar îndepărta în cîteva ceasuri pe toți suspecții, astfel ca Universitatea să revină din refugiu gata epurată. Însă i se pun tot felul de bețe în roate, iar tergiversarea, indiferent de motive, îl indignează. Mai ales că, uneori, piedicile par a fi puse tocmai de cei ce s-ar cuveni să-i dea întregul concurs. Însuși ministrul Voitec i se pare peste măsură de conciliant și, cînd îi scrie, la 20 iunie 1945, abia izbutește să-și ascundă indignarea: „vă rog ca legea epurației să fie aplicată riguros și fără reveniri asupra hotărîrilor luate!" De altfel, peste nici două săptămîni, își prezintă demisia din funcția de rector, invocînd drept argument tocmai atitudinea personală, va să zică, lipsită de obiectivitate, a ministrului în privința epurărilor. Textul în chestiune are, pe lîngă meritul de a pune în circulație informații eronate, valoare de autocaracterizare; profesorul Myller se consideră un soldat care, trimis să facă ordine în Universitate, își face datoria cu devotament, regretînd numai că a dat, cîteodată, dovadă de îngăduință, ceea ce a avut drept consecință menținerea pe mai departe în posturi a unora dintre suspecți. Zbirul se învinuiește de milostenie! Însă nici o clipă nu se bănuiește de exces de zel: „Faptul că am fost numit Rector în urma actului de la 23 august, mi-a impus sarcina grea și neplăcută de a face epurație politică, printre colegii mei. Știam bine că la Universitatea de unde a pornit mișcarea antisemită și legionară, care a adus dezastrul țării și în orașul unde au murit peste 11.000 de oameni de pe urma unui pogrom care, în definitiv, nu era decît continuarea unor manifestații și excese studențești, epurația trebuia să fie severă. Am făcut una dreaptă, mai severă ca în altă parte, totuși îngăduitoare și poate insuficientă pentru a îndepărta pe cei ce ar putea readuce reacțiunea în Universitate".

SINGURA MĂSURĂ CORESPUNZĂTOARE REALITĂȚII!

O intransigență cel puțin egală cu a rectorului a arătat și Iorgu Iordan, romanistul membru al comisiei de epurări. Dar el nu s-a mulțumit să întocmească rapoarte, să ceară anchete, să pună sub acuzare, întocmind rechizitorii ca un veritabil procuror. Pentru ca efectul acțiunii să fie garantat, a luat atitudine și în presă, denunțîndu-i pur și simplu pe profesorii A. C. Cuza, Gh. A. Cuza, G. Pascu și Radu Vulpe de la Iași, ca și pe Gh. I. Brătianu și Ion Petrovici de la București. Cînd, spre sfîrșitul vieții, avea să-și redacteze memoriile, Iorgu Iordan nu va trăda nici o umbră de remușcare în privința acestui episod din cariera sa. Din contra, va afirma nesovăitor că a procedat cum se cuvine, felicitîndu-se pentru performanța de a îndepărta din Universitatea ieșeană („în mai puțin de cinci, șase săptămîni") „circa treizeci de profesori, conferențiari și asistenți". Și, pentru a evita neclaritățile, adaugă: „Cifra aceasta pare, poate chiar este, excesivă, dar ea s-a impus prin forța lucrurilor ca singura corespunzătoare realității". În semn de recunoaștere și prețuire a fructuoasei activități depuse ca epurator, Iorgu Iordan a fost numit ambasador la Moscova. Merită amintit aici un amănunt relatat de regretatul profesor Octavian Ionescu, îndepărtat și el din învățămînt în 1950: în toamna anului 1945, Iorgu Iordan, proaspăt titular al ambasadei române din Moscova, îi raporta lui Stalin despre succesul repurtat în afacerea epurărilor de la Iași, exprimîndu-și în același timp regretul că unii „reacționari" au rămas nepedepsiți!

DEZERTAREA PROFESORULUI OȚETEA

Nu se cunosc prea multe amănunte în legătură cu rolul jucat de Andrei Oțetea în epurările de la Universitate. Interpelat de colegi în ședințele Consiliului profesoral al Facultății de litere și filozofie, mai ales datorită atitudinii acute față de abuziva licențiere a profesorilor Diaconescu și Vulpe, el a avut reacții contradictorii. La 22 iunie 1945, vota, împreună cu C. Balmuș, împotriva intervenției la minister, cerută de Consiliu, pentru ridicarea sancțiunii profesorului Vulpe. O lună mai tîrziu, într-un alt consiliu, îl acuza deschis pe B. Diaconescu pentru faptul „de a fi scris unele cărți care i-au adus pe acea vreme venituri foarte mari". De unde incriminatoarea concluzie că acesta „a făcut din știință o chestie bănească", subordonînd activitatea științifică „unui scop lucrativ".

Una din cele mai disputate ședințe ale Consiliului profesoral de la Facultatea de litere și filosofie a avut loc la 8 martie 1946. Profesorul Petru Caraman i-a imputat atunci lui Andrei Oțetea partea de răspundere ce-i revine în epurările de la Universitate, amintindu-i, între altele, că profesorul Diaconescu fusese îndepărtat și datorită conținutului unor articole în care acesta cita din scrierile lui Oțetea. În condițiile respectării neabătute a legislației, argumenta Petru Caraman, asta trebuia să conducă, automat, la excluderea lui Andrei Oțetea din comisia de epurări. Ceea ce, firește, nu s-a întîmplat. În apărare, acuzatul a pretins că ar fi condiționat acordul pentru îndepărtarea profesorului Diaconescu de promisiunea imediatei sale pensionări. Peste doar cîteva luni, Andrei Oțetea se va transfera la București. Era, cum singur avea să recunoască, o „dezertare". Dar și un mijloc de a scăpa de sîcîitoarele imputări ale colegilor.

DOSARE ÎN CARE NU S-A UITAT NIMENI

Potrivit legislației epurărilor, toți membrii corpului profesoral și administrativ erau obligați să prezinte Comisiei declarații și memorii justificative. Ele încercau a răspunde gravelor acuze aduse autorilor lor, străduindu-se a atenua, cît de cît, pericolele ce-i amenințau. Însă nimeni nu le-a dat atenție. E chiar aproape sigur că nimeni nu le-a citit măcar, deși între îndatoririle Comisiei figura și aceasta. Semn că licențierile aveau la bază alte criterii! O soartă asemănătoare au avut și memoriile destinate altor instanțe: Ministerul educației naționale, Curtea de apel din Iași, Curtea supremă de casație și justiție.

Parcurgîndu-le azi, rămîi impresionat de seriozitatea și temeinicia argumentelor invocate. Într-un stat de drept, ele ar fi atîrnat decisiv în balanța justiției. Însă România încetase a mai fi un stat de drept. Profesorul Plăcințeanu de la Facultatea de științe invoca, de pildă, art. 267 din Condica de procedură civilă spre a-i recuza pe membrii Comisiei, suspecți de „personalități" în urma unor vechi dispute universitare. Dr. Tupa îl făcea răspunzător pe rectorul Myller de dezbinarea studenților, de intrarea în conflict cu autoritățile ce sprijineau Universitatea, de atitudine jignitoare față de corpul profesoral. Profesorii Radu Cernătescu, decan la Științe, și V. Pavelcu, decan la Litere, găseau suspectă graba cu care rectorul urmărea revenirea Universității din refugiu, periclitînd existența unor laboratoare. I. Popovci, propus spre epurare și absolvit de minister, cerea chiar demisia rectorului, a cărui conduită era incompatibilă cu o asemenea funcție.

Bineînțeles că există și altfel de memorii, de aprobare și de sprijinire a acțiunilor rectorului. Profesorul I. Botez de la Științe îl elogiază pentru meritele deosebite în epurările de la Universitate. O părere similară exprimă C. Balmuș, decanul de la Litere. Prorectorul Ilie Popa merge și mai departe, demisionînd în semn de solidaritate cu demisionatul rector. În scrisoarea prin care încunoștiința ministerul de gestul său, e subliniată marea contribuție a profesorului Myller la „stîrpirea celor două mari rele ce macină Universitatea noastră: reacțiunea și ambulantismul".

„REACȚIUNEA" ȘI PĂCATELE EI

Profesorului D. Găzdaru (Litere) i se impută prezența pe lista membrilor Comisiei de revizuire legionară. Profesorii I. Plăcinteanu (Științei), Gh. A. Cuza (Drept) și G. Pascu (Litere) sînt acuzați că au servit mișcarea legionară, că au avut legături cu legația germană, că au avut funcții de conducere sub regimul legionar, că au colaborat la revistele **Cetatea Moldovei**, **Cuget românesc** și **Revista critică**. (Gh. A. Cuza beneficiază și de o acuzație specială: „D-sa este unul din promotorii mișcării antisemite din țara noastră. Alături de părintele său, A. C. Cuza, a inspirat sau organizat direct toate agitațiile, tulburările și excesele care au înveninat viața politică și au înlesnit instalarea hitlerismului în România". Grigore Scorpan (Litere), e învinuit de colaborarea la ziarul **Moldova**, iar Liberale Netto (Litere) pentru că ar fi un „legionar notoriu". Radu Vulpe (Litere) și Petru Dragomirescu (Drept) sînt incriminați pentru activitatea publică dintre 1940—1944, bucurîndu-se de favoruri din partea regimului antonescian, pe care l-au slujit „cu credință". Profesorii Mihai David (Științe), Gh. Drăgănescu, Florin Sion, Ioan Popovici (Drept) și Th. Simenschi (Litere) se fac vinovați de activitate naționalist-creștină, simpatie față de legionari, prietenie cu Gh. A. Cuza și colaborare la revista acestuia. Acuze similare au căzut asupra profesorul Ioan Claudatus (Medicină) și Dumitru Gherasim (Drept). Gh. Plăcințeanu, Ioan Gheorghiu (Medicină), sînt socotiți favoriți ai regimului Antonescu. Asistenții Spiridon Pelescu, Radu Nimerescu, Grigore Osipov-Sinești și Neculai David (Medicină) sînt acuzați de participare la rebeliunea legionară. Capul de acuzare împotriva profesorului E. Diaconescu este lucrarea **Românii din răsărit. Transnistria**, iar profesorul Constantin Vasilescu (Medicină), e definit ca un „cunoscut fascist". Asistenta Maria Chelărescu-Vieru (Medicină) e îndepărtată pentru dezvăluirile („calomnii") privind activitatea Spitalului Socola sub conducerea profesorului Parhon. Profesorul Timotei Coșciug și asistentul Alexandru N. Florescu (Științe) sînt epurați pentru legionarism și colaborare la gazetele **Luminătorii** și **Glasul studențimii** (Alexandru Myller: „L-am văzut [pe T. Coșciug] cu tîrnăcopul în mînă dărîmînd o sinagogă și am credința că nu a rupt cu legionarismul").

Dănuț DOBOȘ

lată că acest popor, după 40 de ani, a uitat! Trebuie să așteptăm să-i revină memoria. Nu știu dacă este o soluție monarhia.

D. P. — Dacă ne gîndim la redactorul șef al revistei Memoria, **care a fost molestat recent...**

L. I. S. — Din păcate. Și să știi că are foarte mari greutăți să scoată numărul doi.

D. P. — Dar hai să trecem la problemele noastre specifice. Uite, ieri la A.Z.R., ai văzut, s-au pus tot felul de probleme.

L. I. S. — Dacă noi am cîștigat ceva după revoluție, a fost această presă scăpată, din fericire, de sub control, pentru că dacă ar fi fost să lăsăm puterea să hotărască, din capul locului, n-am fi avut această presă.

D. P. — Exact așa spunea și P. M. Băcanu.

L. I. S. — A scăpat-o de sub control, acum este foarte greu să o pună la punct pentru că, întîmplător, nu are puterile lui Ceaușescu de a se lipsi de străinătate. Va fi vorba, în primul rînd, de acea lege a presei. Cred că a observat, primul care este obsedat și care violentează presa de opoziție este domnul Ion Iliescu. Este de-a dreptul enervant că nu există cuvîntare a lui care să nu atragă atenția asupra nedreptăților care i se fac eventual — nu găsesc un cuvînt — în această presă de opoziție. De ce spun asta, pentru că fiind totuși președintele țării, bineînțeles, că parlamentul se sesizează, bineînțeles că toți caută o măsură să se liniștească eventual președintele și să pună cu botul pe labe această opoziție. Se face mare caz de această lege a presei și, culmea, cine face caz? Bîrlădeanu, Dan Martian nu mai puțin, deci capii din Parlament — capi pe deplin compromiși și care știu ce e aia o lege a presei. Vin cu pumnul în față din epoca pe care tare mult am vrea s-o uităm, dar n-o s-o uităm de aici înainte multă vreme. Această lege a presei, din fericire, are și partea ei bună, că nu poate fi aprobată imediat fiindcă nu avem constituție. Cită vreme nu avem constituție, să sperăm că nu vom avea nici legea presei. Ce mă îngrijorează pe mine este că și Constituția care va fi ar putea să fie vorbă-n vînt, am avut și înainte Constituție, de care Ceaușescu ne asigura că e competitivă pe plan internațional, dar care nu era respectată. De aceea mă tem eu de neocomunism. O să avem legi, o să avem Constituție, o să avem de toate, dar dacă ele nu vor fi respectate, cum s-a făcut în comunism, va fi pierdere de vreme. De aceea și avem mare nevoie de opoziție. Nu știu cum de nu înțeleg cei din „noua" putere.

D. P. — Obișnuiți cu partidul unic, este și normal că se sperie dacă cineva scrie un articol. Ei nu pot să înțeleagă că cineva poate să-i critice cu bună intenție.

L.I.S. — Exact. Observi că sînt obsedați? Uite, știi că am fost în Parlamentul provizoriu, a fost acea perioadă a mea de la Focșani. Revoluția m-a pus cu forța. Pur și simplu am vrut să plec din prima săptămînă, dar mereu mi se demonstra că aș fi un mare patriot dacă îmi fac datoria față de... Deci am participat la ședințele acelui Parlament provizoriu. Din cînd în cînd mai întîlnesc pe stradă ba pe unul ba pe altul. Îi cunosc de-atunci. Ei bine, toți, de regulă, sînt F.S.N.-iști. Pentru că, nu uita, toți am pornit dintr-un același punct al C.F.S.N.-ului crezînd că asta este într-adevăr salvarea țării. Știi care e obsesia lor? Ei bine, sînt obsedați de putere, de puterea care trebuie păstrată cu orice preț. Dacă spun că, uite, mai există și alte păreri, că opoziția zice că stau cu totul altfel lucrurile, mi se răspunde că nu-mi dau seama că cei din opoziție vor puterea, că dacă ei au spus că Președintele este vinovat de 13—15 iunie, au spus-o ca să atragă atenția și să mai cîștige niște voturi în plus. Gîndindu-se în acest fel, se anulează practic orice șansă de a mai afla adevărul. E vorba de adevărul grupărilor politice. Pentru că, pînă la urmă, culmea, politica face la noi economia, în loc să fie invers. La noi, politica e cea mai importantă, nu economia!

D. P. — Puterea.

L. I. S. — Exact. Puterea și puterea. Chiar așa, puterea, asta este. Nu numai la nivelul cel mai înalt, ci, tot așa, coborînd, puterea și iar puterea. Să fie păstrată puterea! Dacă adevărul politic s-ar spune în această țară, noi am fi un popor foarte unit, am gîndi la fel.

D. P. — Dacă s-ar fi spus atunci...

L. I.S. — Da, și atunci și acum! Dar noi continuăm să mințim. Asta mă îngrozește: că vorbim de două adevăruri.

D. P. — Și apar rapoarte care se bat cap în cap.

L. I. S. — Exact. Nu știu dacă avem vreo șansă cu acest popor, care este foarte divizat fără adevărul ăla, unicul, să meargă spre ceva care să aducă stabilitatea.

Mafia este îngrozitoare în Vrancea

D.P. — La începutul discuției noastre, amintisem că tu ai plecat dintre noi, dintre moldoveni. Un moldovean la Paris — la București! Cum ai simțit pe pielea ta încrîncenările din țară și care s-au „reflectat" mai bine în Capitală?

L.I.S. — Mișcarea cu Capitala mie mi se întîmplă din 22 decembrie, pentru că, fiind președintele C.F.S.N. la Vrancea, trebuia, pur și simplu, să vin permanent spre București, învățați de a nu avea libertate pe plan local și de a aștepta permanent ordine. M-am trezit greu, dar adevărul e că m-am trezit. În acest C.F.S.N. veneau toți dizidenții care au fost cooptați, de la Blandiana la Doina Cornea.

D.P. — La început.

L.I.S. — La început, da. Aveam discuții, în particular, cu ei și ni se părea că totul merge spre bine.

D.P. — Spunea și Doina Cornea că merge spre bine, după ce și-a dat demisia?

L.I.S. — Nu, pînă atunci. Astea au fost momentele de orbire.

D.P. — Și tu de ce nu ți-ai dat demisia o dată cu Doamna Doina Cornea?

L.I.S. — Pentru că nu m-au lăsat cei din Vrancea. Pur și simplu, veneau și mă luau de-acasă oamenii. Mi se întîmpla un lucru în Vrancea: aveam acel dosar imbatabil la securitate și aveam o autoritate incredibilă. De cînd am venit acolo, am cerut armatei să ia dosarele de securitate ale tuturor celor care pătrunseseră și voiau să fie în frunte. Și au fost destul de mulți care au fost înlăturați imediat.

D.P. — Deci erau destul de mulți securiști?

L.I.S. — Se strecuraseră foarte ușor, pentru nu aveai de unde să-i cunoști. S-a făcut curățenie, de la început.

D.P. — La Iași nu s-a reușit.

L.I.S. — Eu din prima zi am blocat Securitatea. Am ținut șeful Securității arestat 4 zile la rînd. Stătea unde stăteam eu. S-a tras în Focșani 4 zile, dar niciodată nu s-a tras acolo unde era șeful Securității! Autoritatea de care îți spun, pe bază de dosar, putea să mă țină în vecii vecilor, pentru că era foarte ușor să rămîi în F.S.N. Acum eram în Parlament etc. Un lucru elementar. În momentul în care s-a despărțit Frontul de C.F.S.N., nu am înțeles aproape nimic, pentru că știam că la Vrancea făcusem curățenie, reușisem să schimb șefii justiției, poliției, procuraturii. Schimbasem totul, tăiasem capetele și găsisem un echilibru.

D.P. — Și capetele astea nu și-au căutat din nou trupurile?

L.I.S. — Ba da. Imediat după plecarea mea au devenit și mai înfloritoare. Mafia este îngrozitoare în Vrancea.

D.P. — Deci n-ai tăiat capetele „bine"?!

L.I.S. — Am tăiat capetele, atît. Dar, ca la balaur, crește un alt cap la loc. Structurile n-au fost retezate. N-aveai de unde să iei alți oameni. Asta este dezastrul acestei țări. Ai retezat capul, dar a rămas adjunctul!

D.P. — Nu-mi povestești ce-ai „petrecut" de cînd ai venit efectiv la București?

L.I.S. — Deci s-o luăm de la București. Eu, venind, aveam această întîlnire permanentă cu Bucureștiul. Eu știam că în Vrancea fac treabă, dar auzeam ce se întîmplă în țară. Nu se întîmpla nimic. Din contra, mafia comunistă era într-o ascensiune incredibilă. Și-atunci m-am hotărît să demisionez.

D.P. — Cînd ai demisionat?

L.I.S. — Am demisionat în 5 martie 1990, după ce anunțasem pe toată lumea că pericolul neocomunismului este indiscutabil.

La „Contrapunct", birjar!

L.I.S. — Am venit la o redacție. Am fost ales, prin vot secret, la **Contrapunct**, în februarie, dar am venit în martie, efectiv.

D.P. — Se dorea venirea ta acolo?

L.I.S. — Cînd am venit, n-am știut ce luptă și ce sfere de influență au putut să fie pentru putere.

D.P. — Ulterior, ai aflat?

L.I.S. — Ulterior am aflat, dar le-am trecut cu vederea.

D.P. — Și ce „lupte" au fost?

L.I.S. — Ei, Doamne! Orgoliile scriitoricești de rigoare. De la Mircea Nedelciu și Groșan pînă la Ion Bogdan Lefter. Nu e greu de-nțeles și, vezi, s-au păstrat aceste frustrări. Lor li s-a părut nedrept că n-au fost aleși redactori șefi.

D.P. — Mircea Nedelciu, Ion Groșan și Ion Bogdan Lefter aveau exact același orgoliu? Mie mi se pare că sînt foarte diferiți.

L.I.S. — Sînt absolut diferiți, dar, știu de ce, fiecare visează la șefie. Probabil este firesc.

D.P. — Și Nedelciu visează?

L.I.S. — Ei, firește. Ce greu e de înțeles? Între timp, după ce am venit eu acolo, fusese adusă și Ștefoi, care, bineînțeles, o, Doamne!, visa și ea la putere. Dar cine nu visa la putere? Mie mi s-a întîmplat un lucru extraordinar. Venind în prima zi la redacție, primul om care m-a luat în primire și care m-a făcut praf și pulbere, incredibil, a fost Mariana Marin, cea cu care, ah, n-aș fi crezut niciodată c-aș putea să ajung la vreun conflict. Este incredibil, cum am semnat împreună acea declarație împotriva lui Ceaușescu!... Eu am semnat în 13 octombrie 1989. N-am s-o uit toată viața, pentru că în acea zi eu am hotărît cu soția divorțul. Din acea zi se terminase veselia cu mine, pentru că soția vine dintr-o familie în care tatăl ei a făcut pușcărie politică, i s-a confiscat totul și nu voiam să repet aceeași poveste. Deci dacă divorțam își păstra...

Am semnat împreună împotriva lui Ceaușescu, dar după ce el a căzut, nu ne-am mai înțeles

D.P. — Dar să revenim la Contrapunct.

L.I.S. — Da, la **Contrapunct**, dar era vorba de Mariana Marin. Mi-a zis din prima zi (eram într-un flanel, dar asta nu trebuie să consemnezi): Ești îmbrăcat ca un șef, vorbești ca un șef etc., nu te recunosc nici o clipă.

D.P. — Este flaneaua aia a ta cu romburi?

L.I.S. — Da, pe care o port, întotdeauna o port. Da, cu care mă duceam și la Parlament — c-am auzit că din cînd în cînd apărea la televizor... Deci Madi pentru mine rămîne o mare enigmă.

D.P. Și așa a continuat tot timpul?

L.I.S. — A continuat tot timpul, absolut tot timpul. Este, într-adevăr, de neînțeles. Probabil, prin structură, nu acceptă șefii. Noi eram, totuși, niște oameni egali și dintr-o dată eu, în mintea ei, am răsărit ca un șef, dar nu m-am purtat nici măcar o singură zi ca un șef. Dar asta este situația.

D.P. — Dar și ca te-a ales, probabil!

L.I.S. — Da, probabil. Nu cunosc amănunte — cine m-a ales și cine nu m-a ales.

D.P. — Nu știi cîte voturi ai avut?

L.I.S. — Nu știu cine mi le-a dat și cine nu mi le-a dat. Poate ea nu mi l-a dat. E foarte posibil. Și-atunci și-a ținut contestația în continuare. Uite o variantă. Nu m-am gîndit la asta.

D.P. — Dar m-am întîlnit cu tine în aprilie, la Uniunea Scriitorilor, și tu, deja, te gîndeai să pleci. Eu ți-am spus că plec de la Timpul și tu mi-ai spus că pleci de la Contrapunct.

L.I.S. — Ei voiau un om de paie. Fiecare voia să-și impună punctul de vedere și să reușească.

D.P. — Revista a fost foarte bună. Eu am și scris că o consider una dintre cele mai bune reviste din țară.

L.I.S. — Foarte bine. Mulțumim! E foarte greu de înțeles. În orice caz, la 13 decembrie 1990, după ce Stelian Tănase își dăduse demisia, tot forțat, de la „22"...

D.P. — Ți-ai dat demisia forțat?

L.I.S. — Bineînțeles. Stai să vezi.

D.P. — Stelian Tănase spune, într-un interviu, că nu și-a dat demisia forțat.

L.I.S. — Să fim serioși, într-o redacție în care nu mai ești, să zicem, dorit, ce poate să fie? După ce și-a dat el demisia, în ziua în care Alianța Civică avea ședința primă de Congres, vin la redacție și mi se pune în vedere de către Ștefoi și Hanibal Stănciulescu că: ori tu, ori noi în această redacție.

D.P. — Erau numai ei doi?

L.I.S. — Erau numai ei doi. Am fost...

D.P.— Dar ai avut conflicte cu ei înainte?

L.I.S. — Conflicte legate de structura revistei, pe care ei ar fi vrut-o oricum numai așa să nu mai fie.

D.P. — Dar văd că structura se păstrează și după ce-ai plecat!

L.I.S. — Da, asta este interesant, după ce am spus aceste lucruri în public, s-au speriat.

D.P. — Dar ce-ai spus în public?

L.I.S. — După asta am fost întrebat de colegi și exact asta am spus. Eram întrebat pe stradă ce s-a întîmplat? De ce te contestă? Și-am spus: pentru că sînt acuzat c-aș fi politizat revista, ceea ce este o mare prostie deoarece revista avea pagini întregi de literatură pură.

D.P. — Se poate spune că sînt eseuri politice care bat în cultural, nu în jurnalistică ieftină.

L.I.S. — Bineînțeles, și-așa a fost permanent. Am mai spus că ei contestau aparițiile dizidenței, pentru că trebuie să mă crezi...

D.P. — Cum adică? Se dorea să nu fie publicați dizidenții?

L.I.S. — Da! Dar interesant e că acuma nu mai recunosc.

D.P. — Care dizidenți?

L.I.S. — De la Paler la Blandiana, de la Stelian Tănase la Dan Petrescu, pe care foarte greu i-am adus în revistă, că erau oameni solicitați.

Uiți trecutul tuturor, nu știi cine-au fost

D.P. — Și Liviu Antonesei?

L.I.S. — Nu, Liviu Antonesei a publicat mai rar. Ei erau obsedați de cei care erau publicați mai des. Știi ce este mai interesant? Acum nu mai recunosc pentru că și-au dat seama ce prostie puteau să facă. Și-acum, după plecarea mea, s-au unit ca lupii să facă revista și țin cu dinții s-o facă mai bună decît era, eventual. Vor să demonstreze ceea ce ar fi de demonstrat: că eu nu am dreptate. Din păcate, astea- lucruri care nu mi s-au spus în particular, ci s-au spus în ședințe de redacție la care toți au participat. Dar, încă o dată, spun: era nevoie de un om de paie, pe care eu nu l-am putut întruchipa.

D.P. — Nimeni nu s-a atașat de tine în redacție?

L.I.S. — Din păcate, alierea asta cu mine este, așa, un fel de a zice. Cine vrei să se alieze? Stratan, Iova? Și cine a mai rămas? Florin Berindeanu, care a venit printre ultimii?

D.P. — De ce nu?

L.I.S. — Da, dar ei n-au temperamentul ăstorlalți de a bate cu pumnul în masă.

D.P. — Ei nu te-au contestat? Nici Stratan și nici Iova?

L.I.S. — Nu, bineînțeles!

D.P. — Deci Stratan, Iova și Berindeanu nu te-au contestat?

L.I.S. — Nu, nici Lefter nu m-a contestat, dar Lefter nu făcea parte din redacție.

D.P. — Va să zică, numai Ștefoi și Stănciulescu te-au contestat?

L.I.S. — Și Mariana Marin, dar ea era puțin cam inexistentă prin redacție. Nu uita însă că cei doi aveau funcții.

D.P. — Au fost multe fluctuații. De ce-a plecat Ioan Groșan?

L.I.S. — Groșan a plecat pentru că și-a găsit un post mai bun.

D.P. — Ghiu de ce-a plecat?

L.I.S. — Bogdan Ghiu? Tot la fel, și-a găsit un post mai bun la **22**, este șef de rubrică.

D.P. — Cum te înțelegeai cu Ghiu?

L.I.S. — Foarte bine. Ghiu este de partea cealaltă. Măi, nu te supăra, chiar uiți trecutul tuturor? Nu știi cine-au fost?

D.P. — Nu, nu știu!

L.I.S. — Foarte rău. Ștefoi a fost propagandistă de partid. Hanibal Stănciulescu a lucrat la cadre. Ce-i așa greu de-nțeles?

D.P. — Am crezut că-s zvonuri. De Stănciulescu am auzit niște lucruri urîte.

L.I.S. — Păi vezi? Nu-i greu de înțeles. Este interesant că eu l-am deranjat pe acest Hanibal Stănciulescu, dar cînd am întrebat cine mi l-a adus, nimeni nu voia să-mi spună, pentru că n-am mers decît pe mîna lor. Mi-au zis că e un om muncitor, și de cînd a venit acest om... Dar n-ai de unde să știi oamenii.

D.P. — La un moment dat ai spus că toți au fost împotriva ta, deci n-au fost numai doi.

L.I.S. — Vezi, de asta sînt foarte

(continuare în pagina 8)

(urmare din pag. 7)

trist! Pe 9 ianuarie 1991, am avut parte de-o judecată, cînd mi-am dat demisia, spre marea mea surprindere.

D.P. — Ce judecată?

L.I.S. — Ne-am adunat toţi la un loc, colegial chipurile, şi am fost făcut praf. De cine? De Ştefoi, de Stănciulescu, de Mariana Marin, la care s-au adăugat şi Bogdan Lefter, care a spus că nu am tact.

D.P. — Lefter te-a atacat numai în ultimă instanţă, cînd jocurile erau făcute?

L.I.S. — La 1 septembrie, Lefter a spus că pleacă de la Editura Litera şi că se duce la Universitate cu o normă întreagă, iar la noi să vină cu o normă de redactor şef-adjunct. I-am semnat această cerere. Ştefoi şi Hanibal erau plecaţi, împreună, în Franţa. Ceea ce trebuie să subliniez este că am acceptat cu mare plăcere, realmente, să semnez această cerere pentru că, plecînd cei doi, am avut o viaţă foarte dulce la această revistă. Şi cu acest Lefter, care venea din cînd în cînd să mă ajute, mă înţelegeam din ochi. Deci, lipsa acestor doi oameni, pentru mine, a fost benefică.

D.P. — Şi pentru revistă?

L.I.S. — Şi pentru revistă, bineînţeles! Ce se întîmplă, însă? Înainte de a pleca ei în Franţa, am făcut o mică eroare. Am încercat să aplanez conflictele care existau după plecarea lui Ioan Groşan. Prin plecarea lui Groşan s-a declanşat o mică luptă pentru putere, pe care toţi sînt foarte jenaţi acum s-o recunoască.

D.P. — Existau conflicte între Groşan şi Ştefoi încă de anul trecut?

L.I.S. — Bineînţeles. Şi băiatul ăsta a plecat, era foarte aşezat. Pe Groşan îl consider unul dintre cei mai buni colegi din redacţia **Contrapunct**-ului. Atenţie, n-am fost contestat nici măcar o singură clipă în postul de redactor şef. Deci nu s-a pus în discuţie postul de redactor şef, ci exista acest post vacant de adjunct. Ei bine, probabil, trebuie să cunoşti scriitorii mai demult. Să-i cunoşti mai îndeaproape. Eu am cam stat de-o parte şi nu i-am cunoscut.

D.P. — Tu, la Focşani, ai stat şi la propriu şi la figurat printre cărţi.

L.I.S. — Exact. Şi să ştii că şi-aici, la Bucureşti venind, tot aşa am să stau. N-am să stau printre scriitori, sub nici o formă. Cel mai bine e să nu-i cunoşti, crede-mă! De altfel şi alţii au observat asta. Arghezi are o vorbă renumită: Cel mai bine e să nu ai de-a face cu scriitorii!

D.P. — Păi, cum să n-ai de-a face cu scriitorii cînd eşti şi în Consiliul Uniunii?

L.I.S. — Da, ironia sorţii. Apropo de Consiliul Uniunii: după ce opt ani de zile am avut interdicţie să intru în Uniunea Scriitorilor, acum am intrat în Uniune direct în Consiliu.

Elena Ştefoi a făcut... explozie

D.P. — Aşa s-a întîmplat cu mulţi: Iaru, Antonesei, Danilov, Cărtărescu, Holban ş.a.

L.I.S. — Da, dar e ironia sorţii pentru mine, crede-mă! Deci, ca să aplanez conflictele, înainte de plecarea în Franţa, zic, uite am găsit o soluţie: te pun pe tine, Elena Ştefoi, adjunct şi pe Hanibal Stănciulescu secretar general de redacţie. Crede-mă, Elena Ştefoi, era atît de fericită cum nu mi-aş fi putut închipui. Au plecat în Franţa. Vine Lefter şi spune: dragă, să ştii că eu am vorbit cu Ştefoi şi e de acord să vin eu redactor şef adjunct. Eu am fost foarte mirat să aud asta, trebuie să mă crezi, pentru că Ştefoi şi Hanibal Stănciulescu au fost cei mai mari duşmani ai lui Lefter în redacţie. Se manifestau foarte violent, dar nu de faţă cu el. Sînt oamenii care vorbesc pe la spate, dacă vrei. Te rog, dar asta rămîne între noi, mai taie dracului... fă cum ştii! Îţi jur, tot ce spun este perfect real, nu am nici un subiectivism!

D.P. — Eu pe toţi aceştia, pentru scrisul lor, îi stimez!

L.I.S. — Exact aşa sînt şi eu. Chiar acuma, după ce m-au călcat în picioare, au rămas aceiaşi pentru mine, din păcate. Adică scrisul lor. Dar ca oameni... să te ferească Sfîntul!

D.P. — Nu-mi pari a fi un om călcat în picioare. Eşti acelaşi pe care l-am cunoscut la „Junimea", la Iaşi. La „Junimea" ne înţelegem mai bine, Daniel Dimitriu se purta foarte blînd.

L.I.S. — Da, bineînţeles. Erau şi alte vremuri. A venit din Franţa Elena Ştefoi. Cînd a auzit că l-am numit adjunct pe Lefter, bineînţeles c-a făcut explozie. A cerut să se facă realegeri în redacţie. S-a dus la vicepreşedintele Uniunii Scriitorilor, la domnul Manolescu, a început o bîrfă şi o luptă.

D.P. — Dar cum de n-a apărut în casetă I.B. Lefter ca adjunct?

L.I.S. — Pentru că i-am spus şi l-am rugat frumos şi el a avut atîta bun simţ să înţeleagă, în acele momente, că avem un acord de principiu şi al celor care nu erau în redacţie cînd l-am numit pe el adjunct, deci Ştefoi şi cu Hanibal, să rămînă — deci era numit pe hîrtie —, să nu intre în casetă. S-a făcut şedinţă, într-o mînă de oameni, în care bineînţeles că...

D.P. — Acum lucrurile s-au dat pe faţă, în şedinţă, nu?

L.I.S. — Numai mie îmi spuneau că sînt împotriva lui Lefter. Lefter a lipsit de la şedinţă. El era considerat din afara redacţiei.

D.P. — Şi atunci, lipsind de la şedinţă, l-au atacat?

L.I.S. — Nu l-au atacat în nici un fel. Au făcut alegeri, cu vot secret, pentru redactor şef adjunct. Şi, culmea, Elena Ştefoi se aştepta să fie aleasă, dar întîmplarea face să fi ieşit, cu trei voturi în loc de două, Hanibal Stănciulescu. Cîte două voturi au avut Lefter şi Elena Ştefoi. O parodie incredibilă. Şi de-aici s-a declanşat aceeaşi nemulţumire, aceeaşi isterie feminină.

Această şedinţă, din 9 ianuarie 1991, a fost concepută aducîndu-i pe toţi cei de la începutul revistei, unde a fost şi Iaru şi Mircea Nedelciu şi Cărtărescu şi Ghiu. Au fost toţi aduşi, să hotărască cu toţii soarta mea — la Uniunea Scriitorilor.

D.P. — Cine a mai fost?

L.I.S. — De la Uniune, Nae Prelipceanu şi Ulici, întîmplarea a făcut să fie şi Blandiana pe-acolo, Dinescu, domnul Bănulescu.

D.P. — Cîţi aţi fost?

L.I.S. — Nu ştiu cîţi, dar mulţi. Deci toată redacţia, eram vreo 25, să zicem. După ce Ştefoi şi Stănciulescu mi-au zis „ori tu, ori noi", demonstrîndu-mi, în 13 decembrie, că „noi" însemna şi tehnoredactarea şi corectura, pentru că erau aduşi de Elena Ştefoi de la **Contemporanul**, înţelegînd că lucrurile iau o asemenea întorsătură, revista oricum trebuia să meargă mai departe, spre sfîrşitul anului, deci după 13 decembrie, mă trezesc cu Lefter, foarte violent, cerîndu-mi să-mi dau demisia, că e singura salvare a revistei, de faţă cu Ştefoi şi Hanibal. Zice, dacă ei nu te vor, asta este singura soluţie, să-ţi dai demisia. Pe mine m-a mirat foarte tare această poziţie tranşantă a lui Lefter cu care mă înţelesesem bine, sau cel puţin aşa credeam. Lefter era şi el foarte vexat că fusese înlăturat din acea şefie şi adus Hanibal Stănciulescu. Nu mai spun ce penibilă situaţie. Doamne, ce mai iubesc oamenii puterea! Nici nu fusese ales, revista apărea în acea perioadă în care făceam şedinţa şi era deja în casetă, ca redactor şef adjunct, Hanibal.

D.P. — Păi de unde s-a ştiut?

L.I.S. — Ei, sfere de influenţă, dacă vrei! Revista se calandra miercuri, şedinţa am avut-o miercuri, el era deja în casetă. Şi joi apărea revista.

Hanibal ante portas!

D.P. — Ştefoi a văzut că el era în casetă?

L.I.S. — Se cam ştiau lucrurile.

D.P. — Atunci de ce s-a mai produs furia?

L.I.S. — Dar n-are nici o importanţă. Treci peste asta. M-a mirat foarte tare poziţia lui Lefter. Chiar i-am spus: Iartă-mă că ţi-o spun, sînt foarte surprins, am alţi oameni care spun, din contra, de ce să nu fie trimişi la plimbare Ştefoi şi Hanibal Stănciulescu? Nu din redacţie, ci pur şi simplu din funcţie! Ştefoi mi-a zis că de cînd am venit în redacţie toată teama mea a fost că îmi pierd funcţia. Nici o clipă, pînă în 13 decembrie, funcţia de redactor şef n-a fost contestată. Bătaia a fost pentru funcţia de redactor şef adjunct. Ştefoi mi-a spus apoi că sînt nebun, Stănciulescu mi-a zis că nu ştiu să fiu şef şi alte chestii din astea.

D.P. — Cînd asta?

L.I.S. — La şedinţa din 9 ianuarie 1991 Mariana Marin a afirmat că e normal, că sînt dictator deoarece sînt autodidact. A şi apărut un material în **Contrapunct**, chiar în numărul de după şedinţă, scris de Mariana Marin. Cristian Moraru a zis că sîntem temperamente diferite şi de aceea nu ne înţelegem. Lefter că dacă e ceva să mi se reproşeze este că nu am tact cu oamenii. Dar, atenţie!, toţi ceilalţi au tăcut. Asta m-a supărat.

D.P. — Florin Iaru n-a zis nimic?

L.I.S. — Iaru e singurul, bine că mi-ai amintit! A spus că, pur şi simplu, ceea ce se întîmplă la noi e o chestiune politică, este un lucru, pentru el, foarte clar. Acel serial al meu, de jumătate de an, a deranjat în modul cel mai grav cu putinţă, te rog să mă crezi! Serialul cu 13—15 iunie — — Conspiraţia legală. **A fost o conspiraţie legală**, vezi că aveam dreptate? Din titlu aveam dreptate. Conspiraţie legală — pentru că s-a demonstrat că pe 11 şi 12 iunie ei deja puseseră totul la punct, inclusiv chemarea oamenilor şi aşa mai departe.

D.P. — Iaru e un tip O.K., de asta te-am întrebat.

L.I.S. — Exact. Vreau să spun că nu pierdea nimeni nimic, că în momentul în care a început judecata eu îmi dădusem demisia.

D.P. — Cine ţi-a mai luat apărarea?

L.I.S. — Nimeni din colegi. Mi-au luat apărarea Blandiana, care a fost foarte dură cu ei, Nae Prelipceanu. Mircea Dinescu a stat la mijloc — chiar mi s-a părut că nu se concentra la lucrurile care se întîmplau acolo. Bănulescu a tăcut şi el... Ce m-a întristat a fost că aceşti colegi nu pierdeau nimic, puteau să spună ce fac şi cine sînt, dar au preferat să tacă.

Luni trebuie să mă duc undeva, nu ştiu unde

D.P. — Dar cine a provocat şedinţa asta?

L.I.S. — În primul număr pe anul ăsta, a apărut numai numele meu şi asta a provocat un adevărat scandal în cadrul Uniunii Scriitorilor, pentru că se făcuse cu o intenţie foarte clară, să se arate ce dictator sînt eu.

D.P. — Cine a făcut asta?

L.I.S. — Tot Ştefoi şi Stănciulescu!

D.P. — Deci tu n-ai vrut să apari singur în casetă?

L.I.S. — Nu! De unde naiba să ştiu? Şi Lefter şi toţi au înţeles că ei n-au ce să-mi reproşeze. Era un lucru elementar. Exact ce mi s-a întîmplat la 9 ianuarie 1991, mi s-a întîmplat la 5 decembrie 1989, după ce semnasem declaraţia împotriva lui Ceauşescu, după ce semnasem acel protest al celor 18 scriitori. La Focşani, am avut parte de un proces, ca acum să mă judece la fel? Pînă la paroxism este egal. Şi-acolo mi s-a spus că sînt nebun, că fac pe dictatorul la locul de muncă, şi, nu uita, acolo n-aveam funcţie! Eram ultimul om la Focşani.

D.P. — Erai bibliotecar, nu?

L.I.S. — Bineînţeles. A trebuit să-mi caut loc de muncă, ca şi aici.

D.P. — La şedinţa asta tu ai luat cuvîntul?

L.I.S. — Da. Le-am spus: nu exista ceva care să mi se reproşeze, drept care îmi dau demisia, pentru că nici nu vreau să intru în spitalul de nebuni cu oamenii cu care dacă aş sta în continuare, m-ar aduce într-o aşa stare.

D.P. — Ţi-ai dat demisia din funcţia de redactor şef?

L.I.S. — Exact. Şi-am spus că mă pun la dispoziţia Uniunii Scriitorilor, din acel moment. Înainte de şedinţă, cu două zile mai devreme, mă întîlnisem cu Dinescu şi i-am spus că singura soluţie este să mă retrag. Aşa cum m-am retras de la Focşani, mă retrag şi de-aici. El n-a fost de acord şi a spus: nu, să facem o şedinţă şi să vedem despre ce-i vorba!

D.P. — Şedinţa s-a hotărît ad-hoc?

L.I.S. — Cînd am vorbit cu Dinescu, mai erau şi alţii de faţă, nu ştiu cine a propus-o. Prelipceanu zice să-i adunăm pe toţi şi să hotărîm acolo, prin vot. Dacă ar fi fost cu voturi, nu ştiu ce-ar fi ieşit. N-aveai ce să-mi reproşezi, pentru că, realmente, i-am publicat pe toţi, pentru că revista era bună. Am şi spus: ceea ce mi se pare foarte trist este că eu trebuie să-mi dau demisia pentru că nu mă înţeleg cu secretarul general de redacţie, drept care daţi-mi voie să spun că-mi dau demisia în semn de solidaritate cu greviştii de la Timişoara, pe care nimeni nu-i bagă în seamă. Ceea ce m-a întristat extraordinar este că semăna judecata făcută după ce-mi dădusem demisia cu ceea ce mi se întîmplase la Focşani în 5 decembrie '89, cînd a venit un individ, unul C. Voiculescu, de la Bucureşti, a adunat toată mafia culturală din judeţul Vrancea, inclusiv scriitorii, şi m-a făcut praf şi pulbere. M-au judecat — scriitorii — la Focşani. A fost atît de urît ce s-a întîmplat acolo că n-am cuvinte. Ei bine, vrei să ştii ce s-a întîmplat cu aceşti scriitori! Traian Olteanu este redactor şef la o revistă a Uniunii Scriitorilor, Florin Muscalu este redactor şef adjunct la o revistă a Uniunii Scriitorilor, Al. Gavrilescu este redactor la **Adevărul**... Mai vrei exemple? Să vedem în ce funcţii vor intra cei care m-au judecat acum! Vezi cum se pune problema? Vezi ce trist este?

D.P. — Dar la şedinţa de pe 9 ianuarie 1991 cine a tras concluziile?

L.I.S. — Nici măcar nu trebuiau trase concluzii, pentru că eu îmi dădusem demisia. Demisia mi s-a acceptat. După aceea am intrat în concediu şi, uite, acum, cînd stăm de vorbă, sînt în concediu. Eu luni **trebuie să mă duc undeva, nu ştiu unde**. M-am dus săptămîna asta la Dinescu, Dinescu e plecat în Basarabia, iar luni nu ştiu încotro mă duc şi bănuiesc c-o să mă duc la **Contrapunct**, ultimul om. Dar, te întreb, la **Contrapunct** cu şefi Ştefoi şi Stănciulescu? Şi să-ţi mai spun ceva: ştii ce-am aflat săptămîna trecută? Că după şedinţa de demisie, a avut comitetul director şedinţă — aveam să aflu abia săptămîna trecută, asta s-a întîmplat în ianuarie — din partea redacţiei **Contrapunct** a venit noua schemă cu funcţii: Ion Bogdan Lefter şi cu Elena Ştefoi adjuncţi, iar Hanibal Stănciulescu secretar general de redacţie. Asta mi-a explicat mie de ce Lefter devenise atît de violent. Aşa fusese propunerea. Între timp mi se pare mie că altfel arată acest comitet. Ieri l-am întîlnit pe Sorin Dumitrescu, nu-l văzusem de multă vreme. Zice, mă bătrîne, am auzit ce ţi s-a întîmplat. Domnule, zice, ce-i în ţara asta, ce-i în literatura asta e un adevărat complot al femeilor!

M-au călcat în picioare

D.P. — Bătrîne, dar ei se plîng. Spun că-i înjurai, că erai dur.

L.I.S. — Este foarte ciudat, niciodată n-am înjurat pe nimeni, absolut pe nimeni, în schimb, le este foarte uşor să spună că am făcut pe dictatorul, că am făcut deci revista din cap pînă la coadă etc. Iartă-mă, este prea mult!

D.P. — Ei spun că erai complexat şi te defulai „dictatoriind".

L.I.S. — Exact. Asta mi s-a spus permanent. De ce? Eu sînt autodidactul. Cred că asta nu s-au împăcat nici o clipă, pentru că ei erau obsedaţi că eu le sînt şeful.

D.P. — Pe tine te deranja că erai autodidact?

L.I.S. — Nu. Nu te supăra, dar e vreo facultate care să dea diploma de scriitor? Iartă-mă, şi Dumnezeu a fost autodidact. Asta e situaţia. Cînd e vorba de creaţie, toţi sîntem autodidacţi. A transfera exact pe dos, că mie permanent Ştefoi şi Mariana Marin îmi strigau că eşti un complexat, mi se pare cam mult. Nu făceam decît să stau în banca mea şi dacă, într-adevăr, a fost un subordonat la această revistă, eu am fost. Toţi erau şefi. Şi nu mă deranja deloc. Eu n-am fost învăţat cu funcţii, eu întotdeauna am fost ultimul om. Şi eram în aceeaşi postură şi la **Contrapunct**. Şi voi fi şi de-aici înainte. Aşa mi-e scris.

D.P. — Deci rămîi la Contrapunct?

L.I.S. — De săptămîna viitoare o să am o rubrică — apropo, rubrica se cheamă „Dictatura personală" — în **Luceafărul**. În **Contrapunct** n-am de gînd să mai public. Nu mai am speranţe să mai intru în vreo normalitate cu aceşti oameni care, am senzaţia, **m-au călcat în picioare**. Eu nu le-am făcut nimic şi ei mă acuză că i-am înjurat, dar nici măcar n-am făcut-o. Şi dacă aş fi făcut-o, ce? **Dar acum, avînd în vedere că sînt ultimul om, am să-i înjur.** De-acum voi refuza orice funcţie. Gata, mi-am făcut porţia de funcţii, mi-ajunge!! Am acceptat din capul locului că am greşit în toate.

D.P. — Tu nu ai întrebat „ce-au voit acei apus" cînd te-au „ales" redactor şef?

L.I.S. — Din cîte înţeleg, lupta pentru putere care a fost s-a putut încheia numai aşa, printr-un compromis! Precum a fost adus regele în România.

D.P. — Bătrîne, ne întîlnim în Elveţia?!

L.I.S. — Ar fi minunat, să ştii! Eu am vrut după ce mi-am dat demisia **să fiu trimis corespondent de război în Golf**. N-am găsit pe nimeni amator. **Voi fi corespondent de război aici, în România, de-acum înainte.**

Scîndura lui Afansol

Cînd urcam scările de la Rîpa Galbena, cineva deschise o ușă în spatele meu, sări înăuntru, trînti repede ușa ascunzîndu-se acolo. Cam în partea mea dreaptă. M-am speriat, fiindcă nimeni pînă atunci nu se mai închisese în mine cu atîta nerușinare și viclenie. Plus că mă luase pe neașteptate. Am vrut să-i spun ceva dar el mi-o reteză : „Ia-o frumușel înainte, nu te agita. Sînt urmărit. Nu trebuie să se observe că ai intrat în cameră." „Dar cine ești ?", l-am întrebat indignat, observînd că mă aflam într-adevăr într-o cameră în care se găseau foarte multe dosare, unele peste altele, legate cu panglici multicolore. El își duse degetul la gură și-mi șopti spre ureche : „Mă numesc Afansol și greșesc că-ți spun. Acum așează-te pe scaunul acela și scrie următoarele. „Într-un colț al camerei se afla un scaun în fața unei scînduri acoperite cu ziare. Pe scîndură se afla un carnet gros, o călimară și o pană de gîscă foarte ascuțită, după cum am putut constata ulterior. „Domnule, te rog frumos, cum îți permiți să-mi poruncești ? Ei, drăcia dracului !", am spus furios." „Ieși afară de-acolo imediat ! N-am nevoie de tine." „Taci și scrie !", îmi spuse scurt și amenințător. „Sînt ascuns în tine și trebuie să-mi dai ascultare." Dau să-i spun ceva să-l usture cînd se auzi o bătaie în ușă. Am tresărit dîndu-mi seama în ce situație mă aflam. Eram într-o cameră străină. Nici nu știam cum ajunsesem acalo, ba, mai mult, nu știam ce căutam acolo dacă cineva s-ar fi găsit să mă întrebe. Mîinile începură să-mi tremure iar sudoarea să îmi curgă pe față. O să fiu luat drept hoț și or să mă închidă. „Nu te teme, îmi șopti Afansol, zi : Da, intră..." Automat am spus : „Da, intră !" Intrară doi tipi foarte înalți cu mustăți și pălării negre. Cînd le-am văzut pălăriile și fețele solemne am înghețat de spaimă, apoi cînd privirea mi-a alunecat mai jos, pe costumele lor de culoare roz, am prins a zîmbi ca de o glumă bună. Dar nu prea mult căci unul din ei zise : „Ni s-a spus, domnule, că Afansol s-ar afla pe aici pe undeva." „Da, chiar așa, spuse și celălalt, pe aici pe-aproape." „Nu se află nici un Afansol", îmi șopti Afansol. Am spus așa. „Îl cunoașteți ?" întrebă repede primul. „Nu-l cunosc dar am auzit de el", am spus eu înainte de a-mi șopti Afansol. „Și ce-ați auzit ?", zise al doilea scoțînd un carnețel. Am așteptat să-mi șoptească Afansol dar Afansol nu-mi șopti nimic. Așa că am zis nesigur : „Păi că îl cheamă Afansol, atît." „Este deja prea mult", spuse primul aruncînd o privire spre scaunul din colțul camerei. „Trebuie să mergeți cu noi să dați socoteală." Mi-am spus că se urzește ceva împotriva mea și i-am trimis în gîndul meu la toți dracii împreună cu Afansol. Stăteam tăcut privindu-i, trăgîndu-mă nervos de degete, așteptînd să văd ce se mai întîmplă, cînd îl auzii pe Afansol : „întreabă-i cîți ani au." „Cîți ani aveți ?", am spus dintr-o dată cu voce sigură. Cei doi tresăriră imediat uitîndu-se unul la celălalt, se schimbară la față, apoi schimbtră cîteva cuvinte într-o limbă necunoscută și părăsiră iute încăperea. De uimire m-am așezat pe scaun și am scris în carnetul cel gros versul acesta : „Și iată pe ce îmi întemeiez gîndirea." Pe partea cealaltă a scîndurii, pe un scaun mai înalt ca al meu, era așezat un bătrîn cu o barbă mare și albă. Cufundat în lecturarea unei cărți. „Scuzați !". M-am ridicat jenat. Bătrînul își luă ochii de pe carte și mă privi atent. „Parcă m-a căutat cineva...", spuse el. „Cine sînteți ?", am îndrăznit timid. „Sînt Afansol", spuse bătrînul zîmbind. „Minte", îmi șopti Afansol. „E drept, seamănă putin cu mine dar minte cu nerușinare." „Ba el minte, se răsti bătrînul. Degeaba se ascunde !" Nervii mei au explodat : „Ce treabă am eu cu Afansol ? Lua-v-ar dracu pe amîndoi !" Bătrînul se lăsă pe spate și începu să rîdă : „Hi-hi-hi, hi-hi-hi !" Am părăsit camera tremurînd de furie. Mergeam așa pe străzi lovindu-mă de oameni. M-am trezit în fața Bibliotecii Eminescu. M-am uitat o clipă în sus. Am traversat strada și am intrat în parc. „Domnule, domnule !", am auzit în spatele meu. O fetiță de vreo opt ani cu părul blond alerga spre mine. I-am zîmbit și am apucat-o de mînă așezîndu-ne pe o bancă. „Ce-i, fetițo ?" Era în plină amiază. Mulți trecători pe trotuare. Multe mașini pe stradă. „Domnule, spuse ea înroșindu-se și plecîndu-și capul, mi s-a spus că sînteți tatăl meu..." „Cine ți-a spus ? !", m-am răstit eu fără voie ridicîndu-mă în picioare. Fetița începu să plîngă. Se întoarse și arătă cu degetul spre un individ ce mă privea zîmbitor : Nenea ăla gras ! Mi-am spus, fiind acum foarte sigur de asta : „Astăzi cineva încearcă să-și bată joc de mine cu tot dinadinsul. Am tras cu furie fetița de mînă, care fetiță începu să plîngă și mai tare, și cu pași mari m-am îndreptat spre grăsan. Zîmbea cu gura pînă la perciuni. Grăsanul zîmbea. „Ia ascultă, i-am spus căutîndu-mă de țigări, e a dumitale fetița asta ?" Grăsanul izbucni într-un hohot de rîs : „Ha-ha-ha-ha ! Cum adică să fie a mea, ce seamănă, mon cher ?" Mon cher-ul ăsta m-a enervat așa de tare că am vrut să-l pocnesc. „Domnule, vocea îmi tremura, dacă ai chef de glume să știi că nu ți-ai găsit omul."

Fetița mi se prinsese de piciorul drept și se ștergea la ochi cu pantalonii mei de cea mai bună calitate. Am smuls-o și am împins-o către grăsan : „Mică, mică, dar umbli cu prefăcătorii, ai ? Dacă ai fi a mea ți-aș arăta eu ție !" L-am văzut pe grăsan congestionîndu-se de atîta rîs. Nu știam de ce nu plec de acolo. Am reușit să-mi aprind țigara și m-am așezat pe bancă alături de el : „Domnule în definitiv ce vrei ?" „Dacă te atingi de mine chem organele de ordine", îmi spuse la fel de zîmbitor. „Cu toate că n-ai avea nici un motiv. Ba mai mult, ar trebui să-mi mulțumești..." „Ca să vezi !" zic ironic. „Chiar așa" spuse el după care întoarse capul și se uită o clipă în spate. „Și pentru ce mă rog ?" „Uite-așa, că ți-am crescut-o pînă la vîrsta asta." N-am mai avut timp să ripostez fiindcă băgă mîna în buzunar și scoase un teanc de hîrtii. Îmi întinse una : „Uite aici suma cheltuielilor pe opt ani pe care trebuie să mi-o achiți în timp de o săptămînă." Mîinile îmi tremurau pe hîrtie de uimire de indignare sau mai știu eu de ce. Plus că suma era fantastică. Am reușit să spun : „Ce, domnule, ai hrănit-o cu aur ?" Aici cheltuielile zi cu zi tot pe această perioadă. „Îmi întinse un adevărat roman. Pe prima pagină sus : 1 iunie 197...

Mai jos : 2 kg lapte — 7 lei
6 linguri griș — 1,80 lei
2 morcovi — 1 lei
1 măr — 0,35 lei
ghetuțe — 135,55 lei
costumaș — 236,40 lei
pelinci — 82 lei
întreținerea pe zi (lumină, căldură, apă caldă) — 45 lei

Totalul nu l-am mai reținut. Știu că urma — 2 iunie cu un total aproximativ în lei. „Domnule, aproape am țipat eu, trecînd peste faptul că nu puteai să-i cumperi în fiecare zi ghetuțe, costumașe și pelinci, eu n-am nici un copil ! Nu-i fata mea ! „Ce mă enervezi ?" „Uitați aici Hotărîrea Judecătoriei municipale că-i fata dumneavoastră." Am luat „hotărîrea" din ce în ce mai uimit. Așa scria : „Se adeverește prin prezenta că fetița Simona este fiica domnului EL. Semnat — procurorul general indescifrabil." Omul nu mă slăbea : „Uitați aici somația Municipiului cu data de astăzi, dată de la care dumneavoastră sînteți răspunzător de soarta ei. Eu mă spăl pe mîini."

Citesc și „somația" : „Începînd cu data de astăzi domnul EL este somat să-și întrețină propria fiică pînă la vîrsta majoratului. Nerespectarea acestei chestiuni atrage după sine rigorile legii." Am spus prostește : „Și de cînd am eu o fiică ?" „Păi, de vreo opt ani și jumătate. Jumătatea de an n-am pus-o la socoteală căci a stat la maică-sa. „Domnule El, trebuia să aibă și o mamă, nu ? Oricum nu știu care. Știu doar că a stat cu maică-sa. Doamna El adică." Nervii îmi cedară de tot. Am spus aproape plîngînd : „Dar eu n-am fost însurat niciodată !" „Uitați aici Certificatul de căsătorie cu domnișoara Simona L. Vedeți, fetița poartă numele mamei..." Am luat fetița de mînă și, mușcîndu-mi limba să nu plîng de ciudă, am coborît împreună Rîpa Galbenă spre casă. La vreo douăzeci de pași de blocul meu am fost arestat pentru ademenire și răpire de copii minori. De patru ani căutau un individ periculos ce acosta în orașul nostru fetițe, le ducea acasă și le batjocorea. Cică eu eram ăla. La proces n-am putut aduce nici o dovadă cu toate că aveam hîrtiile acelea la mine. S-au dovedit false. Am fost condamnat la douăzeci de ani muncă silnică. Am murit după nouă ani, trei luni și cinci zile, la ora zece și patru minute, într-un accident de mină.

Dan GIOSU

URANIA (fragmente)

Alea Jacta Est

O mie de ani cîntece ! — mă gratulează
cu jumătate de gură noul protector,
îmi spune așa într-o doară de parcă
nu ar fi trecut destul timp în care să mă conving
de intențiile sale, de parcă aș fi ultimul
îndreptățit să revendic (și nu de la el)
ceea ce zeilor li se cuvine

O mie de ani cîntece ! — dar nu amintește
nimic de promisiunea de a mă elibera
dintr-o lungă recluziune, aceleași
priviri suspicioase printre gratii
același semiîntunericul ce maschează
capetele paznicilor care acum se numesc
prietenii mei (cum să verific ?)

în viață v-am avut întîmplător alături,
dar în viitorul pe care singur mi l-am pregătit
numai eu voi decide.

Urania

„Închizi ochii pe care de fapt orbirea
de mult i-a închis (așadar
cobori pleoapele pentru a retrăi acea
senzație a voluptății de a pătrunde
în adîncul necercetat al unui spațiu
care întrece imaginarul)

neurmărit înaintezi
în celălalt univers de unde niciodată
nu te vei întoarce înfrînt ai părăsit
în urmă totul spre a lăsa timp celorlalți
să se purifice în mizeria continuă

ești fiul risipitor care le va trimite
un alter ego sau numai fantoma
(de te-ar fi prețuit viu ar fi trebuit
să te compare cu morții) atît
ți-a mai rămas cît încă existi :
astfel — din moarte — să disprețuiești"

★
★ ★

Mereu singur
fără gesturi în plus
fără surîs de complezență
gata să-ntîmpine deopotrivă
ceea ce se repetă
și ceea ce neprevăzut urmează

pregătit pentru toate
pentru iubire
pentru pustiu
pentru moarte

★
★ ★

Doar tu — în secret —
ai dedus ce anume acolo
se întîmplă aievea

acum totul îți este aproape,
însă ceea ce vezi
nu e decît o recunoaștere

cele ce intră acum în eternitate
se duc nu pentru că mai puternică
strălucire de o clipă vor fi avînd,
ci pentru că din eternitate au apărut cîndva

★
★ ★

lui Dimitrie Gavrilean

Doamne, dacă vrei să ne alinți,
chiar acum trimite printre noi
demo[illegible] pictează sfinți !

cînd [illegible] pentru aur în templu vor să fie,
noi dintr-o lungă teamă de real
sfidăm a lumii lor nimicnicie

dedați unei memorii delirante,
abia de urmărim în Univers
un singur paradis : cel inventat de Dante

★
★ ★

Din înălțimile singurătății, de unde
nimeni nu mai privește în juru-i
pentru că totul poate fi înțeles și iertat
asemeni umbrei de nour mereu în schimbare
tirască-se părerea că ai fost pe pămînt,
dacă ție însuți real îți apari e de-ajuns

cu atît mai norocoasă prăbușirea
de care nu vor afla —
pulbere cerească nu va rămîne
pe locul atins de lumină

★
★ ★

Alergi, alergi mereu să afli,
încerci să mai salvezi prin cunoaștere
ceea ce urmează să dispară

mai repede decît apa, decît focul
și decît sunetul ți-e gîndul într-acolo,
nu simți că salvînd în măsura
în care singur te distrugi devii ridicol

tîrziu îți dai seama că de fapt
lumea e în tine însuți, că imaginea ei
e propriul tău chip, că pentru fiecare
odată cu sine totul se stinge

★
★ ★

Din umbra focului, pe care amurgul
o prelungise în cortul deschis,
părea că respiră cineva
încît stăpînul tresări :

„să fie personajul Rosario
pe care cel încă în glorie fiind
l-a întrupat încredințîndu-mă astfel
că Rosario însuși e tatăl ?

peste măsură obositul spirit,
această căldură în spasme
să emane din iubita imaginară
a celui imaginat ?

nu cumva se apropie capătul
vieții altuia ? prin ce întîmplare
neobișnuită ar vrea să cutreiere
numai ca vis în această lume ?"

Ioanid ROMANESCU

Paul GOMA

Arta refugii

(fragment)

Daca aş fi fost matur, ca acum, aş fi simţit : de ce Ilă nu mai vorbea cu mine . de ce Directorul a vrut să-mi spună ceva dar nu mi-a spus ; de ce Sasu era singurul Buian la târg şi de ce avea amândoua mâinile pălite — şi numai pe dosuri ; de ce crâşma era goală şi lipsea cârciumarul şi de ce cumnată-sa, când m-a văzut, n-a vrut să mă vadă...

Mă gândesc acum că dacă atunci aş fi simţit, ce-aş fi făcut, altceva ? Ar fi fost realitatea alta, dacă aş fi ştiut-o? Şi, la urma urmei, simţeam ; nu ştiam ce anume, dar ştiam că e rău. Când am ieşit de la cârciumă, cu pachetul de Naţionale şi cu chibriturile, ştiam şi că acel rău ne-a lovit, pe părinţi şi pe mine — lampa neaprinsă — însă îl credeam venit numai din partea Ruşilor : repatrierea în ţara lor. Dar când am văzut cum arăta casa, casa noastră de la Engelmann, am înţeles că nu Ruşii Românii... Şi am mai înţeles că nu Românii răi, cei care se dăduseră cu Ruşii, ci ai-noştri.

Eram mare, maturizat şi atunci : n-am spus nimănui ce anume am descoperit pe masa noastră, am povestit doar că am găsit casa ca după percheziţie. Fiindcă aşa ceva nu se povesteşte — chiar dacă a ajuns să se facă.

După ce mi-am zis să plâng acum, ca să nu mai am plâns atunci când are sa fie de plâns, mi-am mai zis ceva. Am-zis, tare :

— Uite că s-au întors !

Şi, cum am zis, cum a fost lampa aprinsă în fereastră. M-am oprit pe alee, am dat să aprind o ţigară, am renunţat : iar o să spună mama că duhnesc a mahorcă — la vârsta asta.. Ţineam într-o mână ţigările, în alta chibriturile şi-mi ziceam, cu glas — tot nu mă auzea nimeni, în curte, în sat :

— Uite-i, s-au întors ! Mă aşteaptă — mă aşteaptă aşa de tare, cu atâta dor, încât, chiar dacă ei nu sunt acolo, în casă, de aşteptare, se fac ei, sau, cum scrie în cartea de rugăciuni : se întrupează. Uite-i, sunt acolo, acasă, în casă. I-am ajutat să fie, şi eu, cu dorul, cu dorinţa mea, am prelungit aşteptarea, am făcut-o bună — şi iată-i ! Dacă mă grăbesc să intru, nu-i mai găsesc, fiindcă nu-i destulă aşteptare. Dacă mă grăbesc să intru, ei se des-fac, se des-trupează, pleacă iar, înainte de a fi de tot.

Am stat, am stat pe alee, privindu-mi mâinile. Până când a fost iar întuneric şi de tot. Cred că atunci m-am maturizat :

Păşesc cu grijă pe alee. Cerul îmi zice că luna a ieşit iar, dar bate din spatele casei, mai mult mă încurcă. De aceea, chiar pe scară mă împiedec de ceva. Ştiu ce e, după sunet. O caut cu mîinile, cu vârfurile bocancilor, prin întuneric. O găsesc : cutia noastră de tablă — cutie din cele faine, americane, cu capac, de la laptele praf. Şi mama distribuise, în sat, laptele, adusese şi ea trei cutii goale. În una ţineam orezul ; în a doua, grişul. În a treia mosoare şi papiote şi ace de cusut, nasturi, copci, şi, la fund de tot, bijuteria mamei : broşa de diamante (tata râde, zice că nu sunt adevărate, însă eu le-am încercat pe geam : zgârie), broşa mamei cu care mama mea a fost atât de frumoasă, în tren şi în vizită, la Balteşi.

Asta-i a treia : nu miroase a griş, nici a orez, miroase a papiotele mamei şi a broşa mamei. E goală de tot, nu sună când o scutur şi, în plus, e fără capac.

Dacă mă gîndesc bine, acela a fost un moment foarte important. În maturizare. Atunci mi-am spus că aşa e casa noastră, precum cutia : nu doar goală. Mi-am mai zis că o cutie fără capac e ca o cancelarie, ca o gară. Nu voi fi spus chiar aşa, dar aş fi putut. Sau am spus, dar am uitat.

Mă cam doare capul, sunt leşinat de foame, dar cum vine trenul, cum trec toate — ca trenul.

După cutie, a fost vântul : urcasem pe galerie, mă oprisem, miroseam cutia. Îmi spuneam : uite, tot slujeşte la ceva lipsa capacului, miroşi ceea ce nu vezi ca nu mai este. Într-un fel, mă ţineam de cutie, cu amândouă mâinile — când am simţit vântul. Aşa mi-am spus la început : vântul, curentul de galerie. Numai că eu îl cunoşteam, nu era el, ci altul necunoscut, fiindcă nu venea pe lung, ci cruciş, ca neomul. Am înălţat capul şi am văzut, se vedea . geamurile sparte la odaia a două, cea în care îşi aveau paturile mama mea şi tatăl meu.

Atunci m-am maturizat. Doar ştiam : când te ridică ăştia, te ridică — dar nu-ţi sparg geamurile. Nu ni le-au spart comisarii, la Mana, nu le-au spart ăştia de-aici, când ne-au ridicat, pentru repatriere, când i-au ridicat pe oamenii din sat, pentru chiaburie, pentru cote, pentru vorbe. Percheziţie, da : cauta, răstoarnă, aruncă lucrurile prin casă — dar nu se ating de geamuri. Şi nu-ţi smulg belciugele cu tot cu lacăt, din uşă — ca acum ; ca la casa noastră de la Engelmann. Ştiu : ei îţi sparg uşa, dacă tu, dinăuntru, ai încuiat şi nu vrei să deschizi, dar noi nu putem încuia pe dinăuntru, noi avem doar lacăt pe belciuge, pe dinafară

Asta era cu vântul cruciş, curent ca dracu : geamul spart la odaia părinţilor, uşa întredeschisă — lacătul încuiat, dar atârnând pe tocul uşii, purtand şi celălalt belciug, smuls.

Am scăpărat un chibrit. Aşa era : cum văzusem pe întuneric. Am împins uşa cu piciorul ; nu a scârţâit lugubru, în noapte, ca la o casă fără capac ; şi nu s-a facut mai curent decât era, chibritul s-a stins doar pentru că arsese lemnul până la degetele mele. Am aprins alt chibrit. Priveam drept în flacără şi îmi ziceam că cel mai bun lucru, acum, ar fi să nu intru ; să cobor în curte, să urc pe galeria cârciumii, să bat la uşa din spate, acolo, femeia n-o să mai poată sta cu curul la mine, o s-o întreb de mama, de tata.

Am păşit peste prag, înăuntru şi, tot aprinzând chibrituri, am căutat lampa-de-căpătâi. Aşa-i spunea tata şi nu era de pus la căpătâi, ci pe prichiciul ferestrei, ca să-i călăuzească atunci când se întorc din sat, pe întuneric. Nu e pe prichici, nu e la locul ei, de zi, în cui, aici, în stânga uşii. O caut pe Bunica, lampa noastră cu picior de aramă şi abajur de porţelan, cea care ziua stătea cuminte, pe bufet, iar seara ne aduna în jurul mesei. Nu dau nici de Bunica. Nici de Fixa, lampa din peretele opus uşii. Mai avem o lampă, a patra, Mica — în odaia părinţilor.

Uşa dinspre ea, deschisă de tot, Mica la locul ei, pe noptieră.

Din chibrit în chibrit, suferind la fiece pas (scrâşneau, sub talpă, sticlă spartă, moloz, cine ştie ce alte lucruşoare de-ale noastre, sparte), am ajuns — a trebuit, întâi, să împing în dreapta cornul patului din dreapta, în stânga, cu totul, patul din stânga — am aprins-o. Sticla nu era curată şi, în plus, numaidecât s-a aburit. Am coborît flacăra, ca să nu-i crape sticla. Până să se încălzească ea, eu m-am aşezat pe dunga patului din dreapta, al tatei.

M-am uitat în jur, prin ceaţă. Perne, plapome, cearceafuri, cuverturi : răvăşite, azvârlite care încotro ; icoana pezişată pe perete, Sfântul Niculae gata-gata să cadă în propriul deget cu care, înainte, mă ameninţa, zicând că el mă binecuvintează ; dulapul de haine : cu maţele-n palme ; scaune răsturnate — unul cu picioarele rupte.

Am înălţat flacăra şi m-am întors în prima odaie. Aici, prăpăd al lumii, ca după trecerea Ruşilor : ploatănul dat la o parte din locul lui şi strâmb, burlanele smulse, cotul din perete rămas înfipt şi stingher ; cenuşă împrăşiată, cercurile de fontă răvăşite, unele pe jos, printre cămăşi, linguri, cărţi, pahare, prosoape ; patul meu, patul-cufăr era pus pe picioare, dar strâmb şi aşa, rezemat de perete ; aşternutul lui, morman pe jos, cu borcane şi cratiţe, cărţi şi caiete.

Uite şi masa. Masa noastră. Rămasă pe picioare şi cam tot la locul ei. Tata o făcuse : picioare din fag, solide, blatul din scândură de brad, groasă ; cu sertare, două şi cu două prelungiri pe balamale. În timpul zilei, masa noastră era acoperită cu o faţă brodată de mama, începută încă de la Normală, însă neterminată, mai rămăsese de umplut miezurile a două flori ale soarelui — însă şi aşa era frumoasă de tot ; când mâncam, mama întindea deasupra ei întâi o foaie de muşama, apoi o altă faţă de masă în carouri albastre şi albe.

Nu văd feţele de masă, nici muşamaua — or fi prin vreun ungher, sub farfurii sparte şi cercuri funingite, ale ploatănului. Dar masa — uite-o ;

Nu-i a noastră, masa făcută de tata, cu mânurile lui. Are şi asta prelungiri — acum, neacoperite de florile-soarelui, se văd bine, se văd şi picioarele de fag, cam butucănoase — dar nu-i masa noastră. Fiindcă masa noastră, oricât de solide i-ar fi picioarele de fag, n-ar ţine. Adevărat, nu am verificat ; şi nici n-am avut nevoie de ea, ca să ajungem la tavan, de pildă — avem scară de zugrav, făcută de Heinrich şi chiar de n-am avea, nu ne-am urca pe masa făcută de tata. Pe o masă, de oricine făcută, nu te urci cu picioarele, ca să faci ceea ce nu se face, niciodată, niciunde — pe o masă.

Asta, cu masa, n-am spus-o nimănui şi n-o s-o spun. Nici părinţilor, când or să se întoarcă. Şi nu pentru că nu e de crezut. Poate pentru că, dacă aş face-o, din cuvinte, ar fi ca şi cum aş face-o cu adevărat, eu. Nu eu, cel care am urcat pe masă, cu picioarele şi am făcut ce-am făcut, ci celălalt, care, după ce am văzut, am zis : da, aşa a fost. Mai bine să păstrez pentru mine văzutul, iar când îmi aduc aminte, singur, pot să-mi spun că nu-mi aduc bine aminte.

Am văzut şi am ştiut că trebuie să şterg din văz. Întâi, am depus lampa pe marginea mesei. Era însă prea aproape, se vedea prea bine. Am mutat lampa pe ploatăn. Aşa se vedea rău de tot, ploatănul e mai scund decât masa, lumina ţi-l ia de jos şi, chiar dacă nu de la rădăcină, ţi-l împroaşcă pe perete, îi prelungeşte moţul pe tavan...

Atunci m-am speriat : când l-am văzut întins pe perete, venind pe tavan, asupră-mi, şi mai înspăimîntător decât Dracu-Gol — pe care nu-l văzusem, dar îl ştiam, toţi copii îl ştiu. Ca să mă apăr de el, am luat lampa de pe ploatăn. Aşa, da, nu mai venea spre, peste mine. Chiar dispăruse. Am aşezat lampa din nou pe masă : acum nu mai era înfricoşător, doar urât. Şi, în plus, râdea ! Pe masa noastră, pe masa la care mama şi tata şi eu prânzisem ,cinasem ; la care stătusem de vorbă, în jurul Bunicii : pe care, seara, mama scria în caietele ei cu Monografie, tata în caietele de planuri, sau citea, sau ne spunea istorie şi politică ; pe care şi eu citeam şi, din când în când, mă uitam la Bunica — şi îmi era bine, cu ai mei, mama mea şi tatăl meu ; şi cu Bunica.

Clipele vieţii

Încet şi greu

Încet şi greu.

Încet şi greu
Încet şi greu
Încet şi greu

Încet şi greu
Încet şi greu
Încet şi greu
Încet şi greu.

Încet şi greu
Încet şi greu
Încet şi greu
Încet şi greu.
Încet şi greu.

Mihai URSACHI

Chacall

Haplea se roagă

Ospăţul, că-i nuntă, că-i înmormîntare, după sănătosul adagiu daco-roman : morţii cu morţii, viii cu viii (cu viile, zic degustătorii), e ţinut în mare cinste. Cine nu ştie să petreacă (pe nuntaşi la patul nupţial, pe morţi la groapă) e considerat nesănătos şi, prin selecţie naturală, sortit pieirii. Şi, în fond, de ce s-ar simţi Haplea, prototipul gurmandului carpato-danubiano-pontic, de ce s-ar simţi ignobil vis-a-vis nobilul Gargantua ? Haplea n-are complexe de genul ăsta. El nu ţine, ca cei din opoziţie, să reintre în Europa. El nu-şi vinde stomacul. Nu ne vindem stomacul ! aşa sună un refren, pe la patru dimineaţa, la staţia de amplificare a ultimei nunţi la care iau parte. Pe valută.

Românul e un ins eminamente sănătos şi echilibrat. Trecerea de la cele trupeşti la cele spirituale nu se face abrupt, prin clătinarea echilibrului. E o trecere lină, un cătinel balans între cvasizgomotoasa masticaţie şi rigoarea bine temperată a închinăciunii. Între Dumnezeu să-l ierte ! şi poftă bună ! e o mişcare lentă, dozată înţelept, incît viii şi morţii stau bine mersi la aceeaşi masă, ciocnind şi rîzînd de tot ce-i de rîs pe lume. Viii cu viii, morţii cu mortii. Perfect. Dar la aceeaşi masă.

Acum două duminici, intru plecat într-o biserică mică şi cochetă din preajma Halei. Plin. Pe două rînduri, în naosul-trapeză nu prea încăpător, două mese lungi, cu de toate. Prea-sfinţia — sa trece rumenior printre mese şi enoriaşi, cădelniţînd şi răspîndind aromele inconfundabilei tămîi. Fără efect. Bucatele sînt mai tari. Evanghelia după Ioan se consumă în biruitorul damf al tuturor bunătăţilor lumii. Amin.

Val GHEORGHIU

Sergiu GROSSU

Calvarul României creştine (4)

Soarta lăcaşurilor de cult

Un teribil cutremur de pămînt a lovit, în martie 1977, România, distrugînd — după estimările oficiale — douăzeci şi şapte de biserici, dintre care trei erau monumente istorice, şi afectînd grav cinci sute cincizeci şi trei lăcaşuri de cult, dintre care douăzeci şi cinci făceau parte din patrimoniul naţional. Ca urmare a acestor circumstanţe excepţionale, autorităţile comuniste au conceput diabolicul proiect de a continua devastările seismului, de a-i prelungi ravagiile mai mult de un deceniu, pînă la completa dispariţie a edificiilor zdruncinate, crăpate, desfigurate în acea primăvară a morţii. Ideea trebuie să se fi născut, probabil, în faţa mulţimii lăcaşurilor de cult care „aveau nevoie de reparaţii în vara lui 1977, unele fiind ameninţate să-şi vadă prăbuşindu-se clopotniţa şi pereţii, impunîndu-se o intervenţie imediată pentru a le salva", trăgea semnalul de alarmă un document anonim, primit clandestin în 1980. În loc să se preocupe de prevenirea totalei ruine a monumentelor religioase, partidul a profitat de situaţie pentru a le lovi la rîndu-i : la opt luni după cutremur, singura instituţie ce avea dreptul de a interveni cu promptitudine pentru a atenua efectele seismului — Direcţia Patrimoniului Cultural Naţional — a fost suprimată. Iată-ne în faţa „unui al doilea cutremur de pămînt, fără victime umane, dar care va determina coacerea roadelor primului seism şi le va culege, transformînd suferinţele în agonie, rănile în cangrenă, clădirile în ruine" (**Mănăstirile, victime ale ateismului**, în **Catacombes**, nr. 148, ian. 1984).

Să urmăm logica şi informaţiile acestui document fără precedent, ce ne dezvăluie „blestemul" abătut asupra celor mai afectate mănăstiri şi monumente religioase din ţară. Este vorba, pur şi simplu, de condamnarea lor definitivă, hotărîtă în dispreţul oricărei valori artistice şi istorice, de vreme ce ele nu vor fi date pe mîna unor muncitori calificaţi, ci mai degrabă în seama „ploilor, a vînturilor, a zăpezilor, care vor spăla zidurile, vor şterge icoanele, vor transforma în pulbere mormintele, vor face să se prăbuşească zidurile". Pentru un foarte mare număr de monumente nu mai era nimic de făcut : ele au dispărut definitiv, lăsînd doar cîteva dărîmături, crîmpeie de frescă, obiecte de cult disparate, fragmente de decoraţie. Aceste „resturi" probează degradarea ce a acoperit cele mai diverse zone geografice şi a îmbrăţişat cele mai variate forme de expresie. Ravagiile au afectat, în primul rînd, părţile expuse ale monumentelor religioase (fresce şi picturi murale).

Dacă se compară tactica aplicată în zilele noastre de partidul comunist cu aceea din anii '58—'60, se constată o agravare a confuziei de „planuri". Căci, în genere, sub Gheorghiu-Dej se făcea distincţie între „calculul" ideologic şi politica culturală. Chiar dacă partidul nu-şi contenea eforturile de restrîngere a prestigiului Bisericii şi lupta de clasă era în toi, fuseseră totuşi alocate sume considerabile pentru restaurarea şi conservarea monumentelor istorice. Actualii conducători de la Bucureşti n-au mai fost în stare să facă asemenea distincţii. După precipitata desfiinţare a Direcţiei Patrimoniului Cultural Naţional, Comitetul Central al partidului comunist pare să-şi fi îmbogăţit strategia cu un nou obiectiv, consacrînd confuzia „planurilor" şi subordonînd cultura unui demers eminamente ideologic. De unde şi întrebările angoasante ale documentului : „Cine ar putea spune cu precizie ce pondere are dispariţia frescelor din secolul al XVI-lea în campania de edificare a «omului nou» şi de eradicare a «misticismului» ? Ce loc ar putea deţine, în acest amplu proiect de ateizare, distrugerea unei fresce comandate de Petru Rareş sau primejuirea unui tablou pictat de Pârvu Mutu ? Ce serviciu îi poate aduce partidului degradarea portretelor banilor Craiovei şi ale fraţilor Buzeşti ? Să fie vorba de un pariu nesăbuit cu natura, pentru a pune la încercare rezistenţa monumentelor ?

Să amintim măcar o parte dintre bisericile şi monumentele religioase abandonate ruinei, lipsite de o minimă protecţie.

● Biserica din **Streisîngeorgiu**, judeţul Hunedoara, supusă unor minuţioase cercetări arheologice de către Direcţia Patrimoniului Cultural Naţional, a fost abandonată în 1977 sub o folie de material plastic, destinat a înlocui acoperişul pe durata investigaţiilor ştiinţifice. Trei ierni grele au transformat acoperămîntul provizoriu în zdrenţe, lăsînd astfel fără nici o protecţie fragmente de picturi datînd din 1313, unul dintre cele mai vechi ansambluri de pictură ortodoxă de pe teritoriul României.

● La **Călui**, în judeţul Olt, nu s-a încercat nici cea mai firavă protejare a lăcaşurilor. Ctitoria boierilor Buzeşti a fost abandonată cu un perete complet deschis. Picturile votive ale fraţilor Buzeşti, a voievodului unităţii şi a prinţului pelerin Petru Cercel au fost spălate de ploile şi ninsorile ce bat în voie pereţii bisericii.

● Biserica mănăstirii **Humor**, obiect al unor cercetări asidue şi competente (ca şantier pilot al UNESCO), se află astăzi şi ea în primejdie. Umiditatea şi frecventele oscilaţii de temperatură atacă, în lipsa unei arhitecturi adecvate a pridvorului, fresca. Încă din 1975, o echipă condusă de Paul Phillipot descoperise o parte din cauzele decojirii frescelor, mai ales la intrare, locul cel mai expus intemperiilor. S-a făcut atunci o consolidare a fondului pictural pe porţiuni experimentale : însă minuţiosul tratament ce trebuia aplicat a fost întrerupt în 1977, fresca fiind abandonată ravagiilor din anotimpurile friguroase ale Moldovei de nord.

● Frumoasa mănăstire din **Bradu**, judeţul Buzău, zidită în secolul al XVI-lea, restaurată în secolul următor de marele comis Radu Cândescu, dezafectată pe timpul lucrărilor, a fost abandonată în 1977. În prezent, n-a mai rămas din ea decît o ruină, păzită de osemintele ctitorilor aruncate într-o ladă de lemn.

● La Bucureşti, mănăstirea **Văcăreşti**, întemeiată de prinţul Nicolae Mavrocordat, continuă să rămînă dezafectată. Secularizată de Vodă Cuza, pe urmă transformată în închisoare, întrebuinţată mai tîrziu de regimul comunist, ansamblul mănăstirii va fi degrabă împins pe panta degradării, marea biserică devenind depozit de cereale. Abia începuseră primele lucrări de restaurare şi pe tristul chip al vechii închisori se aşternu iarăşi, după 1977, liniştea. Probabil că partidul aşteaptă să moară toţi cei care au trecut pe aici, care spre Canal, care spre minele de plumb ori alt loc de detenţie, pentru a redeschide porţile mănăstirii, devenită subit muzeu amnezic.

● Mănăstirile din **Drăgăneşti** (Teleorman) şi **Plătăreşti** (Ilfov), fondate de Matei Basarab, au picturi murale din secolul al XVII-lea şi pretind o intervenţie promptă pentru conservarea lor.

● Bisericile de lemn din regiunea muntoasă a Olteniei (precum acelea din Fintînele, Vale-lui Patru, Balota-de-sus), sînt expuse, ca atîtea altele, degradării. Lemnul pentru construirea bisericii, adus de Ştefan cel Mare de la Volova la Putna, e putrezit în întregime.

Ceea ce meşterii restauratori n-au mai avut dreptul să facă din toamna ce a urmat cutremurului, au căutat să realizeze micile comunităţi monastice, prin abile jocuri de culise la nivel local, printr-o strategie de oferte şi compromisuri. La **Râşca**, judeţul Suceava, un mic grup de călugări, obţinînd asentimentul autorităţilor locale, s-au străduit să diminueze, pe cît posibil, efectele dezastrului seismic. Însă ceea ce era mai important n-au izbutit să obţină. Nici funcţionarii administraţiei judeţene, nici lucrătorii angajaţi n-au îndrăznit să sfideze secreta „anatemă" ce ameninţă deopotrivă pictorii restauratori şi monumentele. Fresca mănăstirii se degradează fără încetare, în pofida fondurilor adunate de comunitate şi a consimţămîntului smuls potentaţilor locali.

O situaţie similară se întîlneşte la Moldoviţa, în Bucovina, unde o pînză freatică ameninţă frescele. Mănăstirea dispune de fondurile necesare, şi un drenaj bine executat ar pune pictura la adăpost de orice pericol. Din nefericire, aici lipseşte autorizaţia ! În fine, la **Râmet**, judeţul Alba, în Transilvania, de care caz s-a ocupat presa oficială... doar pe hîrtie (a se vedea **Flacăra** din 4 septembrie 1980), biserica mănăstirii a fost abandonată în pline lucrări de restaurare. Şi în timp ce gazetarii se amuzau jonglînd cu secolele, picturile de la Râmet, care datează de la sfîrşitul secolului al XV-lea, se degradau sub privirile neputincioase ale unei mîini de călugări, cărora li se refuză sistematic dreptul de a-şi proteja propriul lăcaş de cult.

În româneşte de T. SĂVESCU

Vaclav HAVEL

Oameni buni, Puterea s-a întors la noi!

Dragi concetăţeni,

acum trei zile, prin voinţa dumneavoastră — cunoscută prin reprezentanţii în Adunarea Federală — am devenit preşedintele acestei republici. Pe drept cuvînt, aşteptaţi să vă menţionez îndatoririle pe care eu, ca preşedinte al dumneavoastră, le văd stînd-ne înainte.

Prima îndatorire este aceea de a-mi folosi toate puterile şi influenţa pentru a garanta că în curînd cu toţii, vom merge cu demnitate la urne şi că drumul către acest monument istoric va fi unul decent şi paşnic.

A doua mea îndatorire este să garantez că ne apropiem de aceste alegeri ca două naţiuni cu adevărat suverane, respectîndu-şi una celelalte interesele, identitatea naţională, tradiţiile religioase şi simbolurile. Ca ceh care ocupă oficiul prezidenţial după depunerea jurămîntului în faţa unui însemnat slovoac [Alexander Dubček], de care sînt personal apropiat, mă simt în mod special dator — după diversele experienţe amare pe care slovacii le-au avut în trecut — să vă asigur că toate interesele naţiunii slovace sînt pe deplin respectate şi că accesul la orice funcţie de stat, inclusiv la cea mai înaltă, nu va fi niciodată îngrădit slovacilor.

Consider a treia mea sarcină sprijinirea tuturor efortilor de îmbunătăţire a situaţiei copiilor, bătrînilor, femeilor, bolnavilor, celor care lucrează la o muncă manuală grea, minorităţilor etnice, a tuturor cetăţenilor care, indiferent din ce motiv, o duc mai rău decît ceilalţi. Hrana mai bună şi spitalele nu trebuie să mai fie un privilegiu al celor puternici, ci trebuie să fie oferite celor care au mai mare nevoie de ele.

În calitate de comandant suprem al forţelor armate, intenţionez să garantez că întreaga capacitate defensivă a statului nostru nu va mai fi niciodată un pretext de zădărnicire a unor curajoase iniţiative de pace, incluzînd propunerile de scurtare a serviciului militar, stabilirea unui sistem de serviciu alternativ pentru cei care sînt antirăzboinici din convingeri politice sau religioase, şi, în general, acţiunea de a face din viaţa militară o viaţă mai umană.

Sînt mulţi prizonieri în ţara noastră care, deşi au fost judecaţi şi pedepsiţi pentru infracţiuni grave, au fost nevoiţi să treacă printr-un sistem juridic alterat care le-a ştirbit drepturile, în ciuda bunăvoinţei unor judecători şi, în special, a unor avocaţi. Acum ei trebuie să trăiască în închisori care nu caută să trezească în ei trăsăturile pozitive existente în orice persoană, ci îi umilesc şi îi distrug fizic şi mental.

În lumina acestui fapt, am decis să declar o amnistie cu aplicabilitate relativ largă. În acelaşi timp, îi chem pe prizonieri să înţeleagă că 40 de ani de investigaţii penale, procese şi întemniţări nedrepte nu pot fi îndreptaţi peste noapte, şi că reformele noastre pregătite în pripă vor lua ceva timp pentru a fi introduse. Răsculîndu-se în închisori nu vor ajuta nici societatea, nici pe ei înşişi. Fac de asemenea apel la populaţie să nu se teamă de deţinuţii eliberaţi, să nu le facă viaţa mai dificilă, ci să-i ajute în spiritul creştin să găsească în ei înşişi ceea ce temniţele nu au reuşit să-i ajute să găsească — capacitatea de a se căi şi dorinţa de a trăi o viaţă respectabilă.

Este sarcina mea de onoare să întăresc autoritatea Cehosolovaciei în lume. Aş dori ca alte state să ne respecte pentru că arătăm înţelegere, toleranţă şi dragoste de pace. Aş fi fericit ca Papa Ioan Paul al II-lea şi Dalai-Lama al Tibetului să poată vizita ţara noastră înainte de alegeri. Aş fi fericit dacă relaţiile noastre prieteneşti cu toate statele s-ar întări. Aş fi fericit ca încă înainte de alegeri să stabilim relaţii diplomatice cu Vaticanul şi cu Israelul. Aş vrea de asemenea să contribui la pace prin scurta mea vizită de mîine în ţările vecine — R.D.G. şi R.F.G Nu-i voi uita nici pe ceilalţi vecini : Poloinia, Ungaria şi Austria, care devin din ce în ce mai apropiate de noi.

În concluzie, aş dori să spun că vreau să fiu un preşedinte al acţiunii mai curînd decît unul al vorbelor, un preşedinte care nu doar priveşte intenţionat pe ferestrele avionului său, dar care, mai presus de toate, va fi în mod constant prezent printre concetăţenii săi, ascultînd cu grijă ceea ce aceştia vor să-i spună.

Probabil vă întrebaţi ce fel de republică am în minte. Răspunsul meu este : o republică independentă, liberă şi democratică, cu o economie prosperă şi bazată pe dreptate socială — pe scurt, o republică umană care să servească interesele poporului şi care, din acest motoiv, este îndreptăţită să spere că şi poporul va servi interesele ei. Am în minte o republică a poporului cu o educaţie bine conturată, pentru că fără un astfel de popor va fi imposibil să ne rezolvăm problemele — umane, economice, de mediu, sociale sau politice.

Prea-distinsul meu predecesor [Masaryk] şi-a început primul discurs citind din Comenius. Îngăduiţi-mi să-mi închei primul discurs cu propria mea parafrază a aceleiaşi afirmaţii : Oameni buni, puterea voastră s-a întors la voi !

În româneşte de Laurenţiu CONSTANTIN

Leszek KOLAKOWSKI

După moartea „omului istoric"

Omul istoric este o descoperire modernă, mai exact o reacţie internă contra modernităţii. S-a spus de repetate ori că faptul de a fi un om fără Istorie este o contradicţie, memoria cristalizată în cunoaşterea istorică nu e doar una din condiţiile necesare, ci însuşi fundamentul propriei noastre definiţii trăind în comunitate, deci în mod uman. Acest loc comun este greu de contestat. Dar că noi am fi, în acest sens, istoriceşte orientaţi, nu face încă din noi oameni istorici într-un sens modern. Bineînţeles, oamenii s-au interesat întotdeauna de trecutul lor colectiv; ei aveau nevoie, evident, de a da existenţei lor — sub forma unui unui trib, unei naţiuni sau unei comunităţi religioase — un fundament mitic, care să le permită desemnarea originii lumii lor trăite, ca şi de a înţelege sensul acestei lumi.

Istoria acţionează mereu ca un fel de agent de integrare, graţie căruia un popor se defineşte într-o manieră singulară şi îşi afirmă identitatea faţă de rostul lumii. Oamenii sînt „istorici" în sensul în care sînt singurii proprietari ai acestui trecut care a fondat lumea lor, tribul sau religia lor; şi, normal, ei au nevoie de acest trecut pentru a da un sens vieţii şi lumii. Chiar cînd această „istoricitate" — fie ea de ordin naţional sau religios — fondatoare a comunităţii umane ar fi încă, pînă la un punct, influentă, marşului triumfal al raţionalismului Luminilor şi **trecerea de la o viaţă tributară comunităţii la o societate civilă** o edulcorează şi refulează radical. S-a evocat adesea raportul între dezvoltarea concepţiei raţionaliste a lumii, care a luat ca sol fertil ruinele tradiţiei religioase — şi societatea civilă (în sensul lui Rousseau, nu al lui Hegel), care a luat locul legăturilor tribale. În sînul societăţii civile, individul îşi dobîndeşte apartenenţa la „totul" social nu prin consanguinitate şi genealogie, ci prin participare la o ordine juridică abstractă. Fondarea acestei apartenenţe nu necesită nici o circumstanţă de ordin istoric. Ceea ce ne constituie într-o societate este forţa limitată în spaţiu a legii de care oamenii sînt egali. Desigur, a fost necesar mult timp pentru ca identitatea juridică a oamenilor să se consolideze. Atît timp cît s-au menţinut condiţiile sociale fixate de lege şi de privilegii aristocratice, criteriile istorice şi-au exersat influenţa, deşi ea era mereu mai slabă. În revanşă, în societatea civilă, Istoria nu mai e necesară pentru a legitima ordinea socială şi locul care îi revine individului.

Non-validitatea istoriei

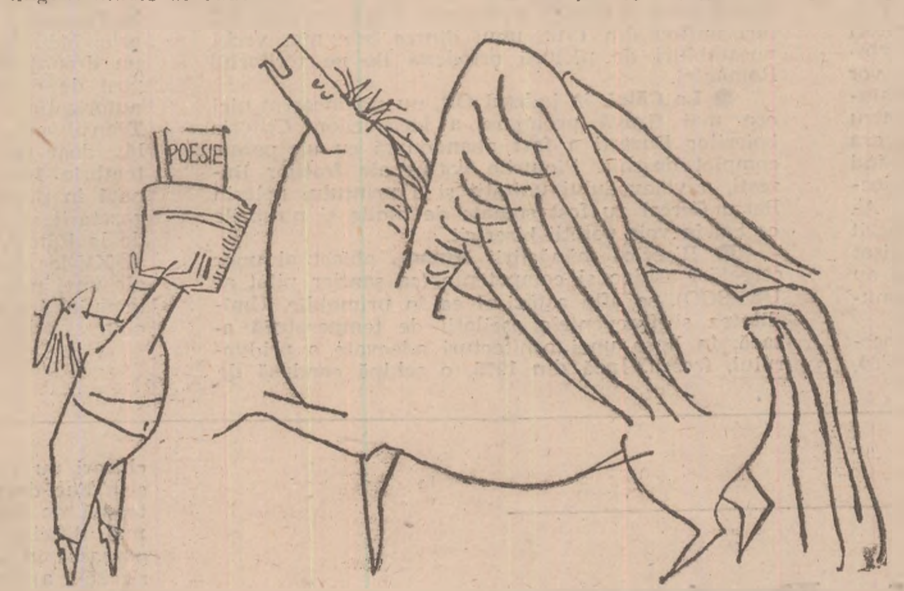
Raţionalismul în sens modern, adică raţionalismul ca un corolar al moştenirii cartesiene, determina validitatea gîndirii ţinînd seama de criterii utilizate în demersul ştiinţific.

Raţionalismul şi societatea civilă au aceeaşi indiferenţă faţă de Istorie, sau o aceeaşi convingere că istoria oferă validitate. Validitatea (în sens juridic), n-ar putea fi stabilită, legitimată sau analizată din punct de vedere istoric. Ar fi o dovadă de superstiţie naivă să ne imaginăm că un enunţ e adevărat pentru că i s-a acordat multă vreme credit, sau pentru că strămoşii noştri credeau că el le-a fost revelat de un profet ca un cuvînt al lui Dumnezeu. Dacă vrem să stabilim adevărul oricărui lucru, dispunem de criterii matematice şi empirice elaborate de ştiinţe ,care sînt clare (şi constrîngătoare). Chiar dacă sînt religioase, adevărurile nu sînt valabile decît dacă le putem supune unui examen raţional. De altfel, istoria ştiinţei nu este de nici o utilitate pentru inteligibilitatea ştiinţei; de ce ar trebui fără încetare să luăm cunoştinţă de repetate erori aberante, dacă e vorba de adevăr ?

Chiar problemele juridice şi întrebările vizînd tipul de regim politic nu pot fi tranşate făcînd apel la tradiţie. Sîntem obligaţi să reflectăm pentru a determina ce formă de guvernămînt oferă cea mai bună garanţie a păcii sociale şi serveşte mai bine interesele umane. În acest sens, teoria contractului social şi a egoismului (sub) înţeles ne dau suficiente indicaţii. Oamenii se preocupă de afacerile lor personale, iar „mîna invizibilă" a pieţei ştie să obţină din aceste nenumărate egoisme un tot performant.

Raţionalismul scientist, evoluţia societăţii civile fondate pe egalitate juridică, teoria egoismului raţional şi a contractului social, dezvoltarea efectivă a pieţei şi elaborarea ei teoretică — toate acestea constituie un bloc solid articulat ale cărui elemente conduc în mod logic la a relativiza sau dispreţui istoria. Ele neagă Istoriei orice pretenţie de a fi sursa unei legitimităţi, atît în gîndire, cît şi în afacerile sociale.

Această concepţie asupra lumii a fost nucleul ideologic al modernităţii, iar influenţa sa (în sec. XVII şi XIX) a fost considerabilă, fără ca totuşi să nu întîmpine rezistenţă. Realitatea legăturilor etnice şi vitalitatea tradiţiilor religioase nu puteau fi total excomunicate prin argumente raţionaliste. Doctrina conform căreia, într-o societate bazată pe căutarea profitului, jocul egoismelor paralele sfîrşeşte prin a reduce fericirea tuturor a fost pusă în discuţie de revoluţia industrială. Primii socialişti vor atrage atenţia acestui punct. După ce critica raţionalistă şi sceptică au abolit mai întîi autoritatea divină, apoi dreptul naturii normativ, considerat ca un zeu slăbit, ori ca un modest substitutit al lui Dumnezeu, se părea că nu mai există răspuns la întrebarea simplă : cum distingem binele de rău?

Ilustraţii de Cik DAMADIAN

Romantismul a făcut tentativa de a reveni la o istoricitate arhaică, la credinţa în forţa legitimatoare a legăturilor naţionale, care trebuiau stabilite într-un trecut continuu prezent. Fundalul catolic al acestui curent este comprehensibil : Biserica romană putea fi mărturia unei continuităţi neîntrerupte, prezentîndu-se ca păstrătoate a moştenirii creştine originale.

Liberalii ca şi socialiştii acordau prea puţin respect realităţii de naţiune; în ochii lor, aceasta constituia un reziduu al epocilor revolute condamnată să dispară prin puterea uniformizată a modernităţii, a dezvoltării mijloacelor de comunicare şi a pieţei mondiale. Prezicerile lor erau fondate pe argumente solide şi, desigur, ei s-ar fi mirat, în epoca noastră, observînd violenta renaştere a naţionalismelor. Or, a fost acelaşi elan care a dat energie romantismului şi a animat curentul socialist ; nu pentru că socialiştii ar fi adus laude tradiţiei naţionale (unii chiar au făcut-o) sau frumuseţii unităţii spirituale idealizate în Evul Mediu, ci pentru că, în economia de piaţă şi a domniei egoismului, ei resimţeau în mod dureros pierderea solidarităţii umane naturale şi visau la o societate în care identificarea spontană şi dezinteresată a individului cu umanitatea ar fi garantat armonia eternă. Chiar dacă, s-o recunoştem, o supravieţuitoare a istoricităţii arhaice (credinţa în viaţa fericită a triburilor primitive şi fără clase) afectează încă, întîmplător, ideologiile socialiste, această credinţă nu mai joacă rolul de legitimatoare a societăţilor contemporane, ci este o reprezentare abstractă, non-istorică, a unei „vîrste de aur". Deci nu mai e vorba, propriu-zis, de un exemplu de istoricitate arhaică. Iar expresia teoretică cea mai puternică pe care idealul socialist a făurit-o vreodată, doctrina marxistă, are ca origine un cu totul alt istorism: cel legat de numele lui Hegel.

O lume fără adevăr

Se pare că din moştenirea hegeliană au decurs două noi tipuri de istoricitate, fără îndoială ireconciliabile. „Omul istoric" de care e vorba se reclamă de la una sau cealaltă din aceste forme. Tot Hegel ne-a învăţat, direct sau indirect, că noi trăim în Istorie, contribuim la facerea ei, iar Istoria înglobează ceea ce se întîmplă **hic et nunc**.

După ce epoca Luminilor condamnase la moarte Providenţa, apoi pe Dumnezeu însuşi — ca sursă a sensului lumii şi ca tribunal la care ne înfăţişăm cînd e vorba de bine şi rău, n-a ezitat să pronunţe condamnarea Naturii, substitut al lui Dumnezeu, care ne procura tot atîtea reguli de moralitate cît de raţiune. Istoria era un substitut al substitutului, o bază fiabilă nou descoperită pe care se putea elabora un sens, cimentul capabil de a reconstitui un întreg coerent plecînd de la fragmente răspîndite, posibilitatea de a ne defini un loc.

Omul istoric nu are nevoie de nici o cunoştinţă istorică şi nu are obligaţia de a se interesa de Istoria reală. El ştie cine este legislatoarea fiabilă la care se poate adresa cu încredere — şi el crede că este reală, că nu e ceea ce a fost pur şi simplu, ci o realitate mereu vie. „Istoria e în marş" — ca o armată, „Istoria ne va da din nou dreptate" — cu un judecător, „Istoria va judeca" — precum un savant.

Aceasta a fost tentativa de a impune Istoriei sarcina de a fi suport şi paznic al tuturor valorilor umane, de a judeca binele sau răul, de a-şi permite să ajungă la sursele raţiunii superioare şi sensului. Or, de obicei, un echivoc jenant marca o astfel de tentativă, avînd ca rezultat scindarea acestei autorităţi în tendinţe ireconciliabile sau chiar autodistrugerea ei — ceea ce bloca orice speranţă de restabilire a sensului. Dumnezeu şi natura erau imuabili. Judecăţile lor asupra drepturilor şi îndatoririlor omului, asupra sensului vieţii, asupra dreptăţii sau injustiţiei, a binelui sau răului erau menite a fi imuabil valabile. Ori, prin definiţie, Istoria nu era în măsură de a pronunţa astfel de judecăţi, ea nefiind nimic altceva decît transformare. Cum deci să-i acordăm încredere ?

Unul din răspunsurile hegeliene este următorul: doar procesul istoric efectiv produce ceea ce este rezonabil şi adevărat, el singur este capabil să valideze ceva. Evaluările morale abstracte ale unui astfel de proces sînt vane şi sterpe. Aceste premise au permis cîtorva hegelieni să tragă concluzia că ar trebui considerat ansamblul procesului real, inclusiv atrocităţile pe care le conţine, ca pe un tot raţional şi deci demn de laudă. Numai că astfel Istoria nu ne furnizează nici înţelepciune nici reguli. Nu putem considera că ea dă lecţii; ea revendică faptul de a fi onorată aşa cum este, lăudată ca atare, precum un tiran. Cel mult putem spune că lucrurile care azi sînt raţionale şi bune, au fost ieri — şi vor fi mîine, fără îndoială, aberante şi condamnabile. Această interpretare relativistă şi, în cele din urmă, nihilistă, a lui Hegel este în mod cert o simplificare, dar nu falsă în întregime. „Istoricismul" putea găsi în sistemul hegelian cîteva puncte de ancorat. Dar el era mult anterior acestei transformări ; el era prezentat în Istoria ideilor europene din vremea lui Montaigne: „azi diabolic, ieri sfînt", „adevăr dincoace de Pirinei, eroare dincolo" etc.

Acest scepticism simplist nu putea fi direct imputat lui Hegel. Totuşi noi nu citim filosofii cum le-ar plăcea lor să fie citiţi, ci aşa cum îi place epocii noastre să-i înţeleagă; asupra acestui punct chiar Hegel n-a pierdut ocazia de a ne atrage atenţia. După această interpretare, Istoria îşi e suficientă sieşi şi se susţine singură, fără un alt fundal ontologic. Totul îi este imanent, totul adevăr, validitate, Raţiune.

Astfel ceea ce se numeşte istoricism s-a întors inevitabil contra lui însuşi. A spune că adevărul este relativ la Istorie, a spune că un lucru este adevărat decît cu restricţia de a fi astfel doar într-o anumită epocă, ar fi acelaşi lucru cu a spune: „nu există adevăr în sensul normal al termenului". Deci, nu mai avem nevoie de Istorie, nici de vreo filosofie istoricistă... Problema adevărului este pur şi simplu depăşită. Nietzsche o ştia; ştia de asemeni că trăsese toate consecinţele „morţii lui Dumnezeu" şi voia să ne forţeze să vedem lumea aşa cum e — deci fără Dumnezeu, golită de sens, fără bine, rău şi adevăr. De-a lungul secolului care a urmat, spiritul european a trăit în umbra nihilismului său. El ne însoţeşte încă, fără nevoia de a se exprima în categoriile „istoricismului". Relativismul şi nihilismul universal sînt suficiente.

Dar există şi un alt versant al moştenirii hegeliene: credinţa în progres şi în împlinirea (încheierea ?) Istoriei. Conceptul de progres presupune în mod necesar că dispunem de criterii de judecată non-istorice, care nu depind cu totul de derularea efectivă a evenimentelor ; ceea ce ne autorizează să spunem că adevărul creşte, se măreşte sau se revelă mereu mai mult în cursul Istoriei, sau a spune că esenţa omului se dezvoltă şi ajunge la maturitate cu timpul. Noţiunea de împlinire a Istoriei sugerează ideea că, la un moment dat, procesul istoric atinge starea sa absolută — şi nu doar în sensul în care Istoria ar fi secătuită şi epuizată, renunţînd la orice progres, ci în sensul în care a ajuns la o plenitudine, la forma ei perfectă.

În ciuda atitudinii sale anti-utopiste, Hegel credea într-un stadiu final al evoluţiei umanităţii. Anti-utopismul său ataca orice reprezentare arbitrară a unei societăţi perfecte, pe care oamenii o deduc în mod obişnuit, pornind de la principii morale, fără a ţine cont de procesul istoric efectiv. Această critică nu este incompatibilă cu credinţa într-o împlinire a Istoriei.

În româneşte de
Sanda TAŞULA

Colectivul de redacţie : Radu ANDRIESCU Liviu ANTONESEI (redactor şef adjunct), Emil BRUMARU (redactor şef adjunct), Codrin BURDUJA (secretar de redacţie) Mariana CODRUŢ Nicolae DABIJA, Nichita DANILOV Alexandru DOBRESCU (redactor şef), Valeriu GHERGHEL (secretar general de redacţie), Mădălina GRIGORAŞ (secretar de redacţie), Ion HADARCA Nicolae IONEL, Alina MUNGIU Constantin PRICOP, Horia ZILIERU.

REDACŢIA : IAŞI Casa cu absidă Centrul civic telefon 981 16242
Administraţia Bucureşti Calea Victoriei 133 135 telefon 90 506618.
Intreaga răspundere a afirmaţiilor din articole revine autorilor.
PREŢUL UNUI [illegible] LEI
Cititorii din străinătate se pot abona prin ROMPRESFILATELIA — Sector export-import presă P.O. Box 12—021 telex 10376 prsfir Bucureşti Calea Griviţei nr 64 66 sector 1